

2015

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MƏDƏN HASILATI ÜZRƏ ŞƏFFAFLIQ
TƏŞƏBBÜSÜ

İLLİK HESABAT

2015

Mündəricat

İCMAL	8
Giriş	8
İşin məzmunu	8
Məlumatların məxfiliyi	9
Yanaşma və metodologiya	9
Mühasibatlıq siyasəti	10
1. MHŞT STANDARTININ 1-Cİ TƏLƏBİ	11
2. MHŞT STANDARTININ 2-Cİ TƏLƏBİ	12
2. Ümumi məlumat	12
2.1. Hüquqi və fiskal rejim	13
2.1.1. Hüquqi rejim	13
2.1.2. Fiskal rejim	17
2.1.3. Dövlət büdcəsinin strukturu	18
2.1.4. Müvafiq dövlət qurumlarının rolu və vəzifələri	19
2.1.5. Hasilat sənayesi üzrə mövcud islahatlar	22
2.2. Lisenziyaların təyinatı	22
2.3. Lisenziyaların reyestri	23
2.4. Müqavilələr	23
2.5. Benefisiar sahiblik	24
2.6. Hasilat sənayesində dövlətin iştirakı	25
2.6.1. Ümumi məlumat	25
2.6.2. Dövlət müəssisələrinin müvafiq dövlət qurumları ilə münasibəti	25
2.6.3. Dövlət müəssisələri ilə dövlət arasında maliyyə axınları	27
2.6.4. Dövlət müəssisələrinin maliyyə göstəriciləri və hasilat məlumatları	28
2.6.5. Dövlət müəssisələrinin birgə, asılı və törəmə müəssisələri	29
2.6.6. Dövlət müəssisələri tərəfindən əldə olunan kreditlər və zəmanətlər	32
2.6.7. Dövlət müəssisələrinin xarici bazarlarda fəaliyyətinin genişlənməsi	32
3. MHŞT STANDARTININ 3-CÜ TƏLƏBİ	33
3.1. Mədən sənayesinin icmalı	33
3.2. İstehsalın həcmi	37
3.3. İxracatda hasilat sənayesinin payı	38
4. MHŞT STANDARTININ 4-CÜ TƏLƏBİ	39
4.1. MHŞT hesabatında əhatə olunacaq vergi və gəlirlər	39
4.1.1. Əhəmiyyətli sayılan ödənişlər	39
4.1.2. Hökumətə edilən ayırmalar, ödənişlər və onların təsviri	39
4.1.3. Üzləşmə prosesinin nəticələri	40
4.1.4. Hasilat sənayesi şirkətləri	43
4.2. Hasilatda dövlət payının satışı və digər natura şəklində gəlirlər	45
4.3. İnfrastruktur təchizi və barter razılaşmaları	46
4.4. Nəqletmə gəlirləri	46
4.5. Dövlət müəssisələrinə aid olan əməliyyatlar	50
4.6. Sub-milli ödənişlər	50
4.7. MHŞT fərdi hesabatlılığı	50

4.8.	MHŞT hesabatının hazırlanma müddəti	51
4.9.	MHŞT məlumatlarının etibarlılığı, tamlığı və əminlik prosedurları	51
5.	MHŞT STANDARTININ 5-Cİ TƏLƏBİ	52
5.1.	Hasilat sənayesi gəlirlərinin bölgüsü	52
5.2.	Sub-milli köçürmələr	53
5.3.	Gəlirlərin idarə edilməsi və xərclər	54
6.	MHŞT STANDARTININ 6-Cİ TƏLƏBİ	54
6.1.	Sosial xərclər	54
6.2.	Kvazi-fiskal xərclər	55
6.3.	Azərbaycan iqtisadiyyatına hasilat sənayesinin töhfəsi	56
6.3.1.	ÜDM–nin istehsal və sahə strukturları	56
6.3.2.	Hasilat sənayesindən əldə edilən dövlət gəlirləri	57
6.3.3.	Hasilat sənayesində məşğulluq	60
6.3.4.	Ümumi hasilatın həcmi və cəmləşdiyi əsas rayonlar (ərazilər)	61
6.3.5.	Digər məlumatlar	62
7.	ÜZLƏŞMƏ	64
7.1.	Gəlir növləri üzrə üzləşmə prosesi (xarici şirkətlər)	64
7.2.	Hasilat sənayesi şirkətləri üzrə üzləşmə (xarici şirkətlər)	65
7.3.	Hasilat sənayesi şirkətləri üzrə üzləşmə prosesi (yerli şirkətlər üzrə)	67
7.4.	Gəlir növləri üzrə üzləşmə prosesi (yerli şirkətlər üzrə)	68
7.5.	Hasilatın pay bölgüsü sazişləri üzrə dövlətə köçürülən gəlirlər	69
7.6.	Düzəlişlər	70
8.	XÜSUSI YOXLAMA PROSEDURLARI	72
9.	TÖVSIYƏLƏR VƏ NƏTİCƏLƏR	73
9.1.	2015–ci ildə hesabatın tərtibatı və üzləşmə prosesindən əldə olunmuş təcrübə	73
9.2.	2014–cü ilə aid MHŞT hesabatı üzrə müvafiq tövsiyələrin icrası	74
	ƏLAVƏLƏR	77
	Əlavə 1. Azərbaycan Respublikası MHŞT üzrə Komissiyanın bəyannaməsi	78
	Əlavə 2. Hesabat şablonları	79
	Əlavə 3. Hasilat sənayesi şirkətləri üzrə üzləşmə cədvəlləri	80
	Əlavə 4. Qarşılıqlı Anlaşma Memorandumuna qoşulmuş qeyri–hökumət təşkilatları və fiziki şəxslər 120	
	Əlavə 5. Hesabatın tərtibi zamanı istifadə olunmuş ədəbiyyat	123

İXTİSARLARIN SİYAHISI

ABƏŞ	Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti
ABŞ dolları	Amerika Birləşmiş Ştatları dolları
ABB	Azərbaycan Beynəlxalq Bankı
AÇG	Azəri–Çıraq–Günəşli
AQTŞ	Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti
ARDNF	Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu
ARMB	Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı
A.S	Aksjeselskap–Norveçdə aksiya və opsiyon tipli şirkətlər üçün termin
AZN	Azərbaycan manatı
BM	Birgə Müəssisə
BP	Britiş Petroleum
BVF	Beynəlxalq Valyuta Fondu
BOTAŞ	BORU HATLARI İLE PETROL TAŞIMA A.Ş.
BTC	Bakı–Tbilisi–Ceyhan
CNPC	Çayna Neyşnl Petroleum Korporeyşn
CQBK	Cənubi Qafqaz boru kəməri
CQD	Cənub Qaz Dəhlizi
ÇBXD	Çox Böyük Xam Daşıyıcılar
ÇQ	Çoxtərəfli Qrup
DESFA	Milli Təbii Qaz Sistemi Operatoru S.A.
DSMF	Dövlət Sosial Müdafiə Fondu
DŞ	Dövlət Şirkəti
ƏDV	Əlavə Dəyər Vergisi
ƏİBK	Əsas İxrac Boru Kəməri
FZE	Fri Zon Enteprayz
GDF	Qaz de Frans
Hökumət	Azərbaycan Hökuməti
HPBS	Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişləri
İN	İqtisadiyyat Nazirliyi
Komissiya	Azərbaycan Respublikasının MHŞT üzrə Komissiyası
Komitə	Dövlət qurumları
Kq	Kiloqram
QAM	Qarşılıqlı Anlaşma Memorandumu
Qaydalar	Azərbaycan Respublikasında vahid lisenziya reyestrin aparılması qaydaları

İXTİSARLARIN SİYAHISI (DAVAMI)

QHT	Qeyri–Hökumət Təşkilatı
QİBK	Qərb İxrac Boru Kəməri
Qrup	Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti və onun törəmə müəssisələri
QSC	Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
LTD	Limited Kompani
m	Metr
m ³	Kub metr
MHŞT	Mədən Hasilatı üzrə Şəffaflıq Təşəbbüsü
MHŞT Katibliyi	Azərbaycanın MHŞT üzrə Katibliyi
Mln	Milyon
Mlrd	Milyard
MMBTU	1 milyon Britaniya istilik vahidi
MMC	Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyət
NİKO	Naftiran İntertreyd Kompani
NM	Niyyət Memorandumu
Nm ³	Normal kub metr
ONGC	Oyl ənd Neyçeral Qaz Orqanizeyşn
ONŞ	Ortaq Neft Şirkəti
Parlament	Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi
Sm ³	Standart kub metr
SOCAR	Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
STYAŞ	SOCAR Turkey Yatırım A.S
SCPC Hold Co.	Cənubi Qafqaz boru kəməri Hold Co
Şirkətlər	Hasilat sənayesi şirkətləri
TAP	Trans Adriatik Payplayn
TANAP	Trans Anadolu Təbii Qaz Boru Kəməri
TƏMÖHS	Tranzit Əraziyə Malik Ölkə Hökuməti Sazişi
TPAO	Türkiyə Petrolleri Anonim Ortaqlığı
ÜDM	Ümumi Daxili Məhsul
VÖEN	Vergi Ödəyicisinin Eyniləşdirmə Nömrəsi
XTS	Xidmət Təkliflər Sorğusu

MÜSTƏQİL ADMINISTRATORUN HESABATI

Azərbaycan Respublikası Mədən Hasilatı üzrə Şəffafliq Təşəbbüsü ("MHŞT") üzrə Komissiyaya:

Biz, MHŞT üzrə Komissiyanın ("Komissiya") bəyannaməsinin (bax: Əlavə 1) yoxlamasını həyata keçirdik. 31 dekabr 2015–ci il tarixində başa çatan il ərzində Azərbaycan Respublikası Hökumətinin ("Hökumət") və mineral ehtiyatların hasilatı ilə məşğul olan şirkətlərin ("Şirkətlər") ödənişlərinin (ayırımlarının) cədvəli Qarşılıqlı Anlaşma Memorandumuna ("QAM") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Həmin Memorandum, Azərbaycan Respublikasının MHŞT üzrə Komissiyası, Azərbaycan Respublikasında hasilat sahəsində fəaliyyət göstərən yerli və xarici şirkətlər və Azərbaycan Respublikası "Mədən Sənayesində Şəffafliqın Artırılması" Koalisiyasına daxil olan qeyri-hökumət təşkilatları (bax: Əlavə 4) tərəfindən imzalanır. Azərbaycan Respublikasının MHŞT üzrə Komissiyası təqdim etdiyi hesabatə görə cavabdehdir. Bizim cavabdehliyimiz yoxlama əsasında bəyannamə üzrə rəy ifadə etməkdir.

Biz yoxlamamızı Əminlik Yoxlamaları üzrə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq aparmışıq və müvafiq olaraq Komissiyanın Bəyannaməsinə təsdiq edən sübutların test üsulu ilə yoxlamamızı və bizim şərtlərdə vacib hesab etdiyimiz bu kimi başqa prosedurları həyata keçirmışıq. İnanırıq ki, yoxlamamızın nəticələri rəyimizin əsasını təşkil etmək məqsədi üçün kifayətdir.

Komissiya Bəyannaməsinə yoxlamaq üçün əldə olunan məlumat QAM–ın üzvü olan Şirkətlərin hesabatlarından və Hökumətin aldığı ödənişlərə (ayırımlara) dair Komissiya tərəfindən təqdim edilən hesabatlardan ibarət olmuşdur. Bizim yoxlamamız Hökumətin aldığı və Şirkətlərin etdiyi bütün ödənişləri/ayırımları əhatə etmişdir. Lakin, əgər Şirkətlər ödənişlər (ayırımlar) həyata keçiribsə və bu nə Hökumətin, nə də Şirkətin təqdimatında öz əksini tapmayıbsa, bizim yoxlamamız onları aşkar etmək üçün yetərli deyildir.

İcra olunmuş işin xülasəsi:

Komissiyanın Hesabatını (Əlavə 1) yoxlamaq üçün biz 31 dekabr 2015–ci il tarixində başa çatan il ərzində Hökumətin aldığı ödənişlərin (ayırımların) cədvəlinin (bax "Hökumətin cədvəli") QAM üzvü olan Şirkətlər tərəfindən hazırlanmış və hesabatın 4.1.4. "Hasilat sənayesi şirkətləri" bəndində verilmiş cədvəllərlə müqayisəsini aparmışıq. Yuxarıdakı cədvəllər arasındakı fərqlərin səbəblərini müəyyənləşdirmək üçün biz şəraitin tələb etdiyi zəruri prosedurları həyata keçirmışıq. Biz, üzleşmə prosesinə cəlb olunan əməliyyatlar barədə əminlik əldə etmək üçün bir neçə hasilat şirkətlərində müəyyən xüsusi yoxlama və əminlik prosedurları həyata keçirdik.

MÜSTƏQİL ADMINISTRATORUN RƏYİ

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il ərzində Şirkətlər tərəfindən ödənilmiş və Hökumət tərəfindən qəbul olunmuş bütün ödənişlərin (ayırımların) üzvləşmə prosesini həyata keçirdik. Fikrimizcə, Hesabatda öz əksini tapmış məlumatlar MHŞT Standartının tələblərinə müvafiq olaraq həyata keçirilmiş və üzvləşmə prosesinə dair bütün məlumatlar düzgün əks olunmuşdur.

___ dekabr 2016-cı il

İCMAL

Giriş

MHŞT neft, qaz və mineral ehtiyatlarla zəngin olan ölkələrdə şirkətlərin hökumətə təqdim etdiyi ödənişlər və hökumətin daxilolmaları sahəsində şəffaflıq və hesabatlılığın təmin edilməsinə yönəldilmiş, şirkətlər, hökumətlər, sərmayəçilər və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları tərəfindən dəstəklənən könüllü təşəbbüsdür. Dövlət büdcəsində şəffaflığın təmin edilməsi sahəsində digər cəhdlərlə yanaşı MHŞT həmçinin, vətəndaşların öz hökumətlərindən büdcə gəlirlərinə dair açıqlama verilməsinə nail olmuş bir prosesdir.

Azərbaycan MHŞT-yə 2003-cü ildə qoşulmuş və Təşəbbüsün tətbiqi ilə bağlı pilot ölkə qismində iştirak etməyi könüllü olaraq öz üzərinə götürmüşdür. Azərbaycan hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən dövlətə edilən ödənişlərin və dövlət tərəfindən bu daxilolmaların açıqlanması, üzləşdirilməsi və dərc edilməsi ilə bağlı müntəzəm proses təsis etmişdir. Azərbaycanda birinci MHŞT Hesabatı 2005-ci ildə dərc edilmişdir. Cari hesabat sayca 20-ci olmaqla, 31 dekabr 2015-ci ildə bitən ili əhatə edir.

Azərbaycan 2007-ci il 27 sentyabr tarixində "MHŞT Namizədi" kimi qəbul edilmiş və 16 fevral 2009-cu ildə ilk "MHŞT üzrə tam hüquqlu üzv" statusunu almışdır. 2015-ci ildə Brazzavildə keçirilmiş MHŞT Beynəlxalq İdarə Heyətinin 29-cu iclasında Azərbaycanın statusu Qiymətləndirmə hesabatına əsasən "namizəd ölkə" statusuna endirilmişdir. 2016-cı ildə Astanada keçirilmiş MHŞT Beynəlxalq İdarə Heyətinin 35-ci iclasında Azərbaycanın MHŞT-dəki "namizəd ölkə" statusu saxlanılmışdır.

2015-ci ildə MHŞT-nin Azərbaycanda tətbiqi əsas etibarlı ilə Təşəbbüsün və MHŞT hesabatlarının yeni MHŞT Standartına uyğun olaraq ölkədə tətbiqi üzərində qurularaq hesabatların əhali üçün oxunaqlılığı və müfəssəlliliyinin artırılması, MHŞT haqqında məlumatlılığın artırılması, hökumət, vətəndaş cəmiyyəti və şirkətlər arasında effektiv dialoqun təmin edilməsinə yönəlmişdir.

İşin məzmunu

"2015, 2016 və 2017-ci illər üzrə Müstəqil Administratorun hesabatları üçün Müstəqil Administratorun seçim proseduru və fəaliyyət dairəsi üzrə Xidmət Təkliflər Sorğusuna" (bundan sonra "XTS") əsasən keçirilmiş müsabiqə nəticəsində Moore Stephens Azərbaycan şirkəti qalib elan edilmişdir.

Müstəqil Administratorun işinin məqsədi 31 dekabr 2015-ci il tarixində bitən il üzrə hasilat şirkətləri tərəfindən Hökumətə edilmiş ödənişlər (ayrımalar) və Hökumət tərəfindən qəbul edilmiş ödənişlər (ayrımalar) haqqında məlumatların toplanması, üzləşdirilməsi, yoxlanılması və MHŞT üzrə 7-ci Qlobal Konfransda qəbul edilmiş Standartla tələb olunan digər məlumatların toplanması və strukturlaşdırılmasından ibarətdir.

İşin icrası Çoxtərəfli Qrup ("ÇQ") tərəfindən təsdiqlənmiş XTS-ə uyğun olaraq aşağıdakı əsas mərhələlərdən keçmişdir:

- İşin əhatə dairəsinin yoxlanılması, başlanğıc hesabatının hazırlanması və ÇQ üzvlərinə təqdim edilməsi;
- Hesabat formalarının birbaşa iştirakçı şirkətlər və Komissiyadan alınması;
- Şirkətlərdən yığılmış hesabatların Komissiya hesabatı ilə üzləşdirilərək uyğunsuzluqların müəyyən olunması;
- Aşkar olunmuş uyğunsuzluqların aydınlaşdırılması məqsədilə şirkətlər və Komissiya ilə müzakirələrin aparılması;
- 7-ci Qlobal Konfransda qəbul edilmiş Standartla tələb olunan digər məlumatların toplanması və strukturlaşdırılması;
- İlk MHŞT hesabatının hazırlanması və ÇQ üzvlərinə təqdim edilməsi;
- İlk MHŞT hesabatına dair ÇQ-dən alınmış rəylərin əsasında hesabatda düzəlişlərin edilməsi; və
- Yekun MHŞT hesabatının ÇQ üzvlərinə təqdimatı və dərc edilməsi.

Moore Stephens Azərbaycan şirkəti olaraq iş zamanı aşkar etdiyimiz nöqsanları hesabatda və onun müvafiq əlavələrində qeyd etmişik. Həyata keçirilən üzləşmə prosesi zamanı şirkətlər və hökumətin təqdim etdiyi hesabatların auditinin aparılmasını nəzərdə tutmadığından qeyd olunan məbləğlərə və əməliyyatlara dair əminlik verilmir.

Məlumatların məxfiliyi

Müstəqil Administrator 12 iyul 2016-cı il tarixində Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ("ARDNF") ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən məxfilik haqqında müddəaya uyğun olaraq işlərin icrasını həyata keçirir.

Müstəqil Administrator imzalanmış müqaviləyə əsasən görülməli işlərin məxfiliyinin qorunmasını təmin etməli və üzləşmə prosesi zamanı əldə olunacaq təsdiqedic sənədləri tərəflərin icazəsi olmadan, heç bir üçüncü tərəfə verməməli və onunla müzakirə etməməlidir.

Yanaşma və metodologiya

Moore Stephens Azərbaycan şirkəti tərəfindən MHŞT hesabatının hazırlanması aşağıdakı mərhələlərdən ibarət olmuşdur:

- İşin əhatə dairəsinin yoxlanılması və başlanğıc hesabatının hazırlanması;
- Üzləşmə prosesinin həyata keçirilməsi; və
- Standartla tələb olunan digər məlumatların toplanması və strukturlaşdırılması.

İşin əhatə dairəsinin yoxlanılması və başlanğıc hesabatının hazırlanması

İlkin təhlil və başlanğıc hesabatının məqsədi 2015-ci il üzrə MHŞT hesabatlılığı prosesinin öyrənilməsi, digər məlumatların toplanması, Müstəqil Administratorun görəcək işlər üzrə metodologiyası, hesabatlılıqla bağlı yeni tövsiyələrin əlavə olunması və hazırlanma müddətlərini əks etdirən cədvəlin tərtib olunmasını təmin etməkdən ibarətdir.

Moore Stephens Azərbaycan şirkəti ilkin hesabatı tərtib etdikdən sonra ÇQ-yə təqdim edir və növbəti mərhələyə keçid alır.

Üzləşmə prosesinin həyata keçirilməsi

Üzləşmə prosesi zamanı Müstəqil Administratorun əsas vəzifələrinə aşağıdakı mühüm məsələlər daxildir:

- **Hesabat şablonlarının paylanması:** Hesabat şablonları MHŞT Katibliyi tərəfindən şirkətlərə və hökumət orqanlarına göndərilir.
- **Məlumatların toplanması:** Bu mərhələ Şirkətlər və Hökumət tərəfindən doldurulmuş hesabat şablonlarının və təsdiqedic sənədlərin toplanmasından ibarətdir. Hesabatların Müstəqil Administratora təqdim edilməsinin son tarixi ÇQ tərəfindən 01 avqust 2016-cı il müəyyən edilmişdir.

Moore Stephens Azərbaycan şirkətlərdən və hökumətdən aldığı hesabatlardakı faktiki məlumatların üzləşdirilməsi, yaranan fərqlərin araşdırılaraq lazımi düzəlişlərin edilməsini həyata keçirir.

Üzləşmə prosesinin ilkin mərhələləri:

- *Əməliyyatlar haqqında anlayışın əldə edilməsi;*
- *Şirkətlər və hökumət tərəfindən təqdim edilmiş hesabatların təhlilinin aparılması;*
- *Üzləşmə prosesində yaranan fərqlərin araşdırılması və lazımi düzəlişlərin edilməsi; və*
- *Üzləşmə prosesinin yekun məlumatlarının MHŞT hesabatına daxil edilməsi.*

Hökumət hesabatlarından daxilolmalar:

Biz aşağıda qeyd edilən dövlət qurumlarından hesabatlar aldığımız:

- *Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu;*
- *Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti;*
- *Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi; və*
- *Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi.*

Üzləşmə prosesi zamanı yaranan fərqlərin izahını əldə etmək məqsədilə müvafiq şirkət və hökumət komissiyası ilə əlaqə saxlayıb bu uyğunsuzluğun səbəbini müəyyənləşdirmək üçün təsdiqedic sənədlər tələb etdik. Hasilat sənayesi şirkətlərinin ödənişləri və hökumətə daxilolmalar haqqında məlumatlar toplandıqdan sonra tapşırıqın əsas hissələrindən biri olan üzləşmə prosesi həyata keçirildi.

Nöqsanlar və uyğunsuzluqlar:

Bu mərhələ üzvləşmə prosesində iştirak edən şirkətlər və hökumət tərəfindən təqdim olunan məlumatlar arasında yaranan fərqlərin araşdırılmasını əhatə edir. Həmin fərqlərin müəyyən olunması aşağıdakı prosedurlarla həyata keçirilir:

- *Əldə olunmuş hesabatlar üzrə təhlili asanlaşdırmaq məqsədilə hər bir şirkət üçün fərdi üzvləşmə cədvəli yaradılmış və bu cədvəldə şirkətin ödənişləri və hökumətin gəlirləri müvafiq xanalarda əks etdirilmişdir;*
- *Bütün məlumatlar əldə edildikdən sonra şirkətlərin ödənişləri (ayrımaları) ilə hökumətin daxilolmaları arasındakı uyğunsuzluqların müəyyən edilməsi məqsədilə müqayisə aparılmışdır;*
- *Edilməli olan düzəlişlər təsdiqedic sənədlərin əsasında həyata keçirilmişdir.*

Standartla tələb olunan digər məlumatların toplanması və strukturlaşdırılması

2015-ci il əhatə edən məlumatlar hazırlanarkən 2014-cü il üzrə tərtib olunan hesabat təhlil edilmiş, MHŞT-nın yeni standartlarına uyğun olaraq araşdırılmış və strukturlaşdırılaraq təkmilləşdirilmişdir. Tələb olunan məlumatların strukturu və ardıcılılığı MHŞT standartının tələbləri ilə uyğunlaşdırılmış və hesabatda daxil edilmişdir.

Hesabatda standartla tələb olunan digər məlumatlar dövlət orqanları və şirkətlərin rəsmi internet sahifələrinə, açıq mənbələrə və digər rəsmi məktublara istinad edilərək hesabatda daxil edilmişdir.

Mühasibatlıq siyasəti

2015–ci il üzrə hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən edilən ödənişlər və hökumət tərəfindən əldə edilən daxilolmalara dair üzvləşmə prosesində mühasibat uçotunun kassa metodundan istifadə edilmişdir.

Xarici şirkətlər tərəfindən təqdim olunan hesabatlarda ödənişlər xarici valyuta ilə əks olunmuşdur. Yerli şirkətlərin təqdim etdiyi hesabatlarda isə ödənişlər milli valyuta ilə göstərilmişdir. Amerika Birləşmiş Ştatları dollarında (ABŞ dollarında) edilən ödənişlər Mərkəzi Bankın orta illik məzənnəsinə uyğun olaraq AZN-ə konvertasiya olunmuşdur. 31 dekabr 2015–ci il üzrə ABŞ dollarının AZN orta illik məzənnəsi 1,0261 olmuşdur.¹

2014-cü ilin iyun ayından başlayaraq neftin qiyməti sürətlə aşağı düşməyə başlamışdır. Yaranmış şərait valyuta bazarının və manatın məzənnəsinin yeni neft qiymətlərinə uyğunlaşmasını zəruri etmişdir. 2015-ci il ərzində Azərbaycan manatı iki dəfə devalvasiyaya uğrayıb. İlk devalvasiya 21 fevral 2015-ci ildə baş vermiş və manatın 1 dollara görə dəyəri 1.05 AZN olaraq təyin edilmişdir.² İkinci devalvasiya 21 dekabr 2015-ci ildə baş vermiş və 1 ABŞ dollarının rəsmi məzənnəsi 1,55 AZN səviyyəsinə yüksəlmişdir.³ Bununla da milli valyutanın hesabat dövründə ümumi devalvasiyası 98% təşkil etmişdir.

¹ Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı, "Statistik Bülleten № 01 (199) 09/2016", "Cədvəl 2.16. Manatın xarici valyutalara qarşı rəsmi orta məzənnəsi", http://www.cbar.az/assets/4240/Statistika_BULLETEN_YEKUN_2016_sentyabr.pdf

² Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı, "Press relizlər", <http://www.cbar.az/releases/2015/02/21/statement-of-the-central-bank-of-the-republic-of-azerbaijan/>

³ Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı, "Press relizlər", <http://www.cbar.az/releases/2015/12/21/statement-of-the-central-bank-of-the-republic-of-azerbaijan/>

1. MHŞT STANDARTININ 1-Cİ TƏLƏBİ

2002-ci ildə Yohannesburqda Dayanıqlı İnkişaf üzrə Dünya Sammitində bəyan edilmiş Mədən Hasilatı üzrə Şəffaflıq Təşəbbüsü (MHŞT) neft, qaz və mədən sənayesində şəffaflıq üzrə qəbul olunmuş qlobal standartdır. Neft, qaz və mineral ehtiyatlarla zəngin olan bir çox ölkələrdə yoxsulluq, mübahisə və korrupsiya halları müşahidə olunur. “Resurs lənəti” adlanan bu hal çox vaxt şirkətlərin hökumətə təqdim etdiyi ödənişlər və hökumətin şirkətlərdən daxilolmaları sahəsində şəffaflıq və hesabatlılığın çatışmazlığı ilə səciyyəvi olur. MHŞT məhz bu sahədə çatışmayan şəffaflıq və hesabatlılığın təmin edilməsinə yönəldilmiş bir təşəbbüsdür.

Ölkəmiz 2003-cü ildə Londonda, Lankaster Hauzda keçirilmiş MHŞT üzrə birinci Beynəlxalq Konfransda hökumətin təşəbbüsü ilə könüllü olaraq MHŞT-yə qoşulmuşdur. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin sərəncamı ilə 2003-cü ildə MHŞT üzrə Komissiya yaradılmış və 2004-cü il noyabrın 24-də MHŞT üzrə Komissiya, Azərbaycanın hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən yerli və xarici şirkətlər və qeyri hökumət təşkilatlarının Mədən Sənayesində Şəffaflığın Artırılması (MŞŞA) Koalisiyası arasında Qarşılıqlı Anlaşma Memorandumu (QAM) ⁴ imzalanmış və daha sonra 10 iyun 2014-cü il tarixində Təşəbbüsün tətbiqini tənzimləyən əsas sənəd MHŞT Standartına uyğun hazırlanmış yeni Memorandum qəbul edilmişdir. QAM-a Azərbaycanın mədən sənayesində fəaliyyət göstərən bütün xarici və yerli şirkətlər qoşulmuş və MHŞT hesabatlılıq proseslərində iştirak etmişdilər. ⁵ MŞŞA üzrə QHT Koalisiyası 2004-cü ildən təşəbbüsə ən çox töhvə vermiş və fəal iştirakı ilə fərqlənmiş MHŞT tərəflərindən biridir.

2009-cu ildə Azərbaycanda MHŞT üzrə QAM çərçivəsində daimi formada tətbiq olunan MHŞT prosesini daha da təkmilləşdirmək, prosesin inkişafı üzərində daha güclü və səmərəli çoxtərəfli nəzarəti və idarəetməni təmin etmək niyyəti ilə Memorandumun tərəflərinin hər birindən (MHŞT üzrə Komissiya, xarici və yerli şirkətlər, QHT Koalisiyası) eyni hüquqa malik olan 3 əsas və 3-dək əvəzedici üzvdən ibarət olan Çoxtərəfli Qrup (ÇQ) yaradılmışdır. ⁶

ÇQ öz fəaliyyətini “MHŞT-nin tətbiqi üzrə illik İş Planları” əsasında həyata keçirir. ⁷ 2015-ci il üzrə MHŞT-nin illik İş Planının məqsədləri Standartın tələbinə uyğun olaraq həmin ildə mədən sənayesi üzrə milli prioritetlərə müvafiq olaraq müəyyən edilmişdir.

2007-ci ildə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu MHŞT-nin uğurlu tətbiqinə görə “Dövlət xidmətində şəffaflığın, cavabdehliyin və məsuliyyətin artırılması” üzrə “BMT-nin Dövlət Qulluğu Mükafatı” ilə təltif edilmişdir. Həmin il Azərbaycan MHŞT üzrə “Namizəd”, 2009-cu ildə isə MHŞT üzrə “Tamhüquqlu üzv” statusunu almışdır.

2013-cü ilin dekabr ayında QHT-lərin fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericiliyə edilmiş bir sıra dəyişikliklər Vətəndaş Cəmiyyəti təşkilatlarının fəaliyyətlərində bir sıra çətinliklər yaratmışdır. Azərbaycanda 2015-ci ildə baş tutan Qiymətləndirmədə ölkənin MHŞT-də statusunun “Namizəd” statusuna endirilməsi ilə nəticələnmiş və bununla əlaqədar MHŞT üzrə Beynəlxalq İdarə Heyətinin qərarına əsasən Azərbaycan hökuməti növbəti Qiymətləndirməyə qədər vətəndaş cəmiyyətinin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üzrə müəyyən edilmiş bir sıra islahedici addımların icrasını həyata keçirmişdir.

2015-ci ildə Azərbaycanda MHŞT hesabatının yenilənmiş MHŞT Standartına uyğun olaraq əhali üçün oxunaqlılığı və müfəssəlliyinin təkmilləşdirilməsi, MHŞT haqqında məlumatlılığın artırılması, dövlət, vətəndaş cəmiyyəti və şirkətlər arasında effektiv dialoqun təmin edilməsi istiqamətində çoxsaylı fəaliyyətlər həyata keçirilmişdir.

⁴ <http://www.eiti.az/index.php/az/senedler/memorandum>

⁵ Bax “Cədvəl 18: MHŞT-a qoşulmuş şirkətlər”, səh. 42

⁶ <http://www.eiti.az/index.php/az/mhsht-ve-azerbaycan/chox-terefli-grup>

⁷ <http://www.eiti.az/index.php/az/senedler/ish-planlari>

2. MHŞT STANDARTININ 2-Cİ TƏLƏBİ

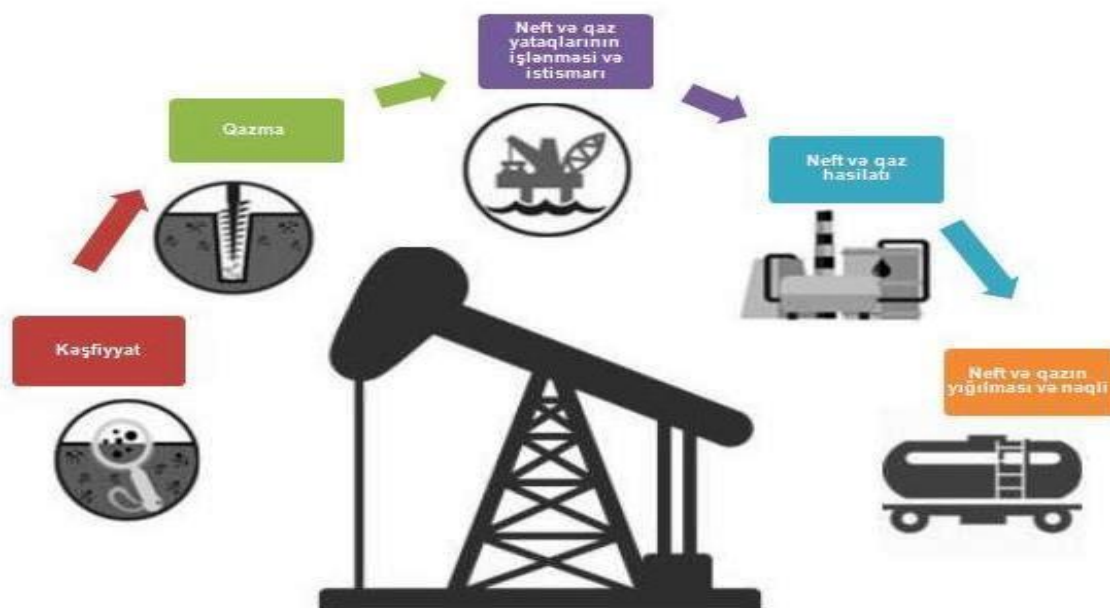
2. Ümumi məlumat

Mədən sənayesi əsas faydalı qazıntı yataqlarını kəşf edən, faydalı qazıntıları hasil və ilkin emal edən istehsal sahələrini özündə cəmləşdirir. Azərbaycan neft və qaz başda olmaqla müxtəlif mineral ehtiyatlarla zəngindir.

Neft və qaz sənayesi – neft və qaz yataqlarının kəşfiyyatını, neft-qaz quyularının qazılmasını, neft və qazın hasilatını, xam neft, neft məhsulları və qazın nəqlini əhatə edir.

- **Kəşfiyyat** – geoloji və geofiziki kəşfiyyat işlərinin aparılması, qazma üsullarının müəyyənləşdirilməsi, yatağın qiymətləndirilməsi və sənaye üsulu ilə istifadəyə hazırlanması kimi işləri əhatə edir;
- **Qazma** – yer qabığında süxurları qazma aləti ilə dağıtmaqla quyu, lağım və ya şaxta lüləsinin qazılması prosesindən ibarətdir;
- **Neft və qaz yataqlarının işlənməsi və istismarı** – neft-qaz quyularının işə salınması, dayanmış neft quyularının bərpası və istismara qaytarılmasını təmin etməkdir;
- **Neft və qaz hasilatı** – müxtəlif metodların tətbiqi ilə quruda və dənizdə neftin və qazın çıxarılması; və
- **Nəqlimə** – xam neft-qaz borularla, tankerlərlə və müxtəlif vasitələrlə hasilat yerindən emal müəssisələrinə və ya digər məntəqələrə çatdırılmasıdır.

Təsvir 1: Neft və qazın istehsalatı prosesi⁸

Azərbaycan dünyanın ən qədim neft hasil edən ölkələrindən biri hesab edilir. Azərbaycanın əsas neft və qaz ehtiyatları Abşeron yarımadasında və Xəzər dənizində yerləşir. Azərbaycanda neft və qaz çıxarılmasının tarixinə dair faktlar:⁹

- XIV əsr səyyahı Marko Polo Azərbaycan neftindən müxtəlif məqsədlər üçün istifadə edilməsi və yaxın ölkələrə daşınması barədə yazmışdır;
- Dünyada ilk dəfə olaraq 1847–ci ildə Bibiheybətdə, sonra isə Balaxanıda neft quyuları qazılmışdır;
- 1901–ci ildə Azərbaycan 11,5 mln ton neft hasil edərək dünyada birinci yerə sahib olmuşdur;
- 1941–ci ildə Azərbaycanda 23,5 mln ton neft çıxarılmışdır ki, bu da bütün Sovet İttifaqında hasil olunan neftin 71,4%–ni təşkil etmişdir;
- Dənizdə neftin çıxarılması ilk dəfə olaraq Azərbaycanda başlamışdır. 1949–cu ildə, sonradan "Neft Daşları" adlandırılan yatağının aşkar edilməsi Azərbaycanı və Xəzəri bütün dünyada tanıtmışdır;

⁸ Təsvir 1 Moore Stephens Azərbaycan şirkəti tərəfindən hazırlanmışdır.

⁹ Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti, <http://new.socar.az/socar/az/company/about-socar/oil-history-in-azerbaijan>.

- 1970–ci illərin sonu 1980–ci illərin əvvəllərində dənizdə 80 metrdən 350 metr dərinliyi arası “Azəri”, “Çıraq”, “Kəpəz” və “Günəşli” kimi yataqlar aşkar edilmişdir. Hazırda SOCAR hasil etdiyi neftin 60%–dən çoxunu “Günəşli” yatağının hesabına əldə edir;
- 1994–cü ilin 20 sentyabr tarixində “Əsrin müqaviləsi” imzalanmışdır;
- Bu günə qədər Azərbaycan hökuməti xarici şirkətlərlə bir sıra HPBS imzalamışdır. Daha ətraflı məlumat MHŞT hesabatının 3.1. Mədən sənayesinin icmalı bölməsində olan neft və qaz sənayesi; qızıl və gümüş hasilatı bəndlərində əks etdirilmişdir.

Qiymətli metallar¹⁰

Azərbaycan davamlı və uzunmüddətli qızıl və gümüş hasilatı sənayesinin yaradılması üçün zəngin potensiala malikdir. Qızıl və gümüş yataqları əsasən Kiçik Qafqazın ərazisində və Azərbaycanın cənub–qərbindəki altı yataqda–Gədəbəy, Daşkəsən, Ordubad, Qoşa Bulaq, Qızıl Bulaq, Vecnəli və Söyüdlüdə yerləşir.

Respublikanın mis ehtiyatları əsasən Balakən–Zaqatala, Gədəbəy, Qarabağ və Ordubad filiz rayonlarında cəmləşmişdir. Balakən-Zaqatala filiz rayonunda misin əsas ehtiyatları mis-kolçedan, kolçedan-polimetal tipli, Kiçik Qafqaz və Naxçıvan qırışlıq zonasının filiz rayonlarında isə əsasən mis–porfir, molibden–mis–porfir və qızıl–mis–kolçedan tipli yataq və təzahürlərdə cəmləşmişdir.

2.1. Hüquqi və fiskal rejim

2.1.1. Hüquqi rejim

Azərbaycanın mədən sənayesində fəaliyyətin hüquqi əsasını Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikasının qanunları, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanları, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarları və mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarından ibarət olan Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik sistemi və o cümlədən Konstitusiyaya əsasən bu sistemin ayrılmaz tərkib hissəsi hesab edilən Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr təşkil edir.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində bütün yeraltı faydalı qazıntıların dövlətə məxsus olduğu mineral resurslardan istifadə sahəsində dövlət siyasətinin iqtisadi və sosial əsasları, habelə onun həyata keçirilmə mexanizminin əsas istiqamətləri müəyyən edilir. Bu sahədə dövlət ilə hüquqi və fiziki şəxslər arasında münasibətlər, Azərbaycan Respublikası ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub bölməsində yer təkinin öyrənilməsi (axtarış, kəşfiyyat), onun səmərəli istifadəsi, mühafizəsi və görülən işlərin təhlükəsizliyi ilə əlaqədar münasibətlər, energetika materiallarının və məhsullarının (enerji resursları) kəşfiyyatı, işlənməsi, hasilatı, istehsalı, emalı, saxlanması, nəqli, paylanması və istifadəsi üzrə münasibətlər, qiymətli metalların və qiymətli daşların istehsalı, emalı, istifadəsi və dövriyyəsi ilə bağlı münasibətlər və digər məsələlər tənzimlənir.

Azərbaycanda mədən sənayesində fəaliyyəti tənzimləyən mövcud qanunvericilik bazasına daxil olan və aşağıdakılarla məhdudlaşmayan normativ hüquqi aktlar dövlət tərəfindən yaradılmış və ictimaiyyət üçün açıq olan rəsmi internet səhifələrində dərc edilmişdir.¹¹

- **12 noyabr 1995–ci il tarixli Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası;**
- **BEYNƏLXALQ MÜQAVİLƏLƏR**

“Neftlə çirkəndirmədən vurulan zərərə görə mülki məsuliyyət haqqında” 1969-cu il tarixli Beynəlxalq Konvensiya:

Azərbaycan Respublikası bu Konvensiyaya 691-IIQ nömrəli Qanunla 18 iyun 2004-cü il tarixdə qoşulmuşdur. Konvensiya müqavilə bağlanmış dövlətin ərazisində, ərazi suları daxil olmaqla, istisnasız olaraq çirkəndirmədən dəymiş ziyanı və həmin ziyanın azaldılmasına və ya aradan qaldırılmasına yönəlmişdir.

¹⁰ Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, “Azərbaycanın faydalı qazıntıları”, <http://www.eco.gov.az/faydaligazintilar.php>.

¹¹ Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi, “Normativ hüquqi aktların vahid internet elektron bazası”, <http://e-qanun.az>, <http://www.president.az>, <http://www.meclis.gov.az> və <http://www.cabmin.gov.az>

“Neftlə çirkləndirmə hallarına hazırlığın təmin edilməsi, bunlara qarşı mübarizə və əməkdaşlıq haqqında” 1990-cı il tarixli Beynəlxalq Konvensiya:

Azərbaycan Respublikası bu Konvensiyaya 690-IIQ nömrəli Qanunla 18 iyun 2004-cü il tarixdə qoşulmuşdur. Konvensiyaya əsasən tərəflər neftlə çirklənməyə səbəb olan hadisələrə hazırlığı təmin etmək və bununla mübarizə üçün fərdi və yaxud birlikdə tədbir görmək məsuliyyətini boyunlarına götürürlər.

“Boru kəmərləri magistralları ilə neft və neft məhsullarının tranzit sahəsində razılaşıdırılmış siyasətin aparılması haqqında” Saziş:

1996-cı il aprelin 12-də Moskva şəhərində imzalanmış Saziş 27 dekabr 1996-cı il tarixli 228-IQ nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir.

“Dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılması üçün təşkilati prinsiplərə dair” Çərçivə Sazişi:

1999-cu il iyulun 22-də Kiyev şəhərində Azərbaycan Respublikası tərəfindən qeyd-şərtlə imzalanmış “Dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılması üçün təşkilati prinsiplərə dair” Çərçivə Sazişi 24 oktyabr 2000-ci il tarixli 938-IQ nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir. Sazişə əsasən tərəflər mövcud neft və qaz nəqli sistem(lər)inin bərpası, müvafiq hallarda yeni dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistem(lər)inin tikintisi və bu nəqli sistem(lər)inin əməliyyat və texniki xidməti vasitəsilə bir və ya daha çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin qarşılıqlı məqbul şərt və müddəaları əsasında yaradılması məqsədilə bu Saziş çərçivəsində birgə fəaliyyət həyata keçirirlər.

“Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında” 2003-cü il tarixli Çərçivə Konvensiyası:

Bu Konvensiya 04 aprel 2006-cı il tarixli 89-IIIQ nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir. Konvensiyanın məqsədi Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin çirklənmədən qorunması, o cümlədən Xəzər dənizinin bioloji ehtiyatlarının qorunması, mühafizəsi, bərpası, davamlı və səmərəli istifadə edilməsindən ibarətdir.

“Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında” Çərçivə Konvensiyası”nın Neftlə çirklənmə halları ilə mübarizədə regional hazırlıq, cavab tədbirləri və əməkdaşlıq haqqında” 2011-ci il tarixli Protokolu:

Bu Protokol 21 dekabr 2012-ci il tarixli 508-IVQ nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir. Bu Protokolun məqsədi Xəzər dənizini dəniz dibindəki fəaliyyətin və gəmilərin fəaliyyətinin səbəb olduğu neftlə çirklənmələrdən və torpaq əsaslı mənbələrdən törəyən dəniz neft çirklənmələrindən qorumaq məqsədi ilə hazırlıq, cavab tədbirləri və əməkdaşlıq üçün regional tədbirlər görməkdir.

“Xəzər dənizinin dəniz ətraf mühitinin mühafizəsi haqqında” Çərçivə Konvensiyası”nın Xəzər dənizinin quruda yerləşən mənbələrdən və quruda həyata keçirilən fəaliyyət nəticəsində çirklənmədən mühafizəsi haqqında” 2012-ci il tarixli Protokolu:

Bu Protokol 25 fevral 2014-cü il tarixli 911-IVQ nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir. Protokola əsasən, razılığa gələn tərəflər quruda yerləşən mənbələrdən və quruda həyata keçirilən fəaliyyət nəticəsində Xəzər dənizinin ətraf mühitini və sahiləni ərazilərini çirklənmədən qorumaq, belə çirklənməyə nəzarət etmək, onu azaltmaq və mümkün olan maksimal həddə aradan qaldırmaq üçün Konvensiyanın müddəalarına əsasən fərdi və ya birgə bütün zəruri tədbirləri həyata keçirirlər. Tərəflər məlumat mübadiləsi aparacaq, ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi və monitorinqi istiqamətində birgə tədbirlər görəcəklər.

- **MƏCƏLLƏLƏR**

28 dekabr 1999–cu il tarixli 779–IQ nömrəli qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi:

Mülki Məcəllənin məqsədi üçüncü şəxslərin hüquqlarına xələl gətirmədən mülki dövriyyənin azadlığını onun iştirakçılarının bərabərliyi əsasında təmin etməkdir.

Eyni zamanda, Məcəllədə təbii ehtiyatlardan istifadə, ətraf mühitinin mühafizəsi və əlaqədar hüquqlar ilə bağlı münasibətlər mülki qanunvericilik və başqa hüquqi aktlar ilə tənzimlənir.

Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı dövlətlərarası müqavilələr Mülki Məcəllə ilə tənzimlənən mülki hüquq münasibətlərinə (beynəlxalq müqavilədən onun tətbiqi üçün dövlətdaxili normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi tələbinin irəli gəldiyi hallar istisna edilməklə) birbaşa tətbiq edilir.

11 iyul 2000–ci il tarixli 905–IQ nömrəli qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi:

Vergi Məcəlləsi Azərbaycan Respublikasında vergi sistemini, vergitutmanın ümumi əsaslarını, vergilərin müəyyən edilməsi, ödənilməsi və yığılması qaydalarını, vergi ödəyicilərinin və dövlət vergi orqanlarının, habelə vergi münasibətlərinin digər iştirakçılarının vergitutma məsələləri ilə bağlı hüquq və vəzifələrini, vergi nəzarətinin forma və metodlarını, vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyəti, dövlət vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət edilməsi qaydalarını müəyyən edir.

Qanunla təsdiq olunmuş hasilatın pay bölgüsü və əsas boru kəməri haqqında, o cümlədən neft və qaz haqqında, ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti və xüsusi iqtisadi zonalar haqqında qanunlarda bu Məcəllədə və vergilər haqqında digər normativ hüquqi aktlarda nəzərdə tutulmuş müddəalardan fərqli müddəalar müəyyən edildikdə, həmin sazişlərin və ya qanunların müddəaları tətbiq edilir.

29 dekabr 2015-ci il tarixli 96-VQ nömrəli Qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsi:

İnzibati xətalər qanunvericiliyinin vəzifələri insan və vətəndaş hüquqlarını və azadlıqlarını, onların sağlamlığını, əhalinin sanitariya-epidemioloji salamatlığını, ictimai mənəviyyəti, mülkiyyəti, şəxslərin iqtisadi maraqlarını, ictimai qaydanı və ictimai təhlükəsizliyi, ətraf mühiti, idarəçilik qaydalarını qorumaqdan, qanunçuluğu möhkəmləndirməkdən və inzibati xətalərin qarşısını almaqdan ibarətdir.

24 iyun 2011–ci il tarixli 164–IVQ nömrəli qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi:

Gömrük Məcəlləsi Azərbaycan Respublikasında gömrük işinin hüquqi, iqtisadi və təşkilati əsaslarını, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilən, bu ərazidən aparılan, tranzitlə keçirilən mallara və nəqliyyat vasitələrinə tətbiq edilən ümumi qaydaları və prosedurları, gömrük işi sahəsində şəxslərin hüquqlarını və vəzifələrini müəyyənləşdirir.

Qanunla təsdiq olunmuş hasilatın pay bölgüsü və əsas boru kəməri haqqında, o cümlədən neft və qaz haqqında, ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti və xüsusi iqtisadi zonalar haqqında qanunlarda bu Məcəllədə və gömrük haqqında normativ hüquqi aktlarda nəzərdə tutulmuş müddəalardan fərqli müddəalar müəyyən edildikdə, həmin sazişlərin və ya qanunların müddəaları tətbiq edilir.

26 dekabr 1997–ci il tarixli 418–IQ nömrəli qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsi:

Su Məcəlləsi Azərbaycan Respublikasında su obyektlərinin istifadəsi və mühafizəsi ilə bağlı hüquq münasibətlərini tənzimləyir

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrində su obyektlərinin istifadəsi və mühafizəsi ilə əlaqədar müəyyən edilmiş qaydalar bu Məcəllədə nəzərdə tutulmuş qaydalara uyğun gəlmədikdə Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin qaydaları tətbiq edilir.

01 fevral 1999–cu il tarixli 618–IQ nömrəli qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi:

Əmək Məcəlləsi müvafiq hüquq normaları ilə əmək münasibətlərində işçilərin və işəgötürənlərin əmək, sosial, iqtisadi hüquqları və bu hüquqlarla bağlı müvafiq təminatların minimum səviyyəsi və Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının ikinci bölməsində nəzərdə tutulan əmək, istirahət, təhlükəsiz və sağlam şəraitdə işləmək hüququnun, habelə digər əsas insan hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi prinsipləri və qaydaları təsbit edir.

25 iyun 1999–cu il tarixli 695–IQ nömrəli qanun ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsi:

Torpaq Məcəlləsi Azərbaycan Respublikasında torpaq üzərində mülkiyyətin müxtəlif növlərinin tətbiqi əsasında yaranan torpaq münasibətlərinin tənzimlənməsinə, torpaq mülkiyyətçiləri, istifadəçiləri və icarəçilərinin torpaqla bağlı vəzifələrinin yerinə yetirilməsinə və torpaq üzərində hüquqlarının müdafiəsinə, torpaqlardan səmərəli istifadə və onların mühafizəsi üçün şərait yaradılmasına, torpağın münbitliyinin bərpasına və artırılmasına, texnogen çirklənmə və dağılımadan korlanmış torpaqların rekultivasiyasına, təbii mühitin qorunub saxlanmasına və yaxşılaşdırılmasına yönəlmişdir.

- **QANUNLAR**

30 may 1996–cı il tarixli 94–IQ nömrəli “Enerji resurslarından istifadə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu Qanun enerji resurslarından istifadə sahəsində dövlət siyasətinin hüquqi, iqtisadi və sosial əsaslarını, habelə onun həyata keçirilmə mexanizminin əsas istiqamətlərini müəyyən edir, bu sahədə dövlət ilə hüquqi və fiziki şəxslər arasında münasibətləri tənzimləyir.

02 fevral 2009–cu il tarixli 766–IIIQ nömrəli “İxrac məqsədli neft-qaz fəaliyyətinə xüsusi iqtisadi rejimin tətbiqi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu Qanun Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsindən kənarında həyata keçirilən neft-qaz əməliyyatları ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti üçün xüsusi iqtisadi rejimin yaradılmasının və tətbiqinin əsaslarını müəyyən edir, bu sahədə dövlət, hüquqi və fiziki şəxslər arasında yaranan münasibətləri tənzimləyir.

30 iyun 1998–ci il tarixli 513–IQ nömrəli “Qaz təchizatı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu Qanun qaz və maye halında enerji daşıyıcısı kimi işlədilən təbii qazın və digər qaz növlərinin istehsalı, emalı, nəqli, saxlanması, paylanması, satılması və istifadəsi üzrə fəaliyyətləri tənzimləyir.

13 fevral 1998–ci il tarixli 439–IQ nömrəli “Yerin təki haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu Qanun Azərbaycan Respublikası ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub bölməsində yer təkinin öyrənilməsi (axtarış, kəşfiyyat), onun səmərəli istifadəsi, mühafizəsi və görülən işlərin təhlükəsizliyi ilə əlaqədar münasibətləri tənzimləyir, yerin təkindən istifadədə dövlətin, yer təki istifadəçilərinin və vətəndaşların mənafələrinin qorunmasını təmin edir.

10 iyun 2005–ci il tarixli 924–IIQ nömrəli “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu qanun qiymətli metalların və qiymətli daşların istehsalı, emalı, istifadəsi və dövriyyəsi ilə bağlı münasibətləri tənzimləyir.

24 noyabr 1998–ci il tarixli Energetika haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu:

Bu Qanun energetikanın neft, qaz və elektroenergetika sahələrinin dövlət tənzimlənməsinin ən ümumi hüquqi əsaslarını özündə birləşdirir. Ayrı-ayrı sahələr üzrə qəbul edilmiş digər qanunlarda xüsusi qaydalar nəzərdə tutula bilər.

- **FƏRMANLAR:**

“İxrac neft və qaz boru kəmərlərinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 aprel 2002-ci il tarixli 685 nömrəli Fərmanı:

Fərmanla xam neftin ixracı ilə bağlı obyektlərlə yanaşı tikilməsi nəzərdə tutulan Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Boru Kəmərinin və qaz ixrac kəmərlərinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədi ilə ixrac neft və qaz boru kəmərlərinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə Komissiya yaradılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 sentyabr 2004-cü il tarixli 128 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Neft və qaz gəlirlərinin idarə olunması üzrə uzunmüddətli strategiya”:

Neft və qaz gəlirlərinin idarə olunması üzrə uzunmüddətli strategiya 2005-2025-ci illəri əhatə edir və bu müddət ərzində həmin gəlirlərdən istifadənin əsas prinsiplərini və ortamüddətli xərclər siyasətini müəyyənləşdirir. Bu strategiya aşağıda göstərilən mənbələrə uyğun olaraq neftin və qazın satışından Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunda və dövlət büdcəsində toplanan gəlirlərin idarə edilməsini nəzərdə tutur.

- **AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ NAZİRLƏR KABİNETİNİN QƏRARI:**

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 02 noyabr 2004-cü il tarixli 167 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “İstismar olunan ixrac neft boru kəmərlərinin “Mühafizə Zonası”nın müəyyənləşdirilməsi Qaydaları”:

Bu Qaydalar Azərbaycan Respublikasının ərazisində Bakı-Tbilisi- Ceyhan və Cənubi Qafqaz boru kəmərləri istisna olmaqla, istismar olunan neft ixrac boru kəmərlərinin qorunması, onların təhlükəsiz və etibarlı istismarı üçün normal şəraitin yaradılması və baş verə biləcək hadisələrin qarşısının alınması məqsədilə hazırlanmışdır.

E-qanun portalı¹²

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi Azərbaycan Respublikasının bütün hüquqi və normativ aktlarının əldə edilməsini təmin etmək məqsədilə hüquqi sistemə dair internet portalını yaratmışdır. Mövcud portal hasilat sənayesinə dair bütün qanunvericilik məlumatlarını özündə əks etdirir. Portala daxil edilmiş bütün hüquqi və normativ aktlar mütəmadi olaraq yenilənir. E-qanun portalı lazımı qanunvericilik məlumatlarının əldə edilməsi məqsədilə ictimaiyyət üçün açıqdır.

2.1.2. Fiskal rejim

Azərbaycan Respublikasında vergi sistemini, vergitutmanın ümumi əsaslarını, vergilərin ödənilməsi və yığılması qaydalarını, vergi ödəyicilərinin və dövlət vergi orqanlarının, habelə vergi münasibətlərinin digər iştirakçıların vergitutma məsələləri ilə bağlı hüquq və vəzifələrini, vergi nəzarətinin forma və metodlarını, vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyəti, dövlət vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət edilməsi qaydalarını müəyyən edən Vergi Məcəlləsidir.

Hasilatın pay bölgüsü sazişləri (HPBS), habelə əsas boru kəməri sazişləri Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi tərəfindən təsdiq olunduqdan sonra qüvvəyə minir. Bu sazişlər yataqlarda fəaliyyət göstərən əməliyyat şirkətlərinin, podratçı tərəflərin və bunların subpodratçıların fəaliyyətlərini, mühasibatlıq və vergi rejimini tənzimləyir.

Vergi Məcəlləsi ilə hasilatın pay bölgüsü və əsas boru kəməri haqqında, digər bu qəbildən olan saziş və qanunlarla, o cümlədən neft və qaz haqqında, ixrac məqsədli neft–qaz fəaliyyəti və xüsusi iqtisadi zonalar haqqında qanunlar arasında vergilərə dair fərqli müddəalar müəyyən edildikdə, həmin saziş və qanunların müddəaları üstün götürülür.

İxrac olunan neftin və təbii qazın nəql edilməsi ilə bağlı fəaliyyətləri, münasibətləri və vergi rejimi qanun qüvvəsinə malik Əsas İxrac Boru Kəməri (Bakı–Tbilisi–Ceyhan) və Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (Bakı–Tbilisi–Ərzurum) sazişləri ilə tənzimlənir. Bu sazişlərlə fəaliyyət göstərən əməliyyat şirkətlərinin, ƏİBK iştirakçıların və onların podratçıların fəaliyyətləri, mühasibatlıq və vergi rejimi tənzimlənir.

Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsi Azərbaycanda mövcud olan ümumi vergi sistemini təşkil edərək aşağıdakı vergi növlərini tənzimləyir:

- Mənfəət vergisi;
- Əmlak vergisi;
- Mədən vergisi;
- Aksiz vergisi;
- Sadələşdirilmiş vergi.
- Əlavə dəyər vergisi (ƏDV);
- Gəlir vergisi;
- Torpaq vergisi;
- Yol vergisi; və

Həmin vergi növləri üzrə faiz dərəcələri, hesablanması, ödəniş müddətləri və digər məlumatların Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsindən əldə edilməsi mümkündür.¹³

Azərbaycan Respublikasında qanunla təsdiq olunmuş formada HPBS üzrə fəaliyyət göstərən müəssisələr, şirkətlər üçün xüsusi vergi rejimi tətbiq edilir və SOCAR ilə bir sıra transmilli şirkətlər arasında HPBS–lər, habelə onların əsasında tərtib olunan və vergitutmanın müəyyən aspektlərini dəqiqləşdirən protokolları əhatə edir:

- Mənfəət vergisi haqqında protokol;
- Əlavə dəyər vergisi haqqında protokol;
- Xarici subpodratçıların vergiyə cəlb edilməsi haqqında protokol;
- Əməkdaşlar və fiziki şəxslərin vergiyə cəlb edilməsi haqqında protokol; və
- İdxal və ixrac vergiləri haqqında protokol.

Əsas İxrac Boru Kəməri Bakı–Tbilisi–Ceyhan (BTC), Tranzit Əraziyə Malik Ölkə Hökuməti Sazişi (TƏMÖHS) və Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (Şahdəniz Qaz) sazişləri əsasında işləyən müəssisələr üçün xüsusi vergi rejimləri tətbiq edilir.

¹² Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi, "Normativ hüquqi aktların vahid internet elektron bazası", <http://www.e-qanun.az/>

¹³ Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi, "Vergi Məcəlləsi", <http://www.taxes.gov.az/modul.php?name=qanun&cat=3>

2.1.3. Dövlət büdcəsinin strukturu

Dövlət büdcəsi - müvafiq hakimiyyət orqanları vasitəsi ilə dövlətə məxsus funksiyaların yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün lazım olan pul vəsaitinin qanunla müəyyən olunmuş qaydada yığılması və xərclənməsi formasıdır. Azərbaycan Respublikası dövlət büdcəsinin məqsədi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada maliyyə vəsaitlərinin toplanması və səmərəli istifadəsinin təmin edilməsi, iqtisadi, sosial və digər strateji məsələlərin həll edilməsindən ibarətdir.¹⁴

Dövlət büdcəsi layihəsinin tərtibi prosesi növbəti büdcə ilinə 11 ay qalmış başlanır və büdcə layihəsinin Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim edildiyi gündək olan dövrü əhatə edir.

Cədvəl 1: Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsinin strukturu¹⁵:

İcmal büdcə - dövlət büdcəsinin, Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin (büdcədənkenar əməliyyatlar da daxil olmaqla) və büdcədənkenar dövlət fondlarının gəlir və xərclərini funksional və iqtisadi təsnifata uyğun paraqraflar səviyyəsində əks etdirən maliyyə sənədidir.¹⁶

Cədvəl 2: Azərbaycan Respublikasının İcmal büdcəsinin strukturu¹⁷:

İcmal büdcənin strukturu		
İcmal büdcənin gəlirləri	İcmal büdcənin xərcləri	İcmal büdcənin kəsiri və onun maliyyələşmə mənbələri
Dövlət büdcəsinin gəlirləri	Dövlət büdcəsinin xərcləri	Daxili və xarici borclanma
Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsinin gəlirləri	Dövlət Sosial Müdafiə Fondu büdcəsinin xərcləri	Özəlləşmədən daxilolmalar
Dövlət Neft Fondunun büdcəsinin gəlirləri	Dövlət Neft Fondu büdcəsinin xərcləri	Xarici qrantlar
Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin gəlirləri	Naxçıvan Muxtar Respublikası büdcəsinin xərcləri	Vahid xəzinə hesabının qalığı
Xarici kreditlər hesabına maliyyələşən layihələr üzrə daxilolmalar	Xarici kreditlər hesabına maliyyələşən layihələr üzrə xərclər	

Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsi Azərbaycan Respublikası və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası və digər qanunvericilik aktlarına əsasən yaradılmışdır.

Yerli büdcə bələdiyyə statusuna uyğun olaraq özünüidarəetmə prinsiplərini həyata keçirmək, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və qanunları ilə müəyyənləşdirilmiş bələdiyyə səlahiyyətlərini həyata keçirmək üçün formalaşan və istifadə olunan maliyyə vəsaitidir. Yerli büdcə bələdiyyələrinin maliyyə vəsaitinin formalaşması 7 dekabr 1999-cu il tarixli № 772-IQ sayılı "Bələdiyyələrin maliyyəsinin əsasları haqqında" qanunla tənzimlənir.

Yerli büdcənin gəlirləri aşağıda qeyd olunan vergilər vasitəsi ilə formalaşır:

- fiziki şəxslərdən torpaq vergisi;
- fiziki şəxslərdən əmlak vergisi;
- yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi;
- bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatlardan mənfəət vergisi;
- digər vergilər.

¹⁴ "Dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu", № 358-IQ, <http://e-qanun.az/framework/1126>

¹⁵ Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, "Vətəndaşın büdcə bələdçisi" kitabı, http://maliyye.gov.az/sites/default/files/kitab_compressed_protected.pdf

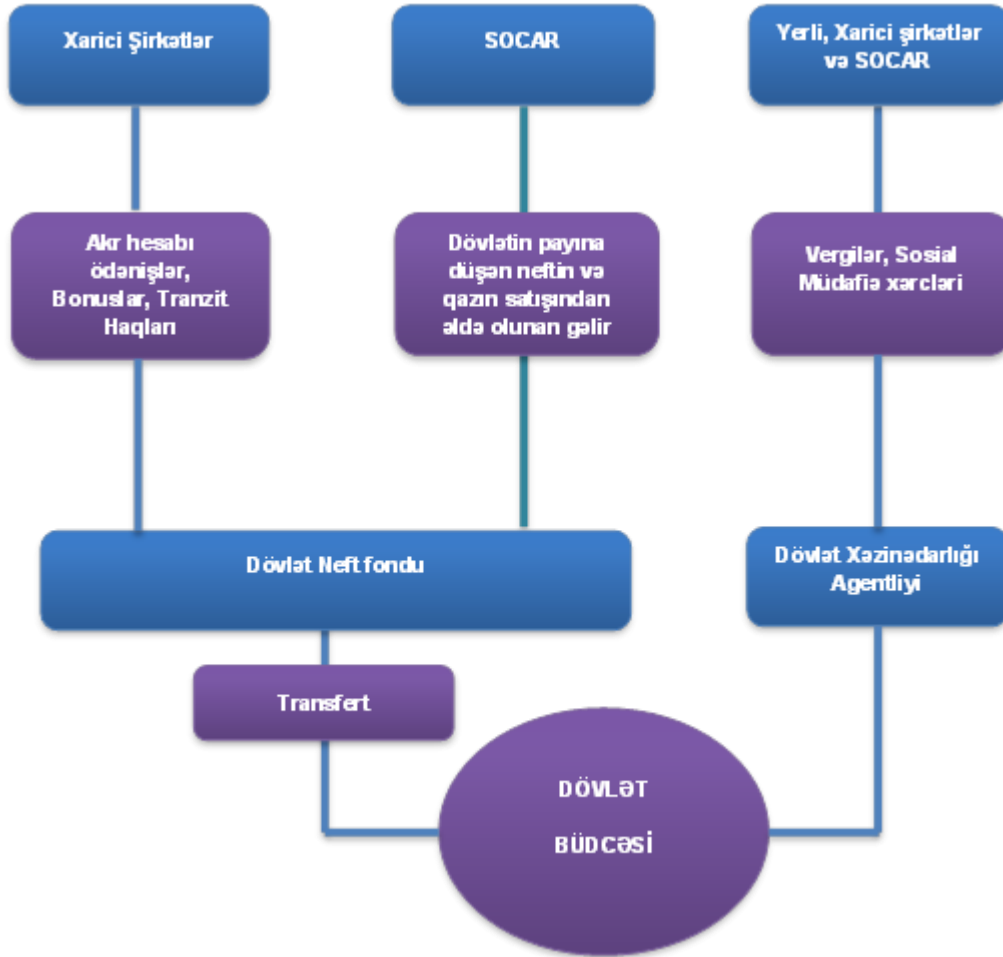
¹⁶ "Büdcə sistemi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu", № 452-IIQD, <http://www.e-qanun.az/framework/2052>

¹⁷ Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, http://www.maliyye.gov.az/sites/default/files/CB_2016%2004112015%20aral.pdf

Yerli büdcə gəlirlərini formalaşdıran digər mənbələr haqqında məlumatı № 772-IQ sayılı "Bələdiyyələrin maliyyə əsasları haqqında" qanundan əldə etmək mümkündür.¹⁸

Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikasında neft, qaz və digər mineral ehtiyatların hasilatından əldə edilən gəlir bu yataqların yerləşdiyi ərazinin yerli-idarəetmə qurumlarının büdcələrinə birbaşa daxil olmur.

Təsvir 2: Hasilat sənayesi və Dövlət büdcəsi əlaqələri¹⁹

2.1.4. Müvafiq dövlət qurumlarının rolu və vəzifələri

Azərbaycan Respublikasının dövlət qurumlarının rolu və vəzifələri aşağıda təsvir edilmişdir:

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Azərbaycan Respublikasında bütün icra hakimiyyəti səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məxsusdur. İcra hakimiyyəti mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarından ibarət olub, əsas funksiyası qanunların icrasının həyata keçirilməsidir. Bu sistem geniş hüquqlara malikdir və dövlət qulluqçularının mühüm çoxluğunu əhatə edir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 109-cu maddəsi ilə tənzimlənir.²⁰

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi ölkənin maliyyə siyasətini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır. Maliyyə Nazirliyi öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 9 fevral tarixli 48 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir.²¹

¹⁸ "Bələdiyyələrin maliyyəsinin əsasları haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu", <http://e-qanun.az/framework/5231>

¹⁹ Təsvir 2 Moore Stephens Azərbaycan şirkəti tərəfindən hazırlanmışdır.

²⁰ Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, "Maddə 109", <http://www.e-qanun.az/framework/897>

²¹ "Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamə", <http://www.maliyye.gov.az/node/8>

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərinin icrası məqsədilə yaradılan, birbaşa Prezidentə tabe olaraq, onun qarşısında cavabdeh olan yuxarı icra orqanıdır. Nazirlər Kabineti səlahiyyətlərinə dövlət büdcəsi layihəsinin hazırlanması və prezidentə təqdim edilməsi, onun icrasının, maliyyə-kredit və pul siyasətlərinin, dövlət və sosial təminat proqramlarının həyata keçirilməsinin təmin edilməsi daxildir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 119-cu maddəsi ilə tənzimlənir.²²

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qanunvericilik hakimiyyətini həyata keçirən orqandır. Azərbaycan Respublikasının qanunlarından fərqli qaydalar nəzərdə tutan hökumətlərarası müqavilələri, qanunları, o cümlədən HPBS-ləri Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi təsdiq (ratifikasiya) edir.

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının Üçüncü bölməsinin V fəsilində təsvir edilmiş Qanunvericilik hakimiyyəti maddələri vasitəsi ilə tənzimlənir.²³

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi

Vergilər Nazirliyi Azərbaycan Respublikasında aparılan vahid maliyyə və büdcə siyasəti çərçivəsində dövlət vergi siyasətinin həyata keçirilməsini, dövlət büdcəsinə vergilərin və digər daxilolmaların vaxtında və tam yığılmasını təmin edən, bu sahədə dövlət nəzarətini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır.

Hasılataın Pay Bölgüsü Haqqında Sazişlərə əsasən fəaliyyət göstərən yerli subpodratçı təşkilatların vergi öhdəlikləri Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsi ilə tənzimlənir.

Vergilər Nazirliyi öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 29 mart tarixli 454 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir.²⁴

Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi

Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Azərbaycan Respublikası ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsində ətraf mühitin qorunması, təbiətdən istifadənin təşkili, yeraltı suların, mineral xammal ehtiyatlarından və yerüstü təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə edilməsi, onların bərpası, hidrometeoroloji proseslərin müşahidəsi və proqnozlaşdırılması sahəsində dövlət siyasətini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 18 sentabr tarixli 583 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir.²⁵

Qurumun əsas vəzifələrindən biri təbii sərvətlərin öyrənilməsi, onlardan istifadə edilməsi, bərpası və mühafizəsi, bu sahədə ekoloji təhlükəsizliyin təmin edilməsi və bioloji müxtəlifliyin qorunub saxlanılması üzrə dövlət siyasətini həyata keçirməkdən ibarətdir. Daha ətraflı məlumat hesabatın 3.1 "Mədən sənayesinin icmalı" adlı bəndində öz əksini tapmışdır.

Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyi

Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyi yanacaq-energetika sahəsində dövlət siyasətini və tənzimlənməsini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır. Bu sahə Energetika haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu ilə müəyyən edilmiş fəaliyyətdən ibarətdir.

Energetika Nazirliyi öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 11 aprel tarixli 149 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir.²⁶

Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin əsasnaməsinə görə karbohidrogen ehtiyatları hasilatının pay bölgüsü və ya digər şərtlərə uyğun işlənməsi barədə sazişlərin layihələrini hazırlayır, bu sazişlər üzrə danışıqlar aparır, onları müəyyən olunmuş qaydada imzalayır, bağlanmış sazişlərin həyata keçirilməsinə nəzarət edir.

²² Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, "Maddə 119", <http://www.e-qanun.az/framework/897>

²³ Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, "Maddə 81-98", <http://www.e-qanun.az/framework/897>

²⁴ "Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi haqqında Əsasnamə", <http://www.taxes.gov.az/modul.php?name=qanun&news=369>

²⁵ "Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər haqqında Əsasnamə", <http://eco.gov.az/az/6-haqqimizda>

²⁶ "Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi haqqında Əsasnamə", http://www.minenergy.gov.az/db/EN_Esasname.pdf

Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondu

Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondu büdcədənənar dövlət fondu olub əhalinin sosial müdafiəsini təşkil etmək məqsədilə mərkəzləşdirilmiş pul fondu yaradılması və istifadəsi formasıdır. Fondun gəlirlərinin formalaşması sosial sığorta haqları və dövlət büdcəsindən ayrımlar hesabına həyata keçirilir.

Dövlət Sosial Müdafiə Fondu öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 31 avqust tarixli 781 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir.²⁷

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR)

SOCAR Azərbaycanın dövlət neft və təbii qaz korporasiyasıdır. Şirkət neft və təbii qaz istehsal edir, ölkənin neft emalı və ölkə ərazisində neft və qaz kəmərlərinin fəaliyyət göstərməsini həyata keçirir. Daha ətraflı məlumat hesabatın 2.6 "Hasilat sənayesində dövlətin iştirakı" adlı bəndində öz əksini tapmışdır.

SOCAR öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il 18 sentyabr tarixli 127 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Nizamnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir.²⁸

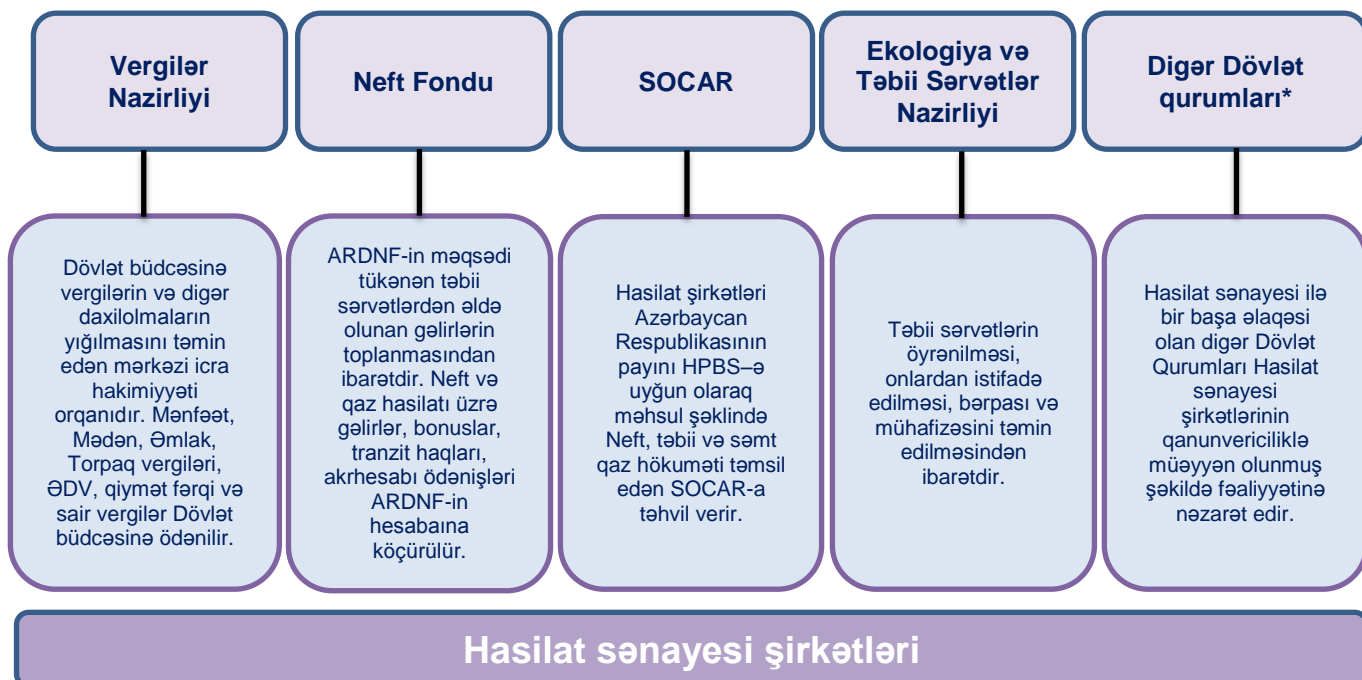
Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ("ARDNF") gələcək nəsillər üçün likvid aktivlərin (müxtəlif formada) yığılmasını, idarə edilməsini həyata keçirən səmərəli mexanizmdir. ARDNF, büdcədənənar fond kimi təsis edilmiş, Hökumət və ya Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankından ayrıca idarəetmə strukturuna malik hüquqi şəxs qismində fəaliyyət göstərir. ARDNF-in məqsədi tükənən təbii sərvətlərdən əldə olunan gəlirlərin toplanması və Azərbaycan xalqının bugünkü və gələcək nəsillərinin daimi gəlir mənbəyinə çevrilməsi, ümummilli əhəmiyyətli layihələrin birbaşa maliyyələşdirilməsidir. Daha ətraflı məlumat hesabatın 4.5 "Dövlət təşkilatlarına aid olan əməliyyatlar" adlı bəndində öz əksini tapmışdır.

Dövlət Neft Fondu öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 29 dekabr tarixli 434 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Əsasnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir.²⁹

Aşağıdakı təsvirdə Azərbaycan Respublikasının dövlət qurumları ilə hasilat sənayesi şirkətləri arasındakı münasibətlərin strukturu göstərilmişdir.

Təsvir 3: Dövlət qurumların rolu³⁰

* Daha ətraflı məlumat hesabatın 2.1.4 "Müvafiq dövlət qurumlarının rolu və vəzifələri" adlı bəndində öz əksini tapmışdır.

²⁷ "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sosial Müdafiə Fondu haqqında Əsasnamə", <http://sspf.gov.az/view.php?lang=az&menu=17&id=327>

²⁸ "SOCAR-ın Nizamnaməsi", <http://socar.az/socar/az/company/regulations/socar-charter>

²⁹ "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu haqqında Əsasnamə", <http://www.oilfund.az/uploads/esas.pdf>

³⁰ Təsvir 3 Moore Stephens Azərbaycan şirkəti tərəfindən hazırlanmışdır.

2.1.5. Hasilat sənayesi üzrə mövcud islahatlar

MHŞT hesabatının əhatə etdiyi ildə hasilat sənayesinə dair bir sıra islahatlar tətbiq edilmişdir:

“Ölkə daxilində neft məhsullarının tariflərinin tənzimlənməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Tarif (qiymət) Şurasının 2015-ci il 14 yanvar tarixli 2 nömrəli Qərarında dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Tarif (Qiymət) Şurasının 23 noyabr 2015-ci il tarixli 14 sayılı Qərarı ilə ölkə daxilində neft məhsullarının topdan və perakəndə satışının yeni tarifləri müəyyən edilib.³¹

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 11 fevral 2015-ci il tarixində “AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında sərəncamına əsasən eyni adlı şirkət yaradılmışdır.³² 25 may 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti “Azərbaycan Respublikasında Qaradağ, Çovdar, Göydağ, Dağkəsəmən filiz sahələrinin, Köhnəmədən sahəsinin və Kürəkçay hövzəsi yataqlarının öyrənilməsi, tədqiqi, kəşfiyyatı, işlənməsi sahəsində bir sıra tədbirlər haqqında Sərəncam”-nı imzalamış və “AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə, Sərəncamda nəzərdə tutulmuş alqı-satqı baş tutduqdan sonra həmin yataqların öyrənilməsini, tədqiqini, kəşfiyyatını, işlənilməsini və səmərəli idarə olunması tapşırılmışdır.³³

2.2. Lisenziyaların təyinatı

Azərbaycan Respublikasında hasilatın pay bölgüsü sazişlərinin (“HPBS”) əhatə etdiyi məsələləri tənzimləyən Azərbaycan Respublikasının karbohidrogen ehtiyatları haqqında qanun mövcud deyil və potensial investorun seçim meyarları qanunvericilikdə nəzərdə tutulmamışdır.

Mövcud təcrübəyə əsasən karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi layihələrində potensial investorun seçimi xüsusi olaraq səlahiyyətlər verilmiş dövlət orqanı və belə investor arasında birbaşa danışıqlar vasitəsilə keçirilir. Buna baxmayaraq, beynəlxalq təcrübədə geniş istifadə edilən digər formalar, o cümlədən tenderlərin keçirilməsi də istina edilmir. Azərbaycanda xarici partnyorlarla karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi layihələri üçün HPBS forması seçilmişdir. HPBS praktikasının təməli 20 sentyabr 1994-cü il tarixində Azəri-Çıraq-Günəşli HPBS-nin imzalanması ilə qoyulmuşdur və həmin tarixdən etibarən bu günədək 30-dan yuxarı HPBS imzalanmışdır. Mövcud HPBS praktikası aşağıdakı prosedurlardan ibarətdir:

- Karbohidrogenlərin işlənməsi üzrə sazişlərin hazırlanması haqqında danışıqlar birbaşa hökuməti təmsil edən və hökumətin adından karbohidrogen ehtiyatları üzrə sərəncam hüququna malik olan SOCAR və maraqlı investorlar arasında aparılır;
- Bu danışıqlardan sonra ilkin razılıq olaraq Niyət Memorandumu (“NM”) imzalanır;
- SOCAR NM-ni təklifi münasib olan və məqbul sayılan tərəflə (xarici neft şirkəti ilə) birlikdə icra edir;
- NM imzalandıqdan sonra SOCAR HPBS ilə bağlı müvafiq şərtləri və perspektivləri ilə əlaqədar tərəflərlə danışıqlara başlayır;
- Ölkə başçısına HPBS üzrə danışıqlar aparmaq və onu imzalamaq haqqında SOCAR–a səlahiyyətlərin verilməsi haqqında müraciət edilir və Prezidentin müvafiq sərəncamı əsasında NM qüvvəyə minir;
- NM əsasında sonrakı əməkdaşlıq çərçivəsində tərəflərin hüquq və vəzifələri razılaşdırılır;
- HPBS–nin əsas prinsipləri və kommersiya şərtləri haqqında saziş imzalanır;
- Əsas prinsipləri və kommersiya şərtləri haqqında saziş əsasında HPBS layihəsi razılaşdırılır;
- İmzalanmış HPBS ratifikasiya üçün Milli Məclisə təqdim edilir; və
- Ratifikasiyadan sonra Prezidentin fərmanı ilə HPBS qüvvəyə minir.

Hesabatı əhatə etdiyi il ərzində yeni HPBS-lər üzrə məlumat:

- Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Abşeron yarımadası ətrafında dayazsulu sahələrin kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında” 2014-cü il 22 dekabr tarixli 944 nömrəli sərəncamına uyğun olaraq, 2014-cü il dekabrın 22-də SOCAR ilə BP Eksplorəyşn (Azərbaycan) Limited və SOCAR-ın Ortaq Neft Şirkəti (“ONŞ”) arasında Saziş bağlanmış və 14 aprel 2015-ci il tarixli qanunla ratifikasiya edilərək qüvvəyə minmişdir.³⁴

³¹ Azərbaycan Respublikasının Tarif (Qiymət) Şurası, “Qərar № 14”, <http://www.tariffcouncil.gov.az/?az/resolution/view/141/>

³² “AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, <http://www.president.az/articles/14305>

³³ Azərbaycan Respublikasında Qaradağ, Çovdar, Göydağ, Dağkəsəmən filiz sahələrinin, Köhnəmədən sahəsinin və Kürəkçay hövzəsi yataqlarının öyrənilməsi, tədqiqi, kəşfiyyatı, işlənməsi sahəsində bir sıra tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, <http://www.president.az/articles/19947?locale=ru>

³⁴ “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəsmi internet sahifəsi”, “Sənədlər”, “Qanunlar”, <http://president.az/articles/14904>

- Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 oktyabr 2015-ci il tarixli 1439 nömrəli sərəncamına əsasən Azərbaycan Respublikasında Muradxanlı, Cəfərli və Zərdab neft yataqlarının daxil olduğu blokun bərpası, kəşfiyyatı, işlənməsi üzrə Azərbaycan Respublikasında Muradxanlı, Cəfərli və Zərdab neft yataqlarının daxil olduğu blokun bərpası, kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Zenit Enerci Ltd. şirkəti ilə Sazişin hazırlanması və imzalanması səlahiyyəti Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinə verilmişdir.³⁵ Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti, Zenit Aran Oil Company Limited ("Zenit") və SOCAR-ın Ortaq Neft Şirkəti ("ONŞ") arasında Saziş 16 mart 2016-cı ildə bağlanmışdır.³⁶

2.3. Lisenziyaların reyestri

Prezidentin 02 sentyabr 2002-ci il tarixli 782 nömrəli Fərmanı ilə "Azərbaycan Respublikasında bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi haqqında Qaydalar" və "Xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunan fəaliyyət növlərinin siyahısı və həmin fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsinə görə ödənilən dövlət rüsumunun məbləğləri" təsdiq edilmişdir. Həmin fərmanla ölkədə vahid lisenziya reyestrinin İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən aparılması müəyyən edilir. Qaydalara əsasən İN-nin 30 sentyabr 2002-ci il tarixli 68 nömrəli əmri ilə "Azərbaycan Respublikasında vahid lisenziya reyestrinin aparılması Qaydaları" hazırlanmışdır. Azərbaycan Respublikasında verilmiş bütün lisenziyaların reyestri açıq xarakter daşıyır. Verilmiş lisenziyalara dair məlumatlar, qanunvericiliyə uyğun olaraq dövlət və kommersiya sirrini təşkil edən lisenziyalar barəsində olan məlumatlar istisna olmaqla, informasiya alınması məqsədilə dövlət hakimiyyəti orqanları, hüquqi və fiziki şəxslər üçün açıqdır.

Həmin siyahıda neft, qaz və mineral resursların kəşfiyyatı və ya istismarına dair lisenziyalar nəzərdə tutulmur və Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə bu cür lisenziyanın alınması üçün heç bir prosedür yoxdur.

Eyni zamanda, ölkə prezidentinin 28 mart 2000-ci il tarixli 310 nömrəli fərmanına əsasən qiymətli daşların hasilatı, qızılın, neftin, neft məhsullarının və təbii qazın hasilatı və emalı, neft və neft məhsullarının tullantılarının emalı dövlət müəssisələri və ya səhmlərinin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan səhmdar cəmiyyətlər tərəfindən həyata keçirilir.

Azərbaycan Hökuməti bu cür fəaliyyətlərin icrası ilə məşğul olmaq, təcrübəli və beynəlxalq səviyyədə tanınmış podratçılardan cəlb olunmasına dair bütün hüquqlara malikdir. Digər tərəfdən, neft-qaz hasilatı və kəşfiyyatı ilə məşğul olmağa dair bu cür hüquq və lisenziyaların verilməsi üçün dövlət (dövlət təmsil edən şirkət) və üçüncü tərəf arasında Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişləri bağlanır və Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən xüsusi qanunlar kimi təsdiq edildikdən sonra qüvvəyə minir. HPBS-ləri təsdiq edən qanunlarda podratçı tərəflərə saziş çərçivəsində (neft-qaz hasilatı və kəşfiyyatı daxil olmaqla) fəaliyyət göstərmək üçün tələb olunan bütün icazələrin və lisenziyaların, eləcə də lisenziya ilə bağlı məlumatlar verilməsi açıq şəkildə ifadə olunur.

MHŞT standartının 2.3. bəndinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasında HPBS-ya qoşulmuş aktiv şirkətlərin reyestri tərtib edilmişdir və açıq mənbədə dərc edilərək ictimaiyyətə təqdim olunmuşdur.³⁷

Tərtib olunmuş reyestrə standartın tələbinə əsasən müvafiq məlumatlar öz əksini tapmışdır:

- Sazişlərin tərəfləri;
- Sazişlərə əsasən əhatə olunan sahələrin koordinatları;
- Sazişlərin imzalanma tarixi və qüvvədə olma müddəti;
- Sazişlərə əsasən hasil olunan məhsul.

2.4. Müqavilələr

Hökumət və podratçı arasında imzalanmış HPBS-lər Azərbaycanda neft, qaz və faydalı qazıntıların işlənməsini tənzimləyir və bu HPBS-ləri Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən ratifikasiya olunduqdan sonra qüvvəyə minir. Bununla belə, Azərbaycan hökuməti və podratçılar bu HPBS-lər çərçivəsində kommersiya tərəfləri kimi çıxış edirlər. Azərbaycan hökuməti özünün və podratçılarının bərabər hüquqlu kommersiya tərəfləri olmasını qəbul edir.

³⁵ <http://www.e-qanun.az/framework/30995>

³⁶ "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəsmi internet sahifəsi", "Sənədlər", "Qanunlar", <http://www.president.az/articles/20438>

³⁷ "MHŞT Azərbaycanın rəsmi internet sahifəsi", "Sənədlər", "HPBS reyestri", <http://www.eiti.az/index.php/en/senedler-2/registration-of-licenses>

Hasilatın pay bölgüsü sazişləri (HPBS), habelə əsas boru kəməri sazişləri Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi tərəfindən təsdiq olunduqdan sonra qüvvəyə minir. Bu sazişlər yataqlarda fəaliyyət göstərən əməliyyat şirkətlərinin, podratçı tərəflərin və onların subpodratçılarının fəaliyyətlərini, mühasibatlıq və vergi rejimini tənzimləyir.

HPBS-lərin açıqlanmasına dair Azərbaycan qanunvericiliyi heç bir tələb və ya məhdudiyət qoymur. Lakin bu sazişlər tərəflərin qarşılıqlı razılığı ilə açıqlana bilər. Azərbaycan Respublikasının qanunlarına əsasən, məxfilik müddəasını pozaraq, kommersion sirrini üçüncü tərəflərə açıqlayan tərəf öz tərəfdaşı qarşısında məsuliyyət daşıyır (2001-ci il 4 dekabr tarixli 224-IIQ nömrəli Azərbaycan Respublikasının Kommersion Sirri haqqında qanununun 7–ci Maddəsi).

Azərbaycan MHŞT Katibliyi, HPBS mətnlərinin ictimaiyyətə açıqlanması üçün 2013 və 2016-cı illərdə hasilat şirkətləri arasında sorğu keçirmişdir. Sorğudan sonra altı HPBS mətni səhifəyə yüklənmişdir. Əlavə olaraq, HPBS-lərin reyestri Azərbaycan MHŞT rəsmi internet səhifəsinə yerləşdirilmişdir.

2.5. Benefisiar sahiblik

Hesabatlılıq dövründə “benefisiar sahiblik” anlayışı Azərbaycanın hüquq sistemi ilə tanınmamış və ölkədə korporativ müəssisələrin benefisiar sahiblərinin ictimaiyyətə açıq olan reyestri mövcud olmamışdır. Hüquqi şəxslərin dövlət reyestrində korporativ müəssisələrin benefisiar sahibləri barədə deyil, onların səhmlərinin mülkiyyətçiləri ilə bağlı qeydiyyat məlumatları əks etdirilmişdir. Beləliklə, hesabatlılıq dövründə Azərbaycanda ictimaiyyət üçün açıq olan heç bir reyestr benefisiarsahiblik barədə məlumatları əks etdirmir və ona görə də həmin məlumatların dövlət mülkiyyətində olan müəssisələr tərəfindən təqdim edilməsi mümkün olmamışdır. Digər tərəfdən, “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” Qanunda dəyişikliklər edilməsi barədə 12 iyun 2012-ci il tarixli Qanuna əsasən hüquqi şəxslərin təsisçisi barədə məlumatlar kommersion sirri hesab olunur. Həmin məlumatlar üçünçü şəxslər tərəfindən yalnız həmin müəssisələrin səhmdarlarının razılığı ilə əldə edilə bilər.

Hesabatlılıq dövründə Azərbaycanda benefisiar sahiblik anlayışının konsepsiyasının və həmin mülkiyyət barədə məlumatların verilməsi ilə bağlı hər hansı qanuni öhdəliyin olmamasını nəzərə alaraq, benefisiar sahiblik barədə məlumatların açıqlanması MHŞT prosesində iştirak edən şirkətlər üçün məcburi öhdəlik hesab olunmamışdır.³⁸

2016-cı il Standartının yeni tələblərindən biri də MHŞT tətbiq edən ölkələrdə mədən hasilatında fəaliyyət göstərən, sərmayə yatıran və ya tenderdə iştirak edən korporativ təşkilatların, o cümlədən onların benefisiar sahiblərinin (MHŞT Standartına görə şirkətə birbaşa və ya dolayısı ilə sahib olan və ya həmin şirkəti idarə edən fiziki şəxs) və sahiblik səviyyəsinin ictimaiyyət üçün açıq reyestrinin aparılmasıdır. Bu istiqamətdə həmin ölkələrdən MHŞT hesabatlarında benefisiar sahiblik məlumatlarının açıqlanması ilə bağlı hökumət siyasətinin sənədləşdirilməsi tələb olunur. Sənədləşmə benefisiar sahibliklə bağlı olan müvafiq hüquqi müddələrin aspektlərini, cari açıqlama təcrübəsini, nəzərdə tutulmuş və ya həyata keçirilən islahatlarını əhatə etməlidir. Bu istiqamətdə MHŞT-nin ölkədə tətbiqi üzərində daha güclü və səmərəli çoxtərəfli nəzarəti və idarəetməni təmin edən Çoxtərəfli Qrup (ÇQ) tərəfindən 2017-ci ilin 1 yanvar tarixinədək “Benefisiar Sahiblik Məlumatlarının açıqlanmasına dair Yol Xəritəsi” dərc edilməlidir. Həmçinin MHŞT hesabatına daxil etmək üçün 1 yanvar 2020-ci il tarixindən etibarən MHŞT tətbiq edən ölkələrdən benefisiar sahiblik məlumatlarının açıqlanmasına dair sorğu vermək, şirkətlərdən isə bu məlumatların açıqlanması tələb olunur.

Azərbaycanda bu istiqamətdə 2016-cı ildən etibarən başlanmış işlərin icmalı və əldə olunmuş nəticələr barədə ətraflı məlumat 2016-cı il üzrə MHŞT hesabatında qeyd olunacaqdır.

³⁸ “MGB Law Offices”, “Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin tələbləri baxımdan Yeni Mineral Ehtiyatların Hasilatı ilə Məşğul olan Sənaye Sahələrində Şəffaflıq Təşəbbüsü Standartının təhlilini özündə əks etdirən hüquqi rəy”, “4.2 Benefisiar mülkiyyət”, 12 sentyabr 2013-cü il.

2.6. Hasilat sənayesində dövlətin iştirakı

2.6.1. Ümumi məlumat

Azərbaycanda neft və qaz hasilatı sənayesində dövlətin iştirakı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR") vasitəsilə həyata keçirilir.

SOCAR Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 13 sentyabr 1992-ci il tarixli 200 sayılı Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikası ərazisinə məxsus neftin istifadəsinə dair neft sənayesinin idarəetmə strukturunun təkmilləşdirilməsi, neft və enerji kompleksinin inkişafının təmin edilməsi məqsədilə vahid dövlət siyasətinə müvafiq olaraq "Azərineft" Dövlət Konserninin və "Azərneftkimya" İstehsalat Birliyinin bazasında yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 dekabr 2014-cü il tarixli 430 nömrəli fərmanına əsasən 24 yanvar 2003-cü il tarixli fərmanına edilmiş dəyişikliyə müvafiq şirkətin tam adı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti, qısaca isə SOCAR kimi müəyyən edilmişdir.

SOCAR neft, qaz və neft–kimya sənayesinin müxtəlif sahələri üzrə həm Azərbaycan Respublikasının ərazisində həm də beynəlxalq bazarda fəaliyyət göstərir. Ölkə ərazisində SOCAR neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənməsi, neft, qaz və qaz kondensatının hasilatı, emalı və nəqli, neft, qaz və neft–kimya məhsullarının daxili və xarici bazarlarda satışını həyata keçirir. 2015-ci ildə SOCAR-ın işçi qüvvəsi 52 104 (2014-cü ildə 54 714) nəfər təşkil etmişdir. SOCAR ölkənin ən böyük şirkəti olaraq Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatında mühüm yer tutur.

SOCAR-ın satınalmalar üzrə müvafiq prosedurları "Satınalmaların təşkili və idarə olunması üzrə normativ sənədlər toplusu" adlı Əsasnaməyə uyğun olaraq həyata keçirilir. Həmin Əsasnamə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 24 yanvar 2003-cü il tarixli 844 nömrəli fərmanına əsasən qüvvəyə minmişdir.³⁹

SOCAR ölkə ərazisində neft və qaz yataqlarının kəşfiyyatı və işlənməsi, neft və qazın hasilatı, emalı, neft–qaz və neft–kimya məhsullarının daxili və xarici bazarlarda satışı ilə məşğul olan neft şirkətidir.

2015-ci ildə Azərbaycan Respublikasında Qaradağ, Çovdar, Göydağ, Dağkəsəmən filiz sahələrinin, Köhnəmədən sahəsinin və Kürəkçay hövzəsi yataqlarının öyrənilməsi, tədqiqi, kəşfiyyatı, işlənməsi və idarə olunması, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqi, maddi-texniki bazanın müasirləşdirilməsi və səmərəli istifadəsi, habelə bu sahənin inkişafı ilə bağlı digər işlərin yerinə yetirilməsi məqsədilə "AzerGold" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti yaradılmışdır. Lakin, həmin ildə "AzerGold" QSC-nin fəaliyyəti olmamışdır.

2.6.2. Dövlət müəssisələrinin müvafiq dövlət qurumları ilə münasibəti

Aşağıda SOCAR-ın dövlət qurumları ilə münasibətləri göstərilmişdir:

SOCAR-ın fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikasının qanunları, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamları, digər normativ-hüquqi aktlar, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr, Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə təsdiq edilmiş neft-qaz kəşfiyyatı və işlənməsi sahəsində bağlanmış sazişlər və şirkətin nizamnaməsi ilə tənzimlənir.⁴⁰

SOCAR fəaliyyəti istiqamətləri ilə bağlı Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi, Vergilər Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi qarşısında daim hesabatlarla çıxış edir.

SOCAR hər il növbəti ayın 15-dək əvvəlki ay ərzində hesablarına və kassalarına daxil olmuş pul vəsaitinin məbləği və onun istifadə istiqamətləri barədə Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinə və Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinə bu nazirliklərin hazırladığı forma üzrə hesabat təqdim edir.

³⁹ SOCAR, "SOCAR standartları", "Satınalmalar üzrə normativ sənədlər" <http://www.socar.az/socar/az/company/socar-standards/socar-standards>

⁴⁰ SOCAR, "Qanunvericilik", "SOCAR-ın Nizamnaməsi", <http://socar.az/socar/az/company/regulations/socar-charter>

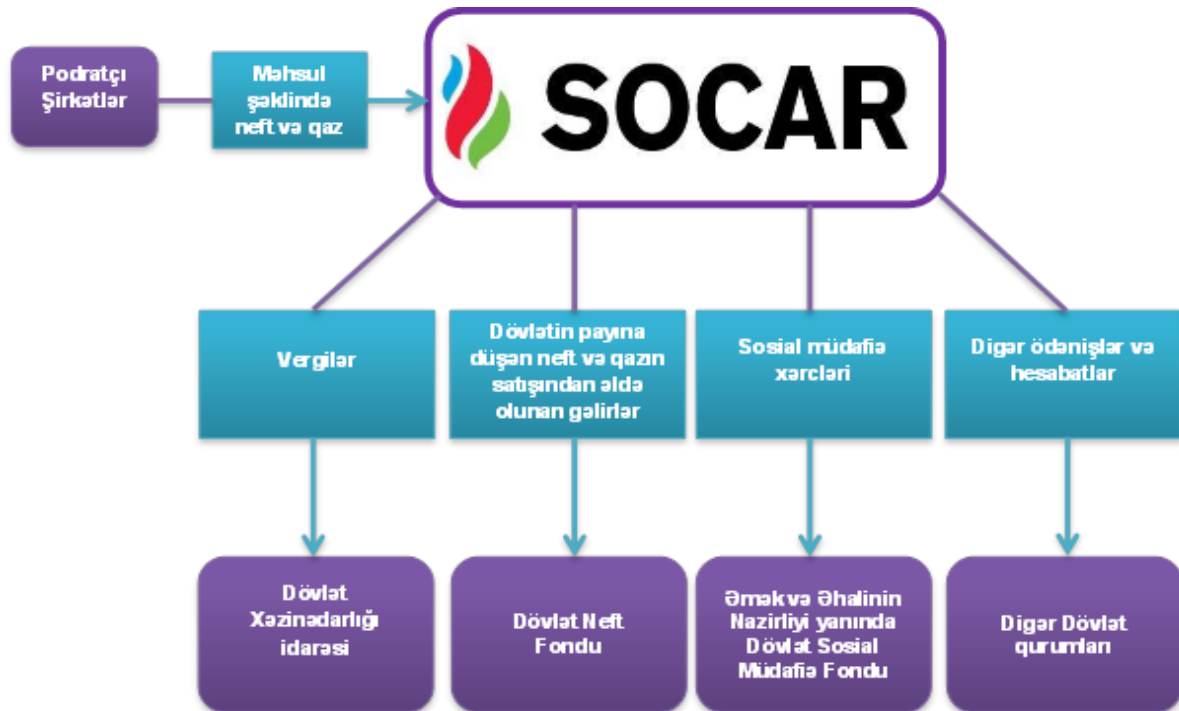
SOCAR Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 24 yanvar tarixli 844 nömrəli fərmanı ilə təsdiq edilmiş nizamnaməsinin 6-cı bəndinə (“Şirkətdə uçot, hesabat və nəzarət”) əsasən Azərbaycan Respublikasının Qanunlarına müvafiq olaraq mühasibat uçotu aparır, illik maliyyə hesabatlarını, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq vergi hesabatlarını Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinə təqdim edir. Şirkət “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq statistik hesabatlarını tərtib edərək Dövlət Statistika Komitəsinə təqdim edir.

SOCAR konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını auditor rəyi ilə birlikdə hesabat dövrü başa çatdıqdan sonra növbəti il iyun ayının 30-dan gec olmayaraq internet səhifəsində yerləşdirir və hesabat dövrü ərzində SOCAR və ya onun törəmə müəssisələri dövlət zəmanəti ilə kredit aldıqda və ya dövlət borcunun xərclənməsi ilə bağlı layihələrdə iştirak etdikdə, həmçinin onlara büdcədən subsidiya, subvensiya, qrant və ya müəyyən səlahiyyətlərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı büdcə vəsaiti ayrıldıqda Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinə məlumat təqdim edir.⁴¹

Dövlət tərəfindən SOCAR-a maliyyə vəsaitlərinin ayrılması daha çox nizamnamə kapitalı və ya kredit ayırmaları vasitəsi ilə həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı Borcverən qismində çıxış edərək, borcalan Azərbaycan bankları və təkrar borcalan qismində SOCAR-a dövlət zəmanəti ilə kredit vəsaiti ayırır. Zəmanət kimi Azərbaycan Respublikası Hökuməti adından çıxış edən Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı, SOCAR və Azərbaycan bankları arasında dövlət zəmanətinin verilməsi barədə saziş imzalanır.

SOCAR Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 24 yanvar tarixli 844 nömrəli fərmanı ilə təsdiq edilmiş nizamnaməsinin 6-cı bəndinə (“Şirkətdə uçot, hesabat və nəzarət”) əsasən yuxarıda qeyd olunan dövlət qurumları tərəfindən tələb olunarsa, müvafiq hesabatlar və məlumatlar tərtib edərək təqdim olunmasını təmin edir.⁴²

Təsvir 4: SOCAR-ın Dövlət qurumları ilə münasibəti⁴³

Aşağıda “AzerGold” QSC-nin dövlət qurumları ilə münasibətləri göstərilmişdir:

“AzerGold” QSC-nin nizamnaməsinin və strukturunun təsdiqi, nizamnamə kapitalının miqdarının müəyyən edilməsi Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi “AzerGold” QSC-nin idarə heyətinin, müşahidə şurasının və təftiş komissiyasının və digər üzvlərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi səlahiyyətlərinə malikdir.

⁴¹ <http://www.e-qanun.az/framework/28955>

⁴² E-qanun: “Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Nizamnaməsi”, <http://www.e-qanun.az/framework/1899>

⁴³ Təsvir 4 Moore Stephens Azərbaycan şirkəti tərəfindən hazırlanmışdır.

“AzerGold” QSC-nin müşahidə şurası onun fəaliyyəti üzərində ümumi rəhbərliyi və nəzarəti həyata keçirən və icra səlahiyyətlərinə malik olmayan orqandır. Müşahidə Şurasının tərkibi Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin (2 nəfər), Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin (1 nəfər), Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin (1 nəfər) və Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin (1 nəfər) nümayəndələrindən ibarətdir.

Eyni zamanda müəssisənin illik hesabatlarının, mühasibat balanslarının, mənfəət və zərər hesablarının təsdiqi, mənfəətinin və zərərinin bölüşdürülməsi, işçilərinin say həddinin, əmək haqqı sisteminin müəyyən olunması və xərclər smetasının təsdiq edilməsi səlahiyyətləri də Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinə verilmişdir.

“AzerGold” QSC-nin idarə heyəti onun kollegial icra orqanıdır və Məcəllə, Sərəncam və bu Nizamnamə ilə Ümumi Yığıncağa, Müşahidə Şurasına və təftiş komissiyasına verilmiş səlahiyyətlər istisna olmaqla, Cəmiyyətin idarə edilməsi ilə bağlı bütün məsələləri həll edir.

Müəssisənin idarə heyətinin sədrini və sədr müavinlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edir.

“AzerGold” QSC-nin fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikasının qanunları, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamları, digər normativ-hüquqi aktlar və şirkətin nizamnaməsi ilə tənzimlənir.⁴⁴

2.6.3. Dövlət müəssisələri ilə dövlət arasında maliyyə axınları

Aşağıda SOCAR-ın maliyyə məlumatları və dövlət büdcəsinə edilən ödənişlər göstərilmişdir:

Nizamnamə kapitalı⁴⁵

2015-ci il SOCAR-ın nizamnamə kapitalında 121 milyon manat məbləğində artım qeydiyyata alınaraq 1 617 milyon manat təşkil etmişdir.

Əlavə ödənilmiş kapital⁴⁶

2015-ci il ərzində Hökumət tərəfindən SOCAR-ın nizamnamə kapitalına edilən əlavə ödəniş məbləği 581 milyon manat olmuş və əlavə ödənilmiş kapital kimi daxil edilmişdir. 31 dekabr 2015-ci il tarixində bitən il üzrə əlavə ödənilmiş kapitalın məbləği 1 423 milyon manat təşkil etmişdir.

Dövlətə ayırmalar⁴⁷

Dövlətə ayırmalar hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə SOCAR tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır. 2015-ci il ərzində SOCAR tərəfindən hökumətə edilən bu cür birbaşa köçürmələrin məbləği 339 milyon manat olmuşdur.

Bölüşdürülməmiş mənfəət⁴⁸

31 dekabr 2015-ci il tarixində bitən il üzrə SOCAR-ın bölüşdürülməmiş mənfəət məbləğinin cəmi 6 191 milyon manat təşkil etmişdir. Daha ətraflı məlumatı SOCAR-ın “Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat”-dan əldə etmək olar.

2015-ci ildə “AzerGold” QSC-nin fəaliyyəti olmadığından maliyyə məlumatları və dövlət büdcəsinə edilən ödənişlər haqda məlumatlar hesabatda daxil edilməmişdir. Lakin müəssisənin nizamnamə kapitalı Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmişdir. “AzerGold” QSC-nin nizamnamə kapitalı onun Nizamnaməsinə uyğun olaraq, təsisçinin qərarı ilə mülkiyyətinə verilmiş və qiymətləndirilmiş aktivlərin balans dəyərindən təşkil olunur. 11 may 2016-cı il tarixində Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilən qərara əsasən “AzerGold” QSC-nin nizamnamə kapitalı 2 000 000 (iki milyon) manat təşkil etmişdir. Bu kapital onun səhmlərinin nominal dəyərindən təşkil olunur və nominal dəyəri 1 (bir) manat olan 2 000 000 (iki milyon) ədəd adi səhmlərdən ibarətdir.

⁴⁴ “AzerGold” QSC-nin nizamnaməsinin və strukturunun təstiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı, <http://www.e-qanun.az/framework/32799>

⁴⁵ SOCAR, “Maliyyə Hesabatı, 2015-ci il”, “Qeyd 27, Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital və bölüşdürülməmiş mənfəət”, səhifə 69, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1%202015.pdf>

⁴⁶ SOCAR, “Maliyyə Hesabatı, 2015-ci il”, “Qeyd 27, Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital və bölüşdürülməmiş mənfəət”, səhifə 69, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1%202015.pdf>

⁴⁷ SOCAR, “Maliyyə hesabatı 2015-ci il”, “Qeyd 27, Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital və bölüşdürülməmiş mənfəət”, səh. 69, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1%202015.pdf>

⁴⁸ SOCAR, “Maliyyə hesabatı 2015-ci il”, “Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat”, səh. 4, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1%202015.pdf>

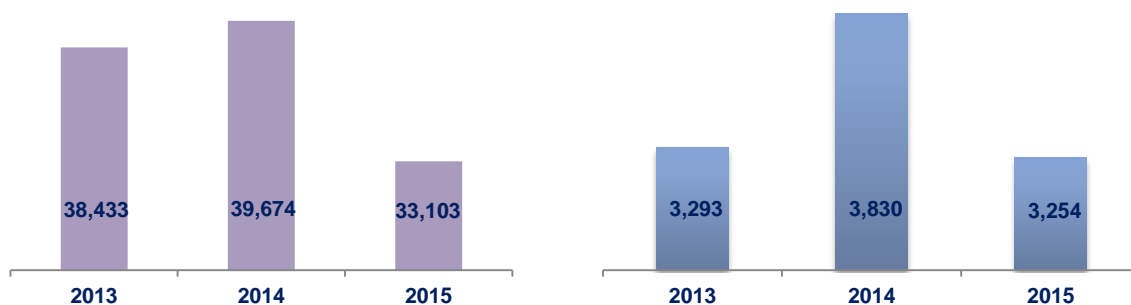
2.6.4. Dövlət müəssisələrinin maliyyə göstəriciləri və hasilat məlumatları

Aşağıda SOCAR-ın maliyyə göstəriciləri və hasilat məlumatları göstərilmişdir:

Qrafik 1: SOCAR-ın 2013-2015-ci illər üzrə maliyyə göstəriciləri^{49, 50}

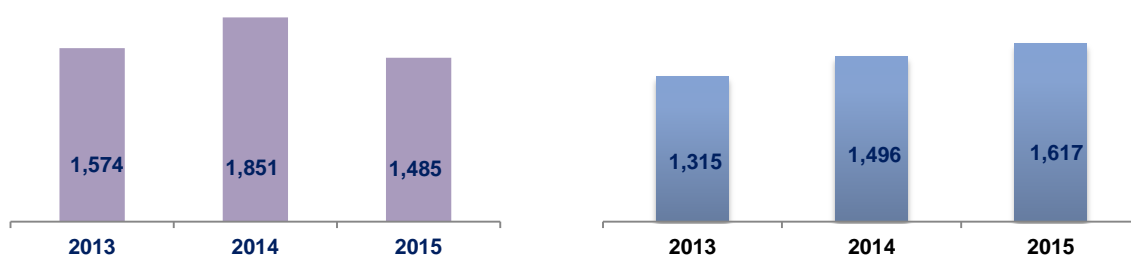
Gəlirlər (mln manat):

Ümumi mənfəət (mln manat):

Büdcə ödənişləri (mln manat):

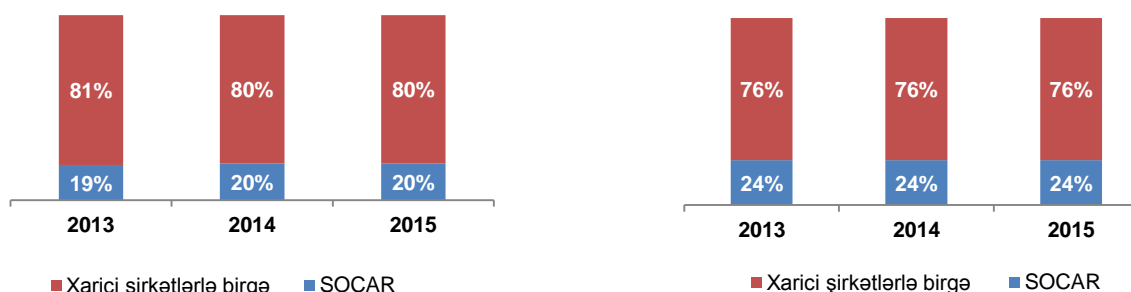
Nizamnamə kapitalı (mln manat):

Qrafik 2: SOCAR-ın 2013-2015-ci illər üzrə neft və qaz hasilatı^{51, 52}

Azərbaycan Respublikası üzrə neft hasilatı (faiz nisbətində):

Azərbaycan Respublikası üzrə qaz hasilatı (faiz nisbətində):

Bakı-Tbilisi-Ceyhan ("BTC") boru kəməri tikintisi tam başa çatdırılanadək və SOCAR Treydinq şirkəti təsis edilməzdən əvvəl, SOCAR xam nefti Gürcüstan və Rusiya ərazisindən ixrac edirdi. BTC SOCAR-a Türkiyədə Ceyhan ərazisindən Aralıq dənizinə çıxışına və oradan da Azərbaycan neftinin Aralıq dənizi boyu ərazilərə, daha sonra Asiya və Amerikaya çatdırılması məqsədilə Çox Böyük Xam Daşıyıcıların (ÇBX) yüklənməsinə imkan yaratmışdır.

SOCAR Treydinq şirkəti Azərbaycanın Azəri-Çıraq-Günəşli və digər neft yataqlarından hasil olunan neftin ixrac olunması üçün SOCAR-ın marketing qolu olaraq 2007-ci ilin dekabr ayında təsis edilmişdir. Hal-hazırda Azərbaycan xammalı əsasən iki-Gürcüstanda Qərb İxrac Boru Kəməri (QİBK), Türkiyədə isə Bakı-Tbilisi-Ceyhan ("BTC") boru kəmərləri vasitəsilə çatdırılır.

⁴⁹ SOCAR, "Maliyyə Hesabatı, 2015-ci il", "Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət və ya Zərər və Digər Məcmu Gəlir haqqında Hesabat", səh. 3, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1%202015.pdf>

⁵⁰ SOCAR, "Davamlı İnkişaf Haqqında Hesabat, 2015", "Şirkət haqqında", səh. 6, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-annual-reports/davamlı-inkisaf2015.pdf>

⁵¹ SOCAR, "Davamlı İnkişaf Haqqında Hesabat, 2015", "Şirkət haqqında", səh. 9, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-annual-reports/davamlı-inkisaf2015.pdf>

⁵² SOCAR, "Davamlı İnkişaf Haqqında Hesabat, 2015", "Şirkət haqqında", səh. 10, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-annual-reports/davamlı-inkisaf2015.pdf>

SOCAR Treyding şirkəti 2008-ci ildən 1 milyard barelə yaxın həcmdə Azərbaycanın "Azəri-Light" markalı neftini uğurla dünya bazarına ixrac etmişdir. Ticarət şirkəti olaraq SOCAR Treyding qiymət artımı və global tələblərin dəyişkənliyinə uyğunlaşması sayəsində Azərbaycanın xammal satışının idarə edilməsini həyata keçirir.⁵³

SOCAR Treyding şirkəti Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin hasil etdiyi xam neft həcmələrinin Ceyhan limanından satışını, üçüncü tərəflərin neft və neft məhsullarının ticarətini həyata keçirir. Şirkət Afrika və Asiyada uzunmüddətli işgüzar münasibətlərin inkişafına dair səylər göstərir, həmçinin, dövlət şirkəti və Azərbaycanın xam neftinin əsas satıcısı kimi dünya limanlarına çıxışların qazanılması üçün zəruri prosesləri həyata keçirir.

2015-ci ildə "AzerGold" QSC-nin fəaliyyəti olmadığından maliyyə göstəriciləri və hasilat məlumatları hesabatda daxil edilməmişdir.

2.6.5. Dövlət müəssisələrinin birgə, asılı və törəmə müəssisələri

2015-ci il ərzində SOCAR-ın törəmə müəssisələrin fəaliyyət növü, təsis edildiyi ölkə və iştirak paylarına dair məlumatlar aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir:

Cədvəl 3: Törəmə müəssisələr⁵⁴

Adı	Fəaliyyəti	Təsis edildiyi ölkə	Kapitalda pay, %
SOCAR Turkey Enerji A.Ş.	Emal	Türkiyə	86.99%
Azerbaijan (ACG) Ltd	Neft istehsalı	Kayman adaları	100%
Azerbaijan (Shah Deniz) Ltd	Qaz istehsalı	Kayman adaları	100%
Caspian Drilling Company (CDC)	Qazma əməliyyatları	Azərbaycan	92.44%
SOCAR Energy Georgia LLC	Satış və paylama	Gürcüstan	51%
SOCAR Overseas LLC	Satış və paylama	BƏƏ	100%
SOCAR Trading Holding	Satış və paylama	Malta	100%
Azerbaijan (BTC) Ltd	Satış və paylama	Kayman adaları	100%
Cooperative Menkent U.A.	Satış və paylama	Niderland Krallığı	99.9%
SOCAR Energy Holdings AG	Satış və paylama	İsveçrə	100%
SOCAR Energy Ukraine	Satış və paylama	Ukrayna	100%
Azerbaijan (SCP) Ltd	Satış və paylama	Kayman adaları	100%
SOCAR Petroleum QSC	Satış və paylama	Azərbaycan	100%
Bakı Gəmiqayırma Zavodu	Tikinti	Azərbaycan	65%
Socar Polymer LLC	Kimya məhsulları	Azərbaycan	71%
BOS Shelf LLC	Tikinti	Azərbaycan	90%

- 12 avqust 2015-ci il tarixində Qrup SOCAR Turkey Enerji A.Ş. şirkətinin kapitalının 13 faizini təmsil edən, yeni buraxılmış səhmlərini Goldman Sachs International şirkətinə satmışdır.

2015-ci il ərzində SOCAR-ın birgə və asılı müəssisələrdə iştirak payları, hesabat dövründə iştirak payının dəyişməsi, gəlir, aktiv və borc öhdəliklərinə dair məlumatlar aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir:

Cədvəl 4: Birgə müəssisələr⁵⁵

BM və törəmə şirkətin adı	Fəaliyyəti	DŞ iştirak payı (%)	Hesabat dövründə iştirak payının dəyişməsi (%)	Gəlir (mln manat)	Aktivlər (mln manat)	Öhdəliklər (mln manat)
SOCAR KBR	Xidmət	51%	Dəyişib	-	1,0	(1,0)
Azeri M.İ. Qazma Mayeləri	Kimyəvi məhsulların istehsalı	51%	Dəyişməyib	155,0	75,0	(32,0)
Azərbaycan Riqs	Qazma qurğuların tikintisi	10%	Dəyişməyib	-	706,0	(4,0)
SOCAR Fugro	Mühəndis-geoloji tədqiqat	51%	Dəyişməyib	14,0	16,0	(14,0)

⁵³ <http://www.socartrading.com/marketing/marketing-export>

⁵⁴ SOCAR, "Maliyyə hesabatı, 2015-ci il", "Qeyd 1, Qrup və onun əməliyyatları", səhifə 6, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1%202015.pdf>

⁵⁵ SOCAR, "Maliyyə hesabatı, 2015-ci il", "Qeyd 18, Birgə müəssisələrə investisiyalar", səhifə 52-57, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1%202015.pdf>

BM və törəmə şirkətin adı	Fəaliyyəti	DŞ iştirak payı (%)	Hesabat dövründə iştirak payının dəyişməsi (%)	Gəlir (mln manat)	Aktivlər (mln manat)	Öhdəliklər (mln manat)
AZFEN	Tikinti	60%	Dəyişməyib	565,0	301,0	(196,0)
AzGerneft MMC*	Karbohidrogenlərin kəşfi, işlənməsi və hasilatı	40%	Dəyişməyib	32,0	98,0	(39,0)
Ekol Mühəndislik Xidmətləri	Təmizləmə xidməti	50%	Dəyişməyib	9,0	4,0	(1,0)
Kaspian Şipyarad Şirkəti	Gəmilərin təmiri	20%	Dəyişməyib	142,0	97,0	(56,0)
"Oyl and Qaz ProServ" MMC	Təchizat xidmətləri	30%	Dəyişməyib	3,0	19,0	(9,0)
Sarmatia	Layihələndirmə xidmətləri	27%	Dəyişməyib	-	2,0	(1,0)
SOCAR AQŞ	Quyuların qazılması işləri	51%	Dəyişməyib	76,0	359,0	(186,0)
SOCAR Aurora Terminalı	Neftin saxlanılma xidmətləri	50%	Dəyişməyib	19,0	173,0	(82,0)
SOCAR Bağlan	Təchizat xidmətləri	51%	Dəyişməyib	-	15,0	(19,0)
SOCAR Foster Viler Mühəndislik xidmətləri	Mühəndislik xidmətləri	65%	Dəyişməyib	6,0	3,0	(2,0)
SOCAR CAPE	Tikinti	51%	Dəyişməyib	97,0	14,0	(16,0)
SOCAR KPS	Tikinti	50%	Dəyişməyib	3,0	28,0	(29,0)
SOCAR Construction	Tikinti	97%	Dəyişməyib	-	12,0	(1,0)
SOCAR CNG	STQ adlandırılan yanacaqın istehsalı və satışı	51%	Dəyişməyib	-	11,0	(22,0)
SOCAR Ümid	Kəşfiyyat-axtarış işləri	80%	Dəyişməyib	-	489,0	(43,0)
STYAŞ	Tikinti	60%	Dəyişməyib	-	4 802,0	(797,0)

* AzGerneft MMC karbohidrogenlərin kəşfi, işlənməsi və hasilatı ilə məşğul olduğundan 2015-ci ildə MHŞT hesabatlılığında iştirak etmişdir.

2015-ci ildə SOCAR-ın birgə müəssisələrinin benefisiar sahibliyin səviyyəsində dəyişiklikləri:

- 2015-ci il ərzində Qrup SOCAR Ümid MMC, Azərbaycan Rigs MMC və STYAŞ birgə müəssisələrin nizamnamə kapitalına, müvafiq olaraq, 30 milyon manat (2014-cü il: 40 milyon manat), 36 milyon manat (2014-cü il: 14 milyon manat) və 607 milyon manat (2014-cü il: 192 milyon manat) məbləğində əlavə vəsaitlər, eləcə də digər birgə müəssisələrə 2 milyon manat məbləğində vəsaitlər yatırılmışdır.
- 2015-ci ildə Qrup Star emal zavodunun (STYAŞ-ın törəmə müəssisəsi) tikintisi ilə əlaqədar akkreditiv razılaşmalar imzalanmışdır. Qrupun cəmi 38 milyon manat məbləğində ödədiyi komissiya haqları və faizlər STYAŞ-a əlavə investisiya kimi tanınmışdır.
- 27 mart 2015-ci ildə KBR (KELLOGG BROWN & ROOT SERVICES B.V) şirkəti ilə SOCAR arasında birgə fəaliyyət razılaşması imzalanmışdır. Azərbaycan Respublikasında neft-qaz sektorunda kəşfiyyat, hasilat, emal və nəqliyyatla bağlı iş və sınaq xidmətləri, layihə, mühəndislik, texniki, satınalma, tikintiyə nəzarət və layihə idarəetməsi, müqavilələrə nəzarət, yoxlama xidmətləri, təlim, yerli personalın bilik və ekspertizasının inkişafı, layihələrin icra qrafiklərinə nəzarət edən SOCAR KBR MMC şirkəti yaradıldı. Həmin şirkətdə SOCAR-ın və KBR şirkətinin səhmləri uyğun olaraq 51% və 49% müəyyən olunmuşdur.

Cədvəl 5: Asılı müəssisələr⁵⁶

Asılı müəssisə və törəmə şirkətin adı	Fəaliyyəti	DŞ iştirak payı (%)	Hesabat dövründə iştirak payının dəyişməsi (%)	Gəlir (mln manat)	Aktivlər (mln manat)	Öhdəliklər (mln manat)
Atəşgah Sığorta Şirkəti QSC	Sığorta xidmətləri	10%	Dəyişməyib	44,0	33,0	(26,0)
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	Satış və paylama	28%	Dəyişməyib	2 154,0	578,0	(578,0)
AzLab	Analiz xidmətləri	50%	Dəyişməyib	2,0	5,0	(4,0)
Kaspian Geofisikal Kompani BM	Analiz və sair geoloji işləri	45%	Dəyişməyib	26,0	49,0	(40,0)
Kaspian Payp Kostinqs MMC	Boruların təmizlənmə, örtüklənmə və s. xidmətləri	50%	Dəyişməyib	65,0	23,0	(8,0)
Kross Kaspian Neft və Qaz Logistik	Təchizat və logistika xidmətləri	34%	Dəyişməyib	33,0	3,0	(3,0)
Cənubi Qafqaz boru kəməri Hold Co ("SCPC Hold Co.")	Kəmərin tikintisi	10%	Dəyişməyib	-	87,0	(1,0)
İnterfaks Azərbaycan	Məsləhət, agentlik, marketing və digər xidmətləri	49%	Dəyişməyib	-	4,0	-
Tankanlagen Mellingeri AG ("TAMAG")	Satış və saxlanma	33%	Dəyişməyib	3,0	12,0	(3,0)
Tanklager Taegerschen AG ("TLT")	Satış və saxlanma	21%	Dəyişməyib	1,0	2,0	-
SOGEPA AG	Satış və saxlanma	34%	Dəyişməyib	4,0	2,0	(2,0)
UBAG AG	Satış və saxlanma	24%	Dəyişməyib	15,0	32,0	(28,0)
SAPPRO SA	Satış və saxlanma	13%	Dəyişməyib	11,0	5,0	(2,0)
SARACO SA	Satış və saxlanma	20%	Dəyişməyib	14,0	17,0	(15,0)
Elektrogas Malta	Satış və saxlanma	33%	Dəyişməyib	-	293,0	(293,0)
Cənubi Qafqaz Boru Kəməri ("SCPC")	Kəmərin tikintisi	10%	Dəyişməyib	330,0	5 525,0	752,0
BTC Co	Kəmərin tikintisi	25%	Dəyişməyib	1 286,0	8 212,0	3 293,0
Cənub Qaz Dəhlizi ("CQD")	Qaz təchizatı	49%	Dəyişməyib	156,0	8 133,0	5 407,0

- 2015-ci il ərzində Qrup SCPC və Cənub Qaz Dəhlizi asılı müəssisələrinin səhmdar kapitalına, müvafiq olaraq, 107 milyon manat (2014-cü il: 55 milyon manat) və 665 milyon manat (2014-cü il: 38 milyon manat) məbləğində əlavə vəsaitlər, eləcə də digər asılı müəssisələrə 3 milyon manat məbləğində vəsaitlər yatırılmışdır.
- 2015-ci ilin aprel ayında CQD TANAP-da 30 faiz səhmlərini 207 milyon manat məbləğinə BOTAS-a və 12 faiz səhmlərini 102 milyon manat məbləğinə BP-ə satmışdır. Qrup bu satışdan yaranan zərərdə payını CQD-nin mənfəət və ya zərərində, payının tərkibində tanımışdır.
- MHŞT hesabatı müddətində hökumət və SOCAR arasında benefisiar sahiblik səviyyəsində heç bir dəyişiklik baş verməmişdir;
- Birgə müəssisələr və asılı şirkətlərin məsuliyyət səviyyəsi kapital metodu ilə uçota alınır.

2015-ci il ərzində "AzerGold" QSC-nin fəaliyyəti olmadığından onun birgə, asılı və törəmə müəssisələrinə dair məlumatlar hesabatda daxil edilməmişdir.

⁵⁶ SOCAR, "Maliyyə hesabatı, 2015-ci il", "Qeyd 18, Asılı müəssisələrə investisiyalar", səhifə 57-60, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1%202015.pdf>

2.6.6. Dövlət müəssisələri tərəfindən əldə olunan kreditlər və zəmanətlər

2015-ci ildə SOCAR-ın əldə etdiyi kreditlər və buraxılmış istiqrazları barədə məlumatlar aşağıda göstərilmişdir:

Yeni kreditlər

12 fevral 2015-ci və 29 mart 2015-ci il tarixlərində Qrup ABB-dən, müvafiq olaraq, 13 milyon manat və 50 milyon manat məbləğində yeni kreditlər almışdır. 29 yanvar 2015-ci ildə Qrup Qafqaz İnkişaf Bankından 52 milyon ABŞ dolları (41 milyon manat) məbləğində yeni kredit almışdır.

İstiqrazların buraxılması

18 mart 2015-ci ildə Qrup London Fond Birjasında 750 milyon ABŞ dolları (787 milyon manat) məbləğində üstünlük hüququ verən təminatlı istiqrazlar buraxmışdır. İstiqrazların faiz dərəcəsi illik 6.95 olmaqla 18 mart 2030-cu il tarixinədək buraxılmışdır. Əlaqəli faiz xərcləri yarım ildən bir ödəniləcəkdir.

2015-ci il ərzində "AzerGold" QSC-nin fəaliyyəti olmadığından bu haqda məlumatlar hesabatda daxil edilməmişdir.

2.6.7. Dövlət müəssisələrinin xarici bazarlarda fəaliyyətinin genişlənməsi

SOCAR-ın xarici bazarlardakı fəaliyyəti haqda məlumatlar aşağıda göstərilmişdir:

Layihələr ⁵⁷

2015-ci il üzrə inkişafı

Cənub Qaz Dəhlizi

"Cənub Qaz Dəhlizi" 4 layihədən ibarətdir:

- "Şahdəniz-2" fazası,
- "Cənubi Qafqaz Boru Kəməri" (CQBK);
- Trans-Anadolu Təbii Qaz Boru Kəməri (TANAP); və
- Trans-Adriatik Boru Kəməri (TAP).

"Cənub Qaz Dəhlizi" layihəsinin iştirakçıları Gürcüstan, Türkiyə, Yunanıstan, Bolqarıstan, Albaniya və İtaliyadır.

"Şahdəniz" yatağından çıxan qazın Gürcüstan-Türkiyə-Yunanıstan-Albaniya-İtaliya marşrutu üzrə nəqlini nəzərdə tutan TANAP (Trans Anadolu Təbii Qaz Boru Kəməri) Türkiyə və Azərbaycanın enerji sahəsində uğurla həyata keçirdikləri ən mühüm layihələrdən olmaqla dünya enerji sektoru üçün də müstəsna rola malikdir.

Beş il ərzində reallaşması nəzərdə tutulan layihə bir neçə mərhələdə həyata keçiriləcək və ilk mərhələ 2018-ci ildə başa çatacaq. 2020-ci ildə kəmərin buraxılış qabiliyyəti 16 mlrd. m³, 2023-cü ildə 23 mlrd. m³, 2026-cı ildə isə 31 mlrd. m³-ə çatdırılacaq. İlk dövrdə TANAP kəməri ilə nəql olunacaq 16 mlrd. m³ Azərbaycan qazının 10 mlrd. m³-i Avropaya, 6 mlrd. m³-i isə Türkiyəyə satılacaq. 13 mart 2015-ci ildə Ankarada imzalanmış anlaşma sazişinə əsasən "Cənub Qaz Dəhlizi" (58%), BOTAŞ (30%) və BP (12%) olaraq iştirak payları əldə etmişlər.

TAP layihəsinin köməyi ilə təbii qaz Azərbaycanın nəhəng "Şahdəniz-2" yatağından Avropaya nəql olunacaq. Təxminən 870 km uzunluğunda olan boru kəməri Yunanıstan-Türkiyə sərhədində Kipoda Trans-Anadolu boru kəmərinə (TANAP) birləşəcək. Layihədə iştirak payları BP (20%), SOCAR (20%), Statoil (20%), Fluxys (19%), Enagas (16%) and Axpo (5%) məxsusdur.

"Cənub Qaz Dəhlizi"-nin sonuncu Avropa hissəsinin, yeni TAP kəmərinin tikintisinin 2016-cı ildə başlanacağı planlaşdırılır.

"Cənubi Qafqaz Boru Kəməri"-nin iştirakçıları BP (28,8%), Azərbaycan CQBK (10%), "SGC Midstream" (6,7%), "Petronas" (15,5%), "LUKOYL" (10%), NICO (10%), və TPAO (19%) məxsusdur.

2015-ci ilin birinciyarımiliyində CQBK ilə bağlı fəaliyyətə təqribən 22 milyon ABŞ dolları əməliyyat xərcləri və 559 milyon ABŞ dolları əsaslı xərclər sərf edilib.

⁵⁷ SOCAR, "Davamlı İnkişaf Haqqında Hesabat, 2015-ci il", <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-annual-reports/davamlı-inkisaf2015.pdf>

Layihələr

2015-ci il üzrə inkişafı

DESFA

DESFA - (Milli Təbii Qaz Sistemi Operatoru S.A.) Yunanıstanda təbii qaz nəqli sisteminin operatorudur. 2013-cü il iyul ayının 31-də Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinin 31%-ni Yunanıstan hökumətindən, 35%-ni "Hellenic Petroleum SA" şirkətindən səhm paketinin almasına dair sövdələşməni təqdirəlayiq hesab edilir.

DESFA-nın özəlləşdirilməsi prosesinin gecikməsinin əsas səbəbi SOCAR-a qazpaylayıcı operatorun nəzarət paketinin ötürülməsi barədə Avropa Komissiyasının Rəqabət üzrə Baş Direktorluğu tərəfindən aparılan araşdırmalardır. Anti-inhisar prinsiplərinə əsaslanan Yunanıstan dövləti SOCAR-ın səhm payının 17%-ni üçüncü tərəfə satmağını təklif edir.

SOCAR-ın xarici nümayəndəlikləri haqda məlumatları şirkətin "Davamlı İnkişaf haqqında" hesabatında ətraflı şəkildə əldə etmək olar.⁵⁸

3. MHŞT STANDARTININ 3-CÜ TƏLƏBİ

3.1. Mədən sənayesinin icmalı

Neft və qaz sənayesi

Azərbaycanda neftin əsas yataqları Xəzər dənizi şelfi və Abşeron yarımadasındadır. Neftin əsas ehtiyatları Abşeron sularının cənubunda aşkar edilmişdir. Abşeron yarımadasının şimalında–Siyəzəndə və Abşeronun qərbində və cənub-qərbində Qobustan, Şirvan və Salyandakı neft mənbələri ehtiyatlara malikdir. Gəncə yaxınlığındakı Naftalan yataqlarında özünəməxsus xüsusiyyətə malik müalicəvi neft mədənləri vardır. Neftlə bərabər çıxan təbii qazın mövcudluğu da böyük əhəmiyyət daşıyır.

*Təsvir 5: Neft və qaz yataqlarının xəritəsi*⁵⁹

2015-ci ilin sonuna Azərbaycanın təsdiq edilmiş neft və qaz ehtiyatları aşağıdakı cədvəldə əks etdirilmişdir:

Cədvəl 6: Neft və təbii qaz ehtiyatları

Neft ehtiyatları, milyon barel ⁶⁰	7 000
Təbii qaz ehtiyatları, milyard m ³ ⁶¹	1 291

⁵⁸ SOCAR, "Davamlı İnkişaf Haqqında Hesabat, 2015-ci il", <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-annual-reports/davamli-inkisaf2015.pdf>

⁵⁹ Təsvir 5 "MHŞT Azərbaycan İllik Hesabat 2014" – dən götürülmüşdür.

⁶⁰ "OPEC", "Annual Statistical Bulletin", "Section 3 – Oil data: upstream", səh. 100, http://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/ASB2016.pdf

⁶¹ "OPEC", "Annual Statistical Bulletin", "Section 8 – Natural gas data", səh. 101, http://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/ASB2016.pdf

Azərbaycanda neft və qaz hasilatı sahəsində 31 HPBS (17-si dənizdə və 14 quruda) mövcuddur. 2015-ci il ərzində neft və qaz ehtiyatları üzrə mövcud olan 31 HPBS-dən 17-i fəaliyyətdə olmuşdur:

Cədvəl 7: Dənizdəki yataqlar

İmza tarixi	Podratçı tərəflər və onların payları			Ehtiyatlar	
	Şirkətin adı	2014-cü il üzrə %	2015-ci il üzrə %	Neft	Qaz
Azəri-Çıraq-Dərinsulu Günəşli ⁶² (hasilat mərhələsi)					
20.09.1994	BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	35,8	35,8		
	Azərbaycan (AÇG) Limited	11,6	11,6		
	Şevron Xəzər, Ltd	11,3	11,3		
	Inpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd.	11,0	11,0		
	Statoil Apsheron A.S	8,6	8,6	✓	
	Ekson Azərbaycan Limited	8,0	8,0		
	Türkiyə Petrolleri Anonim Ortaqlığı.	6,8	6,8		
	İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) İnc.	4,3	4,3		
ONGC Videş Limited	2,7	2,7			
Şahdəniz ⁶³ (hasilat mərhələsi)					
04.06.1996	BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	28,8	28,8		
	Statoil Shah Deniz AS	15,5	-		
	Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited	10,0	10,0		
	Lukoil Oversiz Shah Deniz	10,0	10,0		✓
	Naftiran İntertrade Co (NICO) Limited	10,0	10,0		
	Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	-	15,5		
	Türkiş Petroleum Oversiz Kompani Ltd	19,0	19,0		
	SGC Upstream MMC	6,7	6,7		
Abşeron Qaz yatağı ⁶⁴ (kəşfiyyat mərhələsi)					
27.02.2009	SOCAR-ın Ortaq Şirkəti	40,0	40,0		✓
	Total E & P Abşeron B.V	40,0	40,0		
	ENGIE E AND P ABSHERON B.V	20,0	20,0		
Şəfəq-Asiman ⁶⁵ (kəşfiyyat mərhələsi)					
07.10.2010	BP Şəfəq-Asiman Limited	50,0	50,0		✓
	SOCAR-ın Ortaq Şirkəti	50,0	50,0		
Abşeron yarımadasının dayazsulu hissəsi ⁶⁶ (kəşfiyyat mərhələsi)					
14.04.2015	BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	-	50,0		✓
	SOCAR-ın Ortaq Şirkəti	-	50,0		

- Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) 2015-ci il mayın 1-dən etibarən Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkətinin (AQTŞ) və Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkətinin (CQBKŞ) operatorluğunu öz üzərinə götürmüşdür. Təhvilalma prosesi Norveçin "Statoil Shah Deniz AS" və Malayziyanın "Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L" şirkətləri arasında keçirilmişdir. "Statoil Shah Deniz AS" - in "Şahdəniz" yatağının işlənilməsi üzrə Hasilatın Pay Bölgüsü sazişində 15,5 faiz, Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkətində 15,5 faiz və Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkətində 12,4 faiz iştirak paylarının satışına dair sövdələşmə tamamlanmışdır.⁶⁷

⁶² BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Azəri-Çıraq-Dərinsulu Günəşli", http://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/ACG.html.

⁶³ BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Şahdəniz", http://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/Shahdeniz.html

⁶⁴ SOCAR, "Fəaliyyət", <http://new.socar.az/socar/az/activities/production>.

⁶⁵ BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Şəfəq-Asiman", http://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/Shafagasiman.html

⁶⁶ BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Abşeron yarımadasının dayazsulu hissəsi", http://www.bp.com/az_az/caspian/operationsprojects/SWAP.html

⁶⁷ <http://www.naturalgaseurope.com/socar-shah-deniz-qas-sales-23502>

Cədvəl 8: Qurudakı yataqlar ^{68,69,70,71}

İmza tarixi	Podratçı tərəflər və onların payları			Ehtiyatlar	
	Şirkətin adı	2014-cü il üzrə%	2015-ci il üzrə%	Neft	Qaz
Padar (kəşfiyyat mərhələsi)					
27.04.1999	Kura Valeey Development Company LTD	80,0	80,0	✓	
	SOCAR	20,0	20,0		
Bahar Qum Dəniz (hasilat mərhələsi)					
22.12.2009	Bahar Energy Limited	80,0	80,0	✓	✓
	SOCAR	20,0	20,0		
Balaxanı, Sabunçu, Ramana və Kürdəxanı (hasilat mərhələsi)					
06.05.2011	UGE-LANCER PTE.LTD	75,0	75,0	✓	
	SOCAR	25,0	25,0		
Kürovdağ (hasilat mərhələsi)					
03.02.2009	Shirvan Investment Limited	80,0	80,0	✓	
	SOCAR	20,0	20,0		
Kürsəngi və Qarabağlı (hasilat mərhələsi)					
15.12.1998	Salyan Neft MMC	50,0	50,0	✓	
	CNPC	25,0	25,0		
	Focnmeyt Əssets Limited	25,0	25,0		
Mişovdağ və Kələməddin (hasilat mərhələsi)					
12.09.2000	Karasu Development Kompani	85,0	85,0	✓	
	Əli-Bayramlı Neft MMC	15,0	15,0		
Neftçala (hasilat mərhələsi)					
03.02.2009	Neftçala Investments Limited	80,0	80,0	✓	
	SOCAR	20,0	20,0		
Pirsaat (kəşfiyyat mərhələsi)					
04.06.2003	Petro-Hong-Kong Pirsaat Oil	50,0	80,0	✓	
	Middl İst	30,0	-		
	SOCAR	20,0	20,0		
Suraxanı (hasilat mərhələsi)					
16.08.2005	Novatis Oyl F.Z.E.	75,0	75,0	✓	
	SOCAR	25,0	25,0		
Ziğ Hövsan (hasilat mərhələsi)					
03.11.2006	Abşeron Investment Limited	75,0	75,0	✓	
	SOCAR	25,0	25,0		
Binəqədi, Girməki, Çaxnaqlar, Sulutəpə, Masazır, Fatmayı, Şabandağ və Siansor (hasilat mərhələsi)					
29.09.2004	Azen Oyl Kompani B.V.	75,0	75,0	✓	
	SOCAR	25,0	25,0		
Cənub-qərbi "Qobustan" bloku (hasilat mərhələsi)					
02.06.1998	Commonwealth	80,0	40,0	✓	
	Qobustan Neft MMC	20,0	-		

⁶⁸ SOCAR, "Fəaliyyət", <http://new.socar.az/socar/az/activities/production>⁶⁹ SOCAR, "Fəaliyyət", <http://new.socar.az/socar/az/activities/production>⁷⁰ SOCAR, "Fəaliyyət", <http://new.socar.az/socar/az/activities/production>⁷¹ SOCAR, "Fəaliyyət", <http://new.socar.az/socar/az/activities/production>

Qızıl və gümüş hasilatı⁷²

Son illərdə aşkar olunan qızıl yataqları mühüm geoloji kəşflərdəndir. Qarabağda - Qızılbulaq qızıl-mis-kolçedanı, Zəngilanda - Vecnəli kvars qızıl yataqları, Ordubad ərazisində - Ağyurd, Piyasbaşı, Şəkərdərə kvars-qızıl depozitləri, Daşkəsəndə - Çovdar yatağı, Gədəbəy və Dəlidağda - Ağduzdağ kvars-qızıl yataqları geoloji ekspedisiyalar sayəsində aşkar olunmuşdur.

Təsvir 6: Qızıl və gümüş yataqlarının xəritəsi

Azərbaycanda qızıl hasilatı sənayesinin yaradılması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin «Azərbaycan Respublikasının bir sıra qızıl yataqlarının aşkar olunması və emalı barədə» 1996-cı il 5 fevral tarixli sərəncamına uyğun olaraq 20 avqust 1997-ci ildə Azərbaycanın «Azərqızıl» Dövlət Şirkəti ilə ABŞ-ın «R.V.Investment Group Services» şirkəti arasında Gədəbəy, Qoşa, Ordubad qrupu, Söyüdlü, Qızılbulaq və Vecnəli potensial qızıl filizi yataqlarının aşkar olunması, emalı və hasilatın pay bölgüsü haqqında saziş imzalanmışdır. 2000-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanına əsasən «Azərqızıl» Dövlət Şirkəti ləğv edilərək, Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin tabeliyinə verilmişdir. Azərbaycan hökumətinin Gədəbəy qızıl-mis yataqlarında hasilatın pay bölgüsü sazişinə əsasən ümumi gəlirin 51%-i dövlətə, qalan 49% isə R.V.Investment Group Services şirkətinə məxsusdur, lakin Azərbaycan Beynəlxalq Mədən Əməliyyat Şirkəti tərəfindən idarə edilir.⁷³

2015-ci ildə Azərbaycan Respublikasında Qaradağ, Çovdar, Göydağ, Daşkəsəmən filiz sahələrinin, Köhnəmədən sahəsinin və Kürəkçay hövzəsi yataqlarının öyrənilməsi, tədqiqi, kəşfiyyatı, işlənməsi və idarə olunması, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqi, maddi-texniki bazanın müasirləşdirilməsi və səmərəli istifadəsi, habelə bu sahənin inkişafı ilə bağlı digər işlərin yerinə yetirilməsi məqsədilə «AzerGold» Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti yaradılmışdır. Lakin, həmin ildə «AzerGold» QSC-nin fəaliyyəti olmamışdır.

2015-ci ilin sonuna Azərbaycanın təsdiq edilmiş qızıl və gümüş ehtiyatları aşağıdakı cədvəldə əks etdirilmişdir:

Cədvəl 9: Qızıl və gümüş ehtiyatları

Qızıl ehtiyatları, ton ⁷⁴	30,2
Gümüş ehtiyatları, ton ⁷⁵	1 300

⁷² Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, «Azərbaycanın faydalı qazıntıları», <http://www.eco.gov.az/faydaliqazintilar.php>.

⁷³ Azərbaycan Prezidenti, <http://www.president.az/articles/9268>.

⁷⁴ World Gold Council, «Statistics», «Foreign reserves statistics», <http://www.gold.org/statistics>

⁷⁵ OPEC, «Annual Statistical Bulletin», «Section 8-Natural gas data», səh. 93, http://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/ASB2015.pdf

Cədvəl 10: Mədən HPBS

İmzalanma tarixi	Podratçı tərəflər və onların payları		Ehtiyatlar
	Şirkətin adı	%	Qızıl və Gümüş
Gədəbəy qızıl-mis layihəsi (hasilat mərhələsi)			
22.12.2009	Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	51,0	✓
	R.V.Investment Group Services	49,0	

Mühüm kəşfiyyat fəaliyyəti:

BP şirkəti Bakının cənub-şərqi boyunca 125 km məsafədə uzanan Şəfəq-Asiman bloku üçün 3D seysmik məlumatlar toplusunun interpretasiyası 2015-ci ildə tamamlanmışdır.

31 may 2015-ci il tarixində Abşeron yarımadasının ətrafındakı dayazsulu sahələr üzrə 3D seysmik tədqiqat proqramının həyata keçirilməsi üçün hazırlıq işlərinə başlanmışdır. Həmin müqavilə sahəsində 2D seysmik tədqiqat proqramı 2015-ci ilin dekabr ayında təhlükəsiz şəkildə başa çatdırılmışdır.

3.2. İstehsalın həcmi

2015-ci ildə xarici və yerli hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən hasil olunan xammal üzrə istehsalatın həcmi və məbləği aşağıdakı cədvəldə öz əksini tapmışdır:

Cədvəl 11: İstehsalın həcmi

Bakı				
Məhsul	Həcm (min ton)	Həcm (min barel)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (min ABŞ dolları)
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	41 039	293 135	54,3	15 917 231
Məhsul	Həcm (min m3)	Həcm (MMBTU)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (ABŞ dolları)
Təbii qaz hasilatı	15 472	546 382 371	7,3	3 988 591 308

Siyəzən				
Məhsul	Həcm (min ton)	Həcm (min barel)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (min ABŞ dolları)
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	49,2	351	54,3	19 059
Məhsul	Həcm (min m3)	Həcm (MMBTU)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (ABŞ dolları)
Təbii qaz hasilatı	5	193 652	7,3	1 413 660

Neftçala				
Məhsul	Həcm (min ton)	Həcm (min barel)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (min ABŞ dolları)
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	39,2	280	54,3	15 204

Salyan				
Məhsul	Həcm (min ton)	Həcm (min barel)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (min ABŞ dolları)
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	175,3	1 252	54,3	67 984
Məhsul	Həcm (min m3)	Həcm (MMBTU)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (ABŞ dolları)
Təbii qaz hasilatı	28	993 888	7,3	7 255 382

İmişli				
Məhsul	Həcm (min ton)	Həcm (min barel)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (min ABŞ dolları)
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	17,0	121	54,3	6 570

Şirvan				
Məhsul	Həcm (min ton)	Həcm (min barel)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (min ABŞ dolları)
Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı	250,0	1 785	54,3	94 962
Məhsul	Həcm (min m3)	Həcm (MMBTU)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (ABŞ dolları)
Təbii qaz hasilatı	7	244 912	7,3	13 298 722

Azərbaycan Respublikasında hasil olunmuş mineral ehtiyatların dəyəri xarici bazar qiyməti ilə hesablanıb.

- 1) **Neft hasilatı:** Azərbaycan Respublikasında hasil olunmuş neftin həcm göstəricisi ton ilə olduğundan, həmin həcm xüsusi düsturla hesablanaraq barel ifadəsi ilə əvəz olunmuşdur (1 ton neft=7,1428571428571 barel neft). 2015-ci ildə ölkədə istehsal olunan "Azəri Light" markalı xam neftin bir barelinin dünya bazarında orta satış qiyməti 54,3 ABŞ dolları təşkil etmişdir;⁷⁶
- 2) **Təbii qaz hasilatı:** Azərbaycan Respublikasında hasil olunmuş təbii qazın həcm göstəricisi mln m³ ilə olduğundan, həmin həcm xüsusi düsturla hesablanaraq MMBTU ifadəsi ilə əvəz olunmuşdur (35 315 Britaniya istilik vahidi). 2015-ci ildə ölkədə istehsal olunan təbii qazın dünya bazarı üzrə orta satış qiyməti 7,3 ABŞ dolları təşkil etmişdir;⁷⁷

Cədvəl 12: İstehsalın həcmi (davamı)

Gədəbəy				
Məhsul	Həcm (kq)	Həcm (unsiya)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (ABŞ dolları)
Qızıl hasilatı	2 229	78 625	1 161	91 283 625
Məhsul	Həcm (kq)	Həcm (unsiya)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (ABŞ dolları)
Gümüş hasilatı	133	4 691	15,7	73 649
Məhsul	Həcm (ton)	Həcm (ton)	Qiymət (ABŞ dolları)	Məbləğ (ABŞ dolları)
Mis və konsentratlar	969	34 180	5 510	188 331 800

- 1) **Qızıl və gümüş hasilatı:** Azərbaycan Respublikasında hasil olunmuş qızıl və gümüşün həcm göstəricisi kq ilə olduğundan, həmin həcm xüsusi düsturla hesablanaraq unsiya ifadəsi ilə əvəz olunmuşdur (1 kq=35,2739619 unsiya). 2015-ci ildə ölkədə istehsal olunan qızıl, gümüş, mis və konsentratlarının dünya bazarında orta satış qiyməti müvafiq olaraq 1 161, 15,7 və 5 510 ABŞ dolları təşkil etmişdir.⁷⁸

MHŞT standartlarının tələbinə uyğun olaraq, hasil olunmuş məhsulların həcmi və dəyər ifadəsi hesabatda əks etdirilməlidir. Biz, açıq mənbələrdən dəyər ifadəsində məlumatları əldə edərək müvafiq hasil olunmuş məhsulların ümumi məbləğlərini hesabladıq və yuxarıdakı cədvəldə əks etdirdik.

3.3. İxracatda hasilat sənayesinin payı

Neft və təbii qaz ölkənin əsas ixrac məhsuludur. 2015–ci ildə ümumi ixracat 11.4⁷⁹ mlrd. ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Cədvəl 13: 2013-2015–ci illər ərzində ixrac olunan mallar⁸⁰

Məhsulun adı	Həcm		
	2013	2014	2015
Xam neft (min ton)	24 855,9	23 611,9	21 960,3
Təbii qaz (min m ³)	3 035,1	1 825,7	1 275,9
Emal olunmuş və yarımfabrikat halında olan gümüş formalarında (kq)	657,5	242,3	-
Məhsulun adı	Məbləği (mln ABŞ dolları)		
	2013	2014	2015
Xam neft	20 244,1	18 404,9	8 866,2
Təbii qaz	702,0	304,7	200,7
Emal olunmuş və yarımfabrikat halında olan gümüş formalarında	0,5	0,2	-
Digər məhsullar	3 028,8	3 118,8	2 357,6

2015-ci il ərzində qızıl, gümüş və mis məhsulları ixrac edilmədiyindən yuxarıdakı cədvəldə öz əksini tapmamışdır.

⁷⁶ Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu, İllik hesabat – 2015, Səhifə 26, http://www.oilfund.az/uploads/Annual_Report_2015_AZ.pdf

⁷⁷ "World bank quarterly report", "Commodity Markets Outlook", "Appendix – Table A.1", səh.27, <http://pubdocs.worldbank.org/en/328921469543025388/CMO-July-2016-Full-Report.pdf>

⁷⁸ "World bank quarterly report", "Commodity Markets Outlook", "Appendix – Table A.1", səh.28, <http://pubdocs.worldbank.org/en/328921469543025388/CMO-July-2016-Full-Report.pdf>

⁷⁹ Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi, "Ən çox ixrac olunan mallar", <http://customs.gov.az/files/ix122015.pdf>

⁸⁰ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın xarici ticarəti", 2016, səh. 79 http://www.stat.gov.az/source/trade/az/f_trade/f_trade_IV.pdf

4. MHŞT STANDARTININ 4-CÜ TƏLƏBİ

4.1. MHŞT hesabatında əhatə olunacaq vergi və gəlirlər

4.1.1. Əhəmiyyətli sayılan ödənişlər

MHŞT Standartının 4.1 tələbinə əsasən şirkətlərin və hökumətin etdiyi əhəmiyyətli sayılan ödənişlərin təsdiqi üçün ÇQ müvafiq ödəniş növlərinin əhəmiyyətliliyini müəyyən etmişdir. Azərbaycanda mədən hasilatı ilə məşğul olan bütün xarici və yerli şirkətlər tərəfindən Azərbaycan dövlətinə köçürülən gəlirlər üzrə (natura və dəyər ifadəsində) əhəmiyyətlilik həddinin müəyyən edilməsi aşağıdakı iki mərhələdə baş verir:

- Hesabata daxil edilən əhəmiyyətli gəlir mənbələrinin müəyyən edilməsi;
- Müəyyən edilmiş gəlir mənbəyi üzrə əhəmiyyətli sayılan məbləğ (həcm) həddi.

MHŞT üzrə ÇQ tərəfindən əhəmiyyətli sayılan gəlir mənbələri aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilmişdir:

- Neft hasilatı üzrə natura və dəyər ifadəsində;
- Təbii və səmt qazı üzrə natura və dəyər ifadəsində;
- Əsas və qiymətli metallar üzrə natura və dəyər ifadəsində;
- Mənfəət vergisi;
- İmzalanma və digər bonuslar;
- Akkrhesabı ödənişləri və tranzit haqları;
- Mədən vergisi, əlavə dəyər vergisi, torpaq vergisi, əmlak vergisi, qiymət fərqi və sair vergilər.

Göstərilmiş gəlir mənbələri üzrə Azərbaycan hökumətinə sıfırdan (0–dan) yuxarı məbləğdə/həcmə daxilolmalar əhəmiyyətli sayılır və hesabatda əks etdirilir.

MHŞT Standartının 4.1 tələbinə əsasən Azərbaycanda mövcud olan gəlir mənbələri şirkətlər və dövlət qurumları tərəfindən hesabat formalarına daxil edilərək Müstəqil Administratora təqdim olunur. Qeyd edilməlidir ki, dividend ödənişləri mövcud olmadığından ÇQ-nin 12 aprel 2012–ci il tarixli qərarı ilə 2013–cü ildən başlayaraq dividend xanası hesabat formalarından çıxarılmışdır.

4.1.2. Hökumətə edilən ayırmalar, ödənişlər və onların təsviri

Cədvəl 14: Hasilatla əlaqədar hökumətə edilən ayırmalar və ödənişlər

Hökumətə edilən ayırmalar və ödənişlər ⁸¹	Ödənişin təsviri
Neft hasilatı üzrə gəlirlər	Hasilat şirkətləri Azərbaycan Respublikasının payını HPBS–ə uyğun olaraq məhsul şəklində hökuməti təmsil edən SOCAR-a təhvil verir.
Qaz hasilatı üzrə gəlirlər	Hasilat şirkətləri Azərbaycan Respublikasının payını HPBS–ə uyğun olaraq məhsul şəklində hökuməti təmsil edən SOCAR-a təhvil verir.
Mənfəət vergisi	Mənfəət vergisi şirkətin vergiyə cəlb olunan mənfəəti əsasında hesablanır. Mənfəət vergisi qanunvericiliyə uyğun olaraq vergi ödəyicisinin gəliri ilə gəlirdən çıxılan xərci arasındakı fərqdən ibarətdir. Mənfəət vergisi dövlət büdcəsinə ödənilir.
Bonuslar	Bonuslar neft şirkətləri tərəfindən hasilat hüquqlarının onlara təhvil verilməsi və köçürülməsinə görə ödədiyi haqları əks etdirir. Bu haqlar hökumətlə olan müvafiq razılaşmalara əsasən neft və qaz yataqlarının inkişafının müəyyən mərhələlərində ödənilir. Bonuslar ARDNF-in hesabına köçürülür.
Tranzit haqqı	Tranzit haqqı xam neft və qazın ixrac boru kəməri vasitəsi ilə ötürülməsi üçün edilən ödənişlərdir. Tranzit haqqı ARDNF-in hesabına köçürülür.

⁸¹ Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu, "Terminlər", http://www.oilfund.az/az_AZ/about_found/terminler.asp.

Hökumətə edilən ayırmalar və ödənişlər	Ödənişin təsviri
Akrhesabı ödənişləri	Akrhesabı ödənişləri kəşfiyyat dövrü, habelə əlavə kəşfiyyat dövrü ərzində podratçı tərəflərin kontrakt sahəsinin istifadəsinə görə hər kvadrat kilometri üçün haqq ödənişi hesab olunur. Akrhesabı ödənişlər ARDNF-in hesabına köçürülür.
Mədən vergisi	Azərbaycan Respublikasının ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub olan sektorunda faydalı qazıntıların çıxarılmasına görə vergi növüdür. Mədən vergisi dövlət büdcəsinə ödənilir.
Digər ödənişlər	Digər ödənişlər, yuxarıda qeyd olunmayan ödənişlərə aiddir. Bura, sair vergilər (Əmlak vergisi, torpaq vergisi, ƏDV, qiymət fərqi-neft, qaz və neft məhsullarının ixracı zamanı məhsulun kontrakt (satış) qiyməti ilə (ixrac xərcləri çıxılmaqla) ölkədaxili topdansatış qiyməti arasındakı fərqdən yığım (ixrac vergisi xarakterində) qiymət fərqi yaranmasına səbəb olur), natura şəklində hökumətə təhvil verilən məhsulları (qızıl və gümüş) daxil etmək olar. Digər vergilər də dövlət büdcəsinə ödənilir.

4.1.3. Üzləşmə prosesinin nəticələri

İlkin hesabat formalarına əsasən üzləşmə prosesi başa çatdıqdan və fərqlər aradan götürüldükdən sonra hasilat sənayesi şirkətləri və hökumət tərəfindən göstərilən ödənişlər arasında yekun fərq aşağıdakı kimi olmuşdur:

Cədvəl 15: Üzləşmə prosesinin nəticələri

Gəlir növləri/məhsul	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq		Yekun fərq
			Şirkətlər	Hökumət	
Neft-qaz ehtiyatları üzrə					
neft (mln ABŞ dolları)	45,8	46,3	-	(0,5)	-
qaz (mln ABŞ dolları)	325,0	324,8	0,3	0,5	-
neft (mln barel)	140,0	140,3	-	(0,3)	-
təbii qaz (min m ³)	18 721,2	18 721,2	-	-	-
səmt qazı (min m ³)	3 199 061,9	3 380 408,3	(181 346,4)	-	-
Qızıl-gümüş ehtiyatları üzrə					
qızıl (min unsiya)	9,0	9,0	-	-	-
gümüş (min unsiya)	0,6	0,6	-	-	-
qızıl konsentratı (min unsiya)	0,03	0,03	-	-	-
gümüş konsentratı (min unsiya)	2,1	2,1	-	-	-
mis konsentratı (min unsiya)	0,1	0,1	-	-	-
Vergilər və sair ödənişlər					
mənfəət vergisi (mln ABŞ dolları)	614,5	739,1	(124,6)	-	-
mənfəət vergisi (mln manat)	89,4	77,1	12,3	-	-
royalti (mln manat)	111,2	112,8	(1,6)	-	-
ƏDV (mln manat)	146,0	140,1	5,9	-	-
əmlak vergisi (mln manat)	33,4	33,6	(0,2)	-	-
torpaq vergisi (mln manat)	21,5	21,7	(0,2)	-	-
qiymət fərqi (mln manat)	138,7	158,4	(19,7)	-	-
sair vergilər (mln manat)	58,3	56,0	2,3	-	-
akrhesabı ödənişlər (mln ABŞ dolları)	2,1	2,1	-	-	-
tranzit haqqı (mln ABŞ dolları)	4,6	11,6	(7,0)	-	-
bonuslar (mln ABŞ dolları)	2,0	2,0	-	-	-

Hesabat təqdim edən şirkətlərin ilkin məbləğinə edilmiş dəyişikliklər hesabatın 7.6 bölməsində öz əksini tapmışdır.

Cədvəl 16: MHŞT-a qoşulmuş şirkətlərin hökumətə nağd pul vəsaitləri şəklində etdiyi ödənişlərin yekun məbləğləri

Hasilat sənayesi şirkətləri	Gəlir növü (nağd pul vəsaitləri şəklində)											
	(mln ABŞ dolları)					(mln ABŞ dolları)	(mln AZN)	(mln AZN)				
	Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	Bonus	Tranzit haqqı	Akrhesabı ödənişlər	Mənfəət vergisi	Mədən vergisi	ƏDV	Əmlak vergisi	Torpaq vergisi	Qiymət fərqi	Sair vergilər
Abşeron Investment Limited	3,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Azen Oyl Kompani B.V.	14,8	-	-	-	-	2,5	-	-	-	-	-	-
Azərbaycan (AÇG) Limited	-	-	-	0,5	-	46,7	-	-	-	-	-	-
Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited	-	32,3	-	-	-	36,8	-	-	-	-	-	-
Bahar Energy Limited	2,1	2,5	2,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	-	93,1	0,004	-	-	78,8	-	-	-	-	-	-
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	-	-	-	1,7	-	153,2	-	-	-	-	-	-
BP Şəfəq-Asiman Limited	-	-	-	-	2,1	-	-	-	-	-	-	-
CNPC	-	-	-	-	-	1,6	-	-	-	-	-	-
Commonwealth	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekson Azərbaycan Limited	-	-	-	0,4	-	41,0	-	-	-	-	-	-
ENGIE E AND P ABSHERON B.V	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Əli-Bayramlı Neft MMC	-	-	-	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-
Focnmeyt Əssets Limited	-	-	-	-	-	0,9	-	-	-	-	-	-
Inpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd.	-	-	-	0,5	-	61,7	-	-	-	-	-	-
İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Inc.	-	-	-	0,2	-	12,1	-	-	-	-	-	-
Karasu Development Kompani	-	-	-	-	-	8,9	-	-	-	-	-	-
Kura Valeey Development Company LTD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Qobustan Neft MMC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lukoyl Oversiz Shah Deniz	-	32,3	0,001	-	-	22,2	-	-	-	-	-	-
Naftiran Intertrade Co (NICO) Limited	-	32,3	0,001	-	-	25,4	-	-	-	-	-	-
Neftçala Investments Limited	0,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Novatis Oyl F.Z.E.	3,1	-	-	-	-	3,2	-	-	-	-	-	-
ONGC Videş Limited	-	-	-	0,1	-	14,9	-	-	-	-	-	-
Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	-	31,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Petro-Hong-Kong Pirsaat Oil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R.V. Investment Group Services	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Salyan Neft MMC	-	-	-	-	-	0,3	-	-	-	-	-	-
SGC Upstream MMC	-	21,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Statoil Apsheron A.S	-	-	-	0,4	-	53,4	-	-	-	-	-	-
Statoil Shah Deniz AS	-	18,1	0,002	-	-	62,7	-	-	-	-	-	-
Şevron Xəzər, Ltd.	-	-	-	0,5	-	56,3	-	-	-	-	-	-
Shirvan Investment Limited	12,9	-	-	-	-	0,8	-	-	-	-	-	-
Total E & P Abşeron B.V	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL E & P Azərbaycan B.V.	-	-	-	-	-	1,6	-	-	-	-	-	-
Türkiyə Petrolleri Anonim Ortaqlığı	-	-	-	0,3	-	44,4	-	-	-	-	-	-
Türkiş Petroleum Oversiz Kompani Ltd	-	61,3	0,003	-	-	5,3	-	-	-	-	-	-
UGE-LANCER PTE.LTD	9,1	-	-	-	-	4,2	-	-	-	-	-	-
SOCAR	-	-	-	-	-	-	76,4	112,8	140,1	33,6	21,7	158,4
ARDNF	-	-	-	7,0	-	-	-	-	-	-	-	-
AzGerneft	-	-	-	-	-	-	0,7	-	-	-	-	0,04
45,8	325,3	2,011	11,6	2,1	739,1	77,1	112,8	140,1	33,6	21,7	158,4	56,04

Cədvəl 17: MHŞT-a qoşulmuş şirkətlərin hökumətə natura şəklində etdiyi ödənişlərin yekun məbləğləri

Hasılat sənayesi şirkətləri	Gəlir növü (natura şəklində)							
	(milyon barel)	(min m ³)	(min m ³)	(min unsiya)				
	Xam neft	Təbii qaz	Səmt qazı	Qızıl	Gümüş	Qızıl konsentratı	Gümüş konsentratı	Mis konsentratı
Abşeron Investment Limited	-	-	50 721,0	-	-	-	-	-
Azen Oyl Kompani B.V.	-	-	1 671,0	-	-	-	-	-
Azərbaycan (AÇG) Limited	16,3	-	-	-	-	-	-	-
Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
Bahar Energy Limited	-	18 721,2	14 770,0	-	-	-	-	-
BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
BP Eksploreyşn (Kaspiyan Si) Limited	50,1	-	3 258 980,8	-	-	-	-	-
BP Şəfəq-Asiman Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
CNPC	-	-	8 723,7	-	-	-	-	-
Commonwealth	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekson Azərbaycan Limited	11,2	-	-	-	-	-	-	-
ENGIE E AND P ABSHERON B.V	-	-	-	-	-	-	-	-
Əli-Bayramlı Neft MMC	-	-	-	-	-	-	-	-
Focnmeyt Əssets Limited	-	-	8 723,7	-	-	-	-	-
Inpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd.	15,4	-	-	-	-	-	-	-
İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Inc.	6,0	-	-	-	-	-	-	-
Karasu Development Kompani	-	-	-	-	-	-	-	-
Kura Valeey Development Company LTD	-	-	-	-	-	-	-	-
Qobustan Neft MMC	-	-	-	-	-	-	-	-
Lukoyl Oversiz Shah Deniz	-	-	-	-	-	-	-	-
Naftiran Intertrade Co (NICO) Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
Neftçala Investments Limited	-	-	-	-	-	-	-	-
Novatis Oyl F.Z.E.	-	-	4 875,5	-	-	-	-	-
ONGC Videş Limited	3,8	-	-	-	-	-	-	-
Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	-	-	-	-	-	-	-	-
Petro-Hong-Kong Pirsaat Oil	-	-	-	-	-	-	-	-
R.V. Investment Group Services	-	-	-	9,0	0,6	0,03	2,1	0,1
Salyan Neft MMC	-	-	17 447,5	-	-	-	-	-
SGC Upstream MMC	-	-	-	-	-	-	-	-
Statoil Apsheron A.S	12,0	-	-	-	-	-	-	-
Statoil Shah Deniz AS	-	-	-	-	-	-	-	-
Şevron Xəzər, Ltd.	15,8	-	-	-	-	-	-	-
Shirvan Investment Limited	-	-	8 555,4	-	-	-	-	-
Total E & P Abşeron B.V	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL E & P Azərbaycan B.V.	-	-	-	-	-	-	-	-
Türkiye Petrolleri Anonim Ortaqlığı	9,4	-	-	-	-	-	-	-
Türkiş Petroleum Oversiz Kompani Ltd	-	-	-	-	-	-	-	-
UGE-LANCER PTE.LTD	-	-	5 939,7	-	-	-	-	-
SOCAR	-	-	-	-	-	-	-	-
AzGerneft	-	-	-	-	-	-	-	-
	140,0	18 721,2	3 380 408,3	9,0	0,6	0,03	2,1	0,1

4.1.4. Hasilat sənayesi şirkətləri

Aşağıda göstərilən şirkətlər 2015-ci il üzrə MHŞT hesabatlılığında iştirak edərək öz hesabat formalarını Müstəqil Administratora təqdim etmişdirlər. XTS-in Əlavə 1 Cədvəl 5-də göstərilmiş şirkətlərin siyahısı yoxlanılmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, 2015-ci ildə Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L şirkəti Azərbaycanda Şəffaflıq Təşəbbüsünün tətbiqinə dair Memoranduma yeni qoşulmuşdur. 2015-ci ildə GDF SUEZ E&P Absheron BV şirkətinin hüquqi adı dəyişdirilərək ENGIE E AND P ABSHERON B.V olmuşdur.

Cədvəl 18: MHŞT-a qoşulmuş şirkətlər

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri

#	Şirkətlərin adı	Məsul şəxs	Hasilat sənayesi	VÖEN	Hesabat tarixi	Möhürlənmiş və imzalanmış	HPBS
1	Abşeron Investment Limited	İqor Kindoda	Neft-qaz	1401089201	18/07/2016	✓	Ziğ Hövsan
2	Azen Oyl Kompani B.V.	Sara Süleymanova	Neft-qaz	1700357251	26/07/2016	✓	Binəqədi, Girməki və Çaxnaqlar
3	Azərbaycan (AÇG) Limited	Lətifov Yaşar	Neft-qaz	9900025071	29/07/2016	✓	Azəri-Çıraq-Günəşli
4	Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited	Xəlilov Xalid	Neft-qaz	9900050981	29/07/2016	✓	Şah Dəniz
5	Bahar Energy Limited	Norman Benson	Neft-qaz	1401921221	29/07/2016	✓	Bahar və Qum Dəniz
6	BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	Qordon Birrell	Neft-qaz	9900070341	03/08/2016	✓	Şah Dəniz
7	BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	Qordon Birrell	Neft-qaz	9900070211	03/08/2016	✓	Azəri-Çıraq-Günəşli
8	BP Şəfəq-Asiman Limited	Qordon Birrell	Neft-qaz	1701289681	03/08/2016	✓	Şəfəq-Asiman
9	CNPC	Əliuşmanov Yaqub	Neft-qaz	1700489661	02/08/2016	✓	Kürsəngi və Qarabağlı
10	Commonwealth	Richard Pegge	Neft-qaz	9900007571	21/07/2016	✓	Qobustan
11	Ekson Azərbaycan Limited	Charles Vierstra	Neft-qaz	9900061191	01/08/2016	✓	Azəri-Çıraq-Günəşli
12	ENGIE E AND P ABSHERON B.V	Hieke Liebold	Neft-qaz	1701157271	02/12/2016	✓	EDPSA Abşeron
13	Əli-Bayramlı Neft Ltd	Musayev Səyyad	Neft-qaz	9900076291	26/07/2016	✓	Mişovdağ və Kələməddin
14	Focnmeyt Əssets Limited	Əliuşmanov Yaqub	Neft-qaz	9900058401	02/08/2016	✓	Kürsəngi və Qarabağlı
15	İnpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd.	Shosuke Yoshida	Neft-qaz	990003863	01/08/2016	✓	Azəri-Çıraq-Günəşli
16	İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Inc.	Yoshihisa Okada	Neft-qaz	9900017401	29/07/2016	✓	Azəri-Çıraq-Günəşli
17	Karasu Development Kompani	Arzu İsmayılova	Neft-qaz	9900027901	25/07/2016	✓	Mişovdağ və Kələməddin
18	Kura Valeey Development Company LTD	İqor Kindoda	Neft-qaz	9900051361	18/07/2016	✓	Padar
19	Qobustan Neft MMC	Rasim Qurbanov	Neft-qaz	9900076161	01/08/2016	✓	Qobustan
20	Lukoil Oversiz Shah Deniz	Y.M. Popliko	Neft-qaz	9900074991	26/07/2016	✓	Şah Dəniz
21	Naftiran İntertrade Co (NICO) Limited	Mehdi Cavadı	Neft-qaz	9900072741	29/07/2016	✓	Şah Dəniz
22	Nefteçala Investments Limited	Babayev Kamil	Neft-qaz	1401551781	20/07/2016	✓	Neftçala, Xıllı Durovdağ-Babazənən
23	Novatis Oil F.Z.E.	Məmmədov Azər	Neft-qaz	1700478091	18/07/2016	✓	Suraxanı
24	ONGC Videş Limited	-	Neft-qaz	1701431501	01/08/2016	✓	Azəri-Çıraq-Günəşli
25	Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	Hanafi B. Talib	Neft-qaz	2003417531	27/10/2016	✓	Şah Dəniz
26	Petro-Hong-Kong Pirsaat Oil	Xiao Jiang	Neft-qaz	9900045941	15/08/2016	✓	Pirsaat
27	R.V. Investment Group Services	Bəhrüz Rüstəmov	Dağ-mədən	9900047931	27/07/2016	✓	Qızıl, gümüş və mis
28	Salyan Neft MMC	Hafiz Dünyamaliyev	Neft-qaz	9900076031	26/07/2016	✓	Kürsəngi və Qarabağlı
29	SGC Upstream MMC	Tural Məsumov	Neft-qaz	1701618791	29/07/2016	✓	Şah Dəniz
30	Statoil Apsheron A.S	Aynur Sultanlı	Neft-qaz	9900066351	29/07/2016	✓	Azəri-Çıraq-Günəşli

#	Şirkətlərin adı	Məsul şəxs	Hasilat sənayesi	VÖEN	Hesabat tarixi	Möhürlənmiş və imzalanmış	HPBS
31	Statoil Shah Deniz AS	Aynur Sultanlı	Neft-qaz	1701175611	29/07/2016	✓	Şah Dəniz
32	Şevron Xəzər, Ltd.	Bəxtiyar Axundov	Neft-qaz	9900046581	01/08/2016	✓	Azəri-Çıraq-Günəşli
33	Shirvan Investment Limited	Şirinov A.Z.	Neft-qaz	1401553101	20/07/2016	✓	Kürovdağ
34	Total E & P Abşeron B.V.	Anna Merzlyakova	Neft-qaz	1401620891	01/08/2016	✓	EDPSA Abşeron
35	TOTAL E & P Azərbaycan B.V.	Anna Merzlyakova	Neft-qaz	9900034931	01/08/2016	✓	Şah Dəniz
36	Türkiyə Petrolleri Anonim Ortaqlığı	Saliha Dünder	Neft-qaz	9900006091	01/08/2016	✓	Azəri-Çıraq-Günəşli
37	Türkiş Petroleum Overseiz Kompani Ltd	Saliha Dünder	Neft-qaz	9900005861	01/08/2016	✓	Şah Dəniz
38	UGE-LANCER PTE.LTD	Oktay Əskərov	Neft-qaz	1501980421	19/07/2016	✓	Balaxanı

TOTAL E & P Azərbaycan B.V şirkəti 30 may 2014-cü il tarixində Şah Dəniz yatağına aid olan 10%-lik iştirak payını Türkiyənin dövlət kəşfiyyat və hasilat şirkəti TPAO-ya satmışdır.⁸² TOTAL E & P Azərbaycan B.V şirkəti 2014-cü ilə aid olan vergi ödənişlərini 2015-ci ildə həyata keçirdiyinə görə, Şirkət 2015-ci ilin hesabatını Müstəqil Administratora təqdim etmişdir.

Yerli hasilat sənayesi şirkətləri

#	Şirkətlərin adı	Məsul şəxs	Hasilat sənayesi	VÖEN	Hesabat tarixi	Möhürlənmiş və imzalanmış
1	AzGerneft	Nəbiyev M.Ə	Neft-qaz	9900047091	27/07/2016	✓
2	SOCAR	Şərifov Vüqar	Neft-qaz	9900003871	12/08/2016	✓

2015–ci ildə üzvləşmə prosesinə cəlb olunmuş dövlət qurumları aşağıdakı siyahıda qeyd olunmuşdur:

- Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu;
- Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti;
- Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi;
- Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi.

⁸² <http://www.total.com/en/energies-expertise/oil-gas/exploration-production/projects-achievements/other-projects/shah-deniz-stage-2-project-azerbaijan>

4.2. Hasılatda dövlət payının satışı və digər natura şəklində gəlirlər

Cədvəl 19: 2015-ci il üzrə SOCAR-a və dövlətin payına düşən xam neftin son alıcıları:

Şirkətin adı	Miqdarı (xalis ABŞ bbls)	ABŞ dolları
BP	3 590 057,741	191 831 620,190
CPC	2 329 838,854	126 128 351,990
ENI	10 643 818,538	530 251 417,010
EXXON	15 550 655,891	790 334 153,050
GUNVOR	7 017 197,141	359 432 726,680
INA	3 837 488,457	199 203 907,790
IOC	5 149 303,186	264 433 010,260
KPI	2 705 462,894	125 662 689,010
OMV	8 947 339,010	470 750 991,480
ORL	1 993 967,722	91 082 768,500
P66	3 479 696,423	163 041 138,830
PAZ	14 600 503,552	726 992 899,910
PERTAMINA	9 446 248,963	505 210 689,380
PES	2 049 498,268	110 493 278,420
PETROGAL	8 251 037,030	441 050 516,000
PKN ORLEN	8 186 065,574	423 483 404,630
REPSOL	2 529 062,316	151 588 129,960
ROSNEFT	2 571 151,585	135 097 666,950
SARAS	9 879 289,372	507 085 183,340
SHELL	5 200 910,494	265 439 879,780
STIR	4 744 089,660	257 814 479,430
SUNCOR	5 315 698,778	294 755 128,070
TOTSA	12 990 980,384	665 235 229,030
TOTALERG	5 666 379,250	297 160 605,190
VITOL	1 888 577,660	97 438 607,090
Digərləri	6 998 207,449	321 323 487,460
Cəmi	165 562 526,192	8 512 321 959,430

Ümumi miqdarı 165,6 milyon barel olan xam neftin 140,3 milyon bareli dövlətin, qalan hissəsi, yəni 25,3 milyon bareli isə SOCAR-ın payına düşür.

Bundan əlavə 2015-ci ildə ixrac olunan təbii qazın miqdarı və dəyəri uyğun olaraq aşağıdakı cədvəldə öz əksini tapmışdır.⁸³

Təbii qazın ixrac olunduğu ölkələr	Miqdar (mln m ³)	Məbləğ (min ABŞ dolları)
Gürcüstan	994,5	190 059,8
İran İslam Respublikası	281,4	10 679,9
Cəmi	1 275,9	200 739,7

Məhsul	Miqdar (mln m ³)	Məbləğ (min ABŞ dolları)
Təbii qaz, ARDNŞ və ABƏŞ-in hesabatlarına əsasən	8 145,2	1 818 026,2
Cəmi	8 145,2	1 818 026,2

2015-ci il ərzində qızıl, gümüş və mis məhsulları ixrac edilməmişdir.

⁸³ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Azərbaycanın xarici ticarəti", səh. 79 və səh.226, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/

4.3. İnfrastruktur təchizi və barter razılaşmaları

MHŞT Çoxtərəfli Qrupun 10 dekabr 2014–cü il tarixli 34–cü iclasında gedən müzakirələrə əsasən infrastruktur təchizi və barter razılaşmaları Azərbaycan Respublikasında mövcud olmadığından heç bir uyğun məlumat 2015–ci il üzrə MHŞT hesabatına daxil edilməmişdir.⁸⁴

4.4. Nəqləmə gəlirləri

Azərbaycan Respublikasında 4 neft-qaz boru kəməri mövcuddur:

- Bakı-Tbilisi-Ceyhan;
- Bakı-Ərzurum;
- Bakı-Supsa;
- Bakı-Novorossiysk.

Təsvir 7: Boru kəmərlərinin xəritəsi

Bakı-Tbilisi-Ceyhan⁸⁵

Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) boru kəməri hazırda əsasən "Azəri-Çıraq Günəşli"-dən hasil edilən nefti və Şahdənizdən hasil olunan kondensatı Azərbaycandan nəql edir. O, Bakı yaxınlığındakı Səngəçal terminalından başlayıb Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədən keçərək Aralıq dənizinin Türkiyə sahilindəki Ceyhan dəniz terminalınadək uzanır. Bütün 1 768 km-lik uzunluğu boyu yerə basdırılmış boru kəmərinin 443 km-i Azərbaycandan, 249 km-i Gürcüstandan və 1 076 km-i Türkiyədən keçir.

Təsvir 8: Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri

⁸⁴ "MHŞT rəsmi internet səhifəsi", "Sənədlər", "Protokollardan Çıxarış", <http://www.eiti.az/index.php/en/senedler-2/extracts-from-minutes>

⁸⁵ BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Boru kəmərləri", "Bakı-Tbilisi-Ceyhan", http://www.bp.com/az_caspian/operations/projects/pipelines/BTC1.html

Boru kəmərinin Azərbaycan və Gürcüstanda yerləşən hissələrinin operatoru BTC Ko.-nun səhmdarları adından BP, Türkiyədə yerləşən hissəsinin operatoru isə BOTAŞ Interneşnl Limited (BIL) şirkətidir. BTC-nin gündəlik ötürmə gücü hazırda 1,2 milyon bareldir.

Təsvir 9: BTC Ko.-nun səhmdarları

2015-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri vasitəsilə təqribən 262,8 milyon barel xam neft ixrac olunmuşdur.

BTC boru kəməri Azərbaycandan əsasən AÇG nefti və Şahdəniz kondensatı daşıyır. Bundan əlavə, BTC vasitəsilə Türkmənistan və Qazaxıstan nefti də nəql olunmuşdur.

Cənubi Qafqaz Boru kəməri⁸⁶

Cənubi Qafqaz Boru kəməri (CQBK) Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşən Şahdəniz qaz yatağından hasil edilən qazı Gürcüstan və Türkiyəyə nəql etmək üçün inşa edilmiş qaz kəməridir. Boru kəməri Bakı yaxınlığındakı Səngəçal terminalından başlayır. Bu boru kəməri Türkiyə sərhədinədək Azərbaycan və Gürcüstanda Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) neft kəməri ilə eyni marşrutdadır və Türkiyədə bu ölkənin qazpaylama sistemində birləşdirilib.

Ətraf mühitə və sosial sahəyə təsirlərin minimuma endirilməsi, layihələrin birləşdirilməsi sayəsində əsaslı və əməliyyat xərclərinə qənaət edilməsi məqsədilə bu kəmər BTC neft ixracı kəməri ilə birlikdə və eyni tikinti dəhlizində inşa olunmuşdur.

Boru kəmərinin uzunluğu 691 km-dir, bunun 443 kilometr Azərbaycan, 248 kilometr Gürcüstandadır. Diametri isə 42 düymdür. Bu boru kəməri 2006-cı ilin sonlarında istismara verilərək əvvəl Azərbaycan və Gürcüstan, 2007-ci ilin iyul ayından başlayaraq isə həm də Türkiyəyə Şahdəniz Mərhələ 1 qazını çatdırır.

Təsvir 10: Cənubi Qafqaz Boru kəməri

2015-ci il ərzində Cənubi Qafqaz Boru kəmərinin gündəlik orta ötürücülüüyü 18,6 milyon kub metr qaz olmuşdur.

2015-ci ildə CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsi üzrə işlər Azərbaycan və Gürcüstanda boru kəməri marşrutu boyu davam etmişdir.

⁸⁶ BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Boru kəmərləri" "Cənubi Qafqaz Boru kəməri", http://www.bp.com/az_az_caspian/operations/projects/pipelines/SCP.html

Qərb İxrac Boru Kəməri⁸⁷

Qərb İxrac Boru Kəməri (QİBK) Xəzərdəki neft yataqlarından xam nefti Qara dəniz sahilinə nəql edir və xam neft orada tankerlərə yüklənərək Bosfor boğazından keçməklə Avropa bazarlarına yola salınır. QİBK Bakı yaxınlığındakı Səngəçal terminalından başlayaraq Azərbaycan və Gürcüstandan keçməklə Qara dənizin Gürcüstan sahilindəki Supsa terminalına qədər uzanır. Bu boru kəmərinin uzunluğu 829 kilometrdir.

Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti (ABƏŞ) boru kəmərinin sahibidir və Azəri-Çıraq-Dərinisulu Günəşli (AÇG) Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinin tərəfdaşları adından onu istismar edir. Kəmərin tikintisi Azərbaycan və Gürcüstan Respublikaları arasında 1996-cı ilin aprel ayında bağlanmış Hökumətlərarası Sazişin ratifikasiyasından sonra başlanmış və 1998-ci ilin noyabr ayında başa çatmışdır. QİBK 1999-cu ilin fevralından istismardadır.

Təsvir 11: Qərb İxrac Boru Kəməri

2015-ci il ərzində Qərb İxrac Boru neft kəməri ilə nəql edilən xam neftin həcmi 31,4 milyon barel olmuşdur.

Bakı-Novorossiysk neft kəməri⁸⁸

Şimal istiqamətində çəkilən Bakı-Novorossiysk neft kəmərinin uzunluğu 1 330 kilometrdir. Boru kəmərinin diametri 530 mm-dir. Azərbaycan hissəsi 231 km, Rusiya hissəsi 1 099 km-dir. (1983-cü ildə tikilmiş, 1995-1996-cı illərdə ABƏŞ və SOCAR tərəfindən hərəkət istiqaməti dəyişdirilmişdir).

Borunun neftlə doldurulmasına 1 996-cı ilin oktyabrında başlanılmışdır. Kəmərin maksimum ötürmə qabiliyyəti gündə 105 min bareldir. Bakı-Novorossiysk neft kəmərinin 3 nasos stansiyası (Səngəçal, Sumqayıt və Siyəzən) var. Kəmərin ölçmə stansiyası Şirvanovkada yerləşir. Azərbaycan Respublikasının ərazisində marşrut Səngəçal neft terminalından başlanır. Terminalın qiyməti - 72 mln. dollar, tutumu 100 000 ton (730 000 min. barr.). Terminal hər birinin tutumu 25 000 ton olan 4 rezervuardan ibarətdir.

Son məntəqə - Novorossiysk limanıdır. Liman ildə 34 mln. tona qədər neft və neft məhsullarını daşıma qabiliyyətinə malikdir. Azərbaycan hissəsinin operatoru - ABƏŞ, Rusiya hissəsinin operatoru isə Rusiyanın "Transneft" şirkətidir ki, o həm də mövcud obyektlərin təmir və yenidən qurulmasına, eləcə də yeni obyektlərin tikintisinə sərf olunan xərcləri öz üzərinə götürür.

Təsvir 12: Bakı-Novorossiysk neft kəməri

⁸⁷ BP şirkəti, "Əməliyyatlar və layihələr", "Boru kəmərləri", "Qərb İxrac Boru kəməri", http://www.bp.com/az_az/caspian/operations/projects/pipelines/WREP1.html

⁸⁸ SOCAR, "Nəql", "Bakı-Novorossiysk Neft kəməri" <http://www.socar.az/socar/az/activities/transportation/baku-novorossiysk-oil-pipeline>

Azərbaycan neftinin Rusiya ərazisi ilə nəql edilməsi, eləcə də tərəflərin müvafiq fəaliyyət, vəzifə və məsuliyyətləri Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında 18 yanvar 1996-cı il Sazişi ilə tənzimlənir. Sazişə uyğun olaraq xarici şirkətlər və Rusiya tərəfi ilə aparılan danışıqlar nəticəsində aşağıdakı çoxtərəfli kontraktlar və sənədlər imzalanmışdır ki, burada tərəflərin və öz hökumətlərini təmsil edən təşkilatların qarşılıqlı münasibətlərinin bütün kommersiya və hüquqi aspektləri ətraflı surətdə təsvir edilmişdir:

- Azərbaycan neftinin Rusiya Federasiyasının ərazisindən nəql edilməsi haqqında "Transneft" şirkəti ilə Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti (ABƏŞ) arasında saziş;
- Neftin şimal marşrutu ilə ixracı üzrə SOCAR, ABƏŞ və xarici şirkətlər - "Əsrin müqaviləsi" nin iştirakçıları arasındakı sazişin əsasları;
- Neftin nəql olunmasına kömək edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının hökuməti ilə ABƏŞ arasında saziş.

Hər bir boru kəmərinin özünəməxsus nəqletmə tarifi var. Tariflərin formalaşma mənbəyi boru kəmərinin sahibkar strukturundan asılıdır. Tranzit gəlirləri hər bir boru kəmərinə nəqletmə tarifi ilə ödənilməsi nəticəsində formalaşır. Həmin boru kəməri vasitəsi ilə nefti nəql edən şirkətlər nəql olunmuş həcmə görə tarif üzrə ödəniş edirlər.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Boru Kəməri (BTC) və Cənubi Qafqaz Qaz Boru Kəməri (CQBK) xarici sərmayəçilər tərəfindən "Azəri-Çıraq-Günəşli" və "Şah-Dəniz" layihələrin çərçivəsində Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda hasil olunacaq xam neftin və qazın dünya bazarına çıxışını təmin etmək üçün inşa edilmiş infrastruktur layihələridir. Bununla əlaqədar, həmin boru kəmərləri müəyyən müddətə qədər "Azəri-Çıraq-Günəşli" və "Şah-Dəniz" layihələrin sərmayəçilərinə məxsusdurlar.

Boru kəməri ilə əldə olunan tranzit gəlirləri Azərbaycan ərazisi ilə nəqletmə tarifi ilə asılıdır. Azərbaycan hökumətinə çatan nəql edilmiş mənfəət neftinin gəlirləri birbaşa ARDNF-ə köçürüldüyü üçün müvafiq karbohidrogen həcmələrinin nəql edilməsi xərcləri ARDNF tərəfindən qarşılıdır. Beləliklə, həmin neft həcmələrinin daşınmasına görə Bakı-Supsa boru kəmərinin əməliyyat şirkəti olan Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətinə (ABƏŞ) aylıq tranzit haqqı ödənilir.

2015-ci ildə ARDNF-nin Tranzit haqları ilə bağlı daxilolmaları digər daxilolma mənbəyini karbohidrogenlərin (mənfəət neftinin və qazın satışından gələn gəlirlərin) Azərbaycan ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər (tranzit haqqı) təşkil etmişdir və bu göstəriciyə görə Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti (ABƏŞ) tərəfindən ARDNF-ə 11,6 milyon manat həcmində vəsait köçürülmüşdür.⁸⁹

Cədvəl 20: Tranzit haqları

Vəsaiti köçürən orqanın adı	Tarix	Məbləğ (Milyon)	
		ABŞ dolları	AZN
ABƏŞ	07.01.2015	1,0	0,8
ABƏŞ	12.02.2015	1,0	0,7
ABƏŞ	12.03.2015	1,0	1,0
ABƏŞ	14.04.2015	1,0	1,1
ABƏŞ	14.05.2015	1,0	1,0
ABƏŞ	11.06.2015	1,0	1,1
ABƏŞ	14.07.2015	1,0	1,0
ABƏŞ	02.09.2015	0,6	0,6
ABƏŞ	15.09.2015	1,0	1,1
ABƏŞ	13.10.2015	1,0	1,0
ABƏŞ	17.11.2015	1,0	1,1
ABƏŞ	08.12.2015	1,0	1,1
Cəmi		11,6	11,6

Cədvəl 21: Nəqliyyat sektorunda yük daşınması, 1 000 ton⁹⁰

Boru kəməri:	2013	2014	2015
Neft kəməri	43 549	45 784	49 895
Qaz kəməri	14 392	15 750	15 251
Cəmi	57 941	61 534	65 146

⁸⁹ Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu, "İllik hesabat – 2015", səh. 29, http://www.oilfund.az/uploads/Annual_Report_2015_AZ.pdf

⁹⁰ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Nəqliyyatı 2016", http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks

Cədvəl 22: Nəqliyyat sektorunda yük daşınmasından əldə olunan gəlir (min manat)

Boru kəməri:	2013	2014	2015
Neft kəməri	1 249 234	1 195 644	1 325 903
Qaz kəməri	199 631	243 465	353 867
Cəmi	1 448 865	1 439 109	1 679 770

Cədvəl 23: Nəqliyyat sektorunda yük daşınmasına çəkilmiş xərclər (min manat)

Boru kəməri:	2013	2014	2015
Neft kəməri	305 310	199 913	198 242
Qaz kəməri	140 225	162 499	181 487
Cəmi	445 535	362 412	379 729

Cədvəl 24: Boru kəmərləri ilə ixrac, 1 000 ton (Gömrük komitəsinin sayğac göstəriciləri əsasında) ⁹¹

Boru kəməri:	2013	2014	2015
Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri	27 474,3	26 871,5	26 678,4
Qərb İxrac Boru Kəməri	4 028,8	4 232,7	4 222,6
Bakı-Novorossiysk neft kəməri	1 750,1	1 018,2	1 186,9

4.5. Dövlət müəssisələrinə aid olan əməliyyatlar

Azərbaycanda neft və qaz hasilatı sənayesində dövlətin iştirakı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR") vasitəsilə həyata keçirilir. SOCAR neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənməsi, neft, qaz və qaz kondensatının hasilatı, emalı və nəqli, neft, qaz və neft–kimya məhsullarının daxili və xarici bazarlarda satışını həyata keçirir.

SOCAR, HPBS çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının adından çıxış edən şirkət olduğu üçün podratçı şirkətlərdən məhsul şəklində dövlətin payına düşən neft və qazı əldə edir. 2015-ci ildə SOCAR-ın Podratçı şirkətlərdən əldə etdiyi neft və qazın həcmi Cədvəl 17-də öz əksini tapmışdır.

Dövlətin payına düşən mənfəət neftinin və qazın satışından əldə edilən gəlirlər Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun büdcəsinə daxil olunur və həmin məlumat Cədvəl 26-da göstərilmişdir. 2015-ci ildə Neft Fondunun dövlət büdcəsinə etdiyi transfert barədə məlumat Cədvəl 27-də qeyd olunmuşdur.

SOCAR-ın, fəaliyyəti zamanı yaranan vergi öhdəlikləri (mənfəət vergisi, ƏDV, əmlak, aksiz vergisi, gəlir vergisi, qiymət fərqi və digər vergilər), sosial sığorta ödənişləri müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanır və Dövlət Xəzinədarlığı Agentliyinə köçürülür.

SOCAR-a maliyyə vəsaitlərinin ayrılması nizamnamə kapitalı və ya kredit ayırmaları vasitəsi ilə həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı Borcverən qismində çıxış edərək, borcalan Azərbaycan bankları və təkrar borcalan qismində SOCAR-a dövlət zəmanəti ilə kredit vəsaiti ayırır. Zəmanət kimi Azərbaycan Respublikası Hökuməti adından çıxış edən Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı, SOCAR və Azərbaycan bankları arasında dövlət zəmanətinin verilməsi barədə saziş imzalanır.

Dövlətə ayırmalar hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə SOCAR tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır. ⁹²

4.6. Sub-milli ödənişlər

MHŞT Çoxtərəfli Qrupun 10 dekabr 2014-cü il tarixli 34-cü iclasında gedən müzakirələrə əsasən sub-milli ödənişlər Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilmədiyindən heç bir uyğun məlumat 2015-ci il üzrə MHŞT hesabatına daxil edilməmişdir. ⁹³

4.7. MHŞT fərdi hesabatlılığı

2015-ci ildə Şirkətlərin və Hökumətin təqdim etdiyi hesabat məlumatları hər bir şirkət üzrə fərdi şəkildə MHŞT hesabatına daxil edilmişdir. Üzləşmə prosesində iştirak edən Şirkətlərin təqdim etdikləri hesabat məlumatları MHŞT hesabatında Əlavə 3-də şirkətlər üzrə təsnifləşdirilmişdir.

⁹¹ "Azərbaycan Respublikası Xarici Ticarətinin Gömrük Statistikası",

<http://customs.gov.az/files/aaravish201501122208cap.pdf>

⁹² SOCAR, "Maliyyə hesabatı 2015-ci il", "Qeyd 27, Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital və bölüşdürülməmiş mənfəət", səh. 69, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1%202015.pdf>

⁹³ "MHŞT rəsmi internet sahifəsi", "Sənədlər", "Protokollardan Çıxarış", <http://www.eiti.az/index.php/en/senedler-2/extracts-from-minutes>

4.8. MHŞT hesabatının hazırlanma müddəti

2015-ci il MHŞT hesabatının hazırlanmasına 2016-cı ilin iyul ayından etibarən başlanılmış və MHŞT Standartının 4.8 tələbinə uyğun olaraq 2 ildən gec olmamaqla dərc olunması nəzərdə tutulmuşdur.

4.9. MHŞT məlumatlarının etibarlılığı, tamlığı və əminlik prosedurları

Biz ilkin hesabat formalarını 2016-cı ilin avqust-sentyabr aylarında topladıq. Bütün lazımi hesabatlar hökumət və şirkətlər tərəfindən təqdim edildi. İlkin hesabat formalarını topladıqdan sonra üzləşmə prosesinə başladığımız və təhlil edərək fərqləri müəyyən etdik. Hasilat sənayesi şirkətlərinin ilkin olaraq təqdim etdikləri hesabatları ilə hökumətin təsdiq etdiyi rəqəmlər arasında uyğunsuzluqlar müşahidə etdik.

MHŞT-nin Azərbaycanda tətbiqinə dair Qarşılıqlı Anlaşma Memorandumunu imzalamış xarici və yerli şirkətlərin sayı 40-a çatmışdır. İştirakçı şirkətlərin siyahısı hesabatın 4.1.4. "Hasilat sənayesi şirkətləri" bəndində göstərilmişdir.

Azərbaycan Respublikasında hökumətə ödənişləri həyata keçirən bütün hasilat şirkətləri Mədən Hasilatı üzrə Şəffaflıq Təşəbbüsünə dair Qarşılıqlı Anlaşma Memorandumunu imzalamışdır. Bu şirkətlər üzləşmə prosesində iştirak etmişdir və 2015-ci il üzrə hesabatlarını təqdim etmişdirlər.

MHŞT-nin tələbinə əsasən məlumatların etibarlılığını təmin etmək məqsədilə aşağıdakılar tələb edilmişdir:

- *Hesabatları şirkətlərin rəhbərliyi tərəfindən imzalanmalıdır;*
- *Hökumət orqanlarının hesabatları müvafiq hökumət qurumunun rəhbəri tərəfindən imzalanmalıdır; və*
- *Hesabat təqdim edən şirkətlər ödənişləri (daxilolmaları) təsdiq edərək ödəmələr üzrə müvafiq sənədlərə əsaslanmalıdırlar.*

Biz, üzləşmə prosesinə cəlb olunan əməliyyatlar barədə əsaslı əminlik əldə etmək üçün xüsusi yoxlama prosedurları həyata keçirdik. Müvafiq yoxlama prosedurları XTS-də qeyd olunmuş şəkildə həyata keçirilmişdir. Bununla bağlı ətraflı məlumatlar hesabatın 8-ci bölməsində əks etdirilmişdir. Xüsusi yoxlama hesabatda göstərilən nağd və natura formada köçürmələrin seçilib yoxlanmasını əhatə etmişdir.

HPBS-lərin şərtinə əsasən hasilat sənayesində iştirak edən şirkətlər müvafiq prosedurlar çərçivəsində müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirməlidirlər. HPBS-lərin mühasibatlıq prosedurlarına əsasən bütün şirkətlər hər təqvim ilindən 7 ay gec olmayaraq beynəlxalq audit şirkətləri tərəfindən audit yoxlamasından keçməlidirlər.⁹⁴

Şirkətlərin maliyyə hesabatlarının auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına əsasən həyata keçirilir. MHŞT hesabatlarının kassa metoduna əsasən hazırlanmasına baxmayaraq, Şirkətlərin maliyyə hesabatları hesablama metoduna əsasən hazırlanmışdır.

Azərbaycan Respublikasında HPBS üzrə fəaliyyət göstərən şirkətlər hər təqvim ili üçün vergi, maliyyə hesabatları və mənfəət vergisi haqqında bəyannamə, auditorun müvafiq arayışı ilə birlikdə sonrakı təqvim ilinin on beş (15) martından və ya on beş (15) aprelindən gec olmayaraq vergi orqanlarına təqdim edir.

MHŞT hesabatlarına müstəqil auditorlar tərəfindən rəyin verilməsi tətbiqi olmadığından, hesabatlar şirkətin vəzifəli şəxsləri tərəfindən imzalanır. Məlumatların tamlığını və düzgünlüyünü təmin etmək məqsədilə XTS-də hesabatların şirkətin vəzifəli şəxsləri tərəfindən imzalanması qeyd edilmişdir.

Hökumətin hesabatı Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun təqdim etdiyi rəsmi məlumatlar əsasında hazırlanır və MHŞT komissiyasının sədri tərəfindən imzalanaraq Müstəqil Administratora təqdim edilir.

⁹⁴ "HPBS-Şəfaq-Asiman" perspektiv strukturu" "Əlavə 3-Mühasibat Uçotunun Aparılması Qaydası", "1.3 Auditor təftişləri", <http://www.eiti.az/index.php/az/senedler/sazishler/44-shefaq-asiman-hasilatin-pay-bolqusu>

MHŞT standartının tələbinə əsasən 2015-ci il üzrə şirkətlər və hökumət tərəfindən təqdim edilən hesabatlarda əks etdirilmiş məlumatların dəqiqliyi və tamlığı tərəfimizdən üzləşdirilib hesabatda daxil edilmişdir. Üzləşmə prosesi zamanı MHŞT-də iştirak edən şirkətlərin və hökumətin təqdim etdiyi rəqəmlər tam olaraq yoxlanılıb, zəruri düzəlişlər qeyd edilərək hesabatda öz əksini tapmışdır. Üzləşmə prosesinin nəticəsinə əsasən bütün fərqlər aradan qaldırılmışdır.

MHŞT standartının tələbinə uyğun olaraq 2015-ci il üzrə MHŞT hesabatında üzləşmə prosesi nəticəsində QAM-ı imzalamış bütün şirkətlərin hesabatları əldə edilərək hökumətin təqdim etdiyi məlumatlarla üzləşdirilmişdir. Bu bəndin tələbinə əsasən hər hansı çatışmazlıq mövcud olmadığından əlavə açıqlama göstərilməmişdir. MHŞT standartının tələbinə uyğun olaraq SOCAR-ın maliyyə hesabatları beynəlxalq audit standartlarına müvafiq olaraq vaxt ərzində Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası tərəfindən yoxlama prosedurlarından keçir. Dövlət qurumlarına aid olan gəlir və xərc növləri dövlət büdcəsini formalaşdırır və Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən qanun formasında təsdiqlənir. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun maliyyə hesabatları hər il beynəlxalq audit standartlarına uyğun olaraq yoxlanılır və rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilir.⁹⁶

5. MHŞT STANDARTININ 5-Cİ TƏLƏBİ

5.1. Hasilat sənayesi gəlirlərinin bölgüsü

Azərbaycan Respublikasının 2015–ci il dövlət büdcəsinin icrası gəlirlər 17,2 mlrd. manat, xərclər 17,8 mlrd. manat məbləğində olmaqla təsdiq edilmişdir.

Cədvəl 25: Dövlət büdcəsinin gəlir və xərcləri, 2013-2015-ci illər üzrə (milyon manat)⁹⁷

Gəlir	2013	2014	2015
Fiziki şəxslərin gəlir vergisi	859,7	980,3	982,5
Hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi	2 374,8	2 302,7	2 211,1
Torpaq vergisi	33,1	35,4	48,7
Əmlak vergisi	125,1	141,3	148,2
Əlavə Dəyər Vergisi	2 710,0	3 119,6	3 454,7
Aksiz vergisi	593,3	797,3	647,8
Mədən vergisi	121,5	116,2	116,1
Xarici iqtisadi fəaliyyətlərlə əlaqədar vergilər	675,2	684,7	934,5
Sair vergilər	161,5	192,7	247,7
Digər daxilolmalar (ARDNF-in dövlət büdcəsinə edilən köçürmələri daxil olmaqla)	11 842,1	10 030,4	8 706,7
Cəmi	19 496,3	18 400,6	17 498,0

Xərclər	2013	2014	2015
Milli iqtisadiyyat	8 207,5	7 598,7	6 408,9
Təhsil	1 437,7	1 553,9	1 605,1
Mədəniyyət, incəsənət, informasiya və digər kateqoriyalara daxil olmayan fəaliyyət növləri	226,6	248,5	236,3
Səhiyyə	618,9	665,3	708,2
Fiziki hazırlıq	48,3	45,5	36,1
Sosial müdafiə	1 730,9	1 946,8	1 829,6
Sosial sığorta	19,4	24,4	27,6
Elm	117,0	124,2	113,2
Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə orqanları	1 049,3	1 103,6	1 105,7
Qanunvericilik, icra və hökumət orqanları	349,3	449,7	430,9
Sair xərclər	5 338,6	4 948,4	5 283,0
Cəmi	19 143,5	18 709,0	17 784,6

2015-ci il ərzində mədəniyyət sənayesindən icmal dövlət büdcəsinə 8,7 milyard AZN vəsait daxil olmuşdur. Bu məbləğin tərkibində həmçinin Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondundan daxilolmalar da mövcuddur. 2015-ci ildə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfertin məbləği 8,1 milyard AZN təşkil etmişdir.⁹⁸

⁹⁵ SOCAR, "İqtisadi və statistik göstəricilər", "SOCAR hesabatları", "Maliyyə hesabatı 2015", <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1202015.pdf>

⁹⁶ Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu, "İllik hesabat – 2015", http://www.oilfund.az/uploads/Annual_Report_2015_AZ.pdf

⁹⁷ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Azərbaycan Statistik Göstəriciləri", səh. 404 http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/

⁹⁸ "Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il dövlət büdcəsinin icrası haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu", <http://www.oilfund.az/uploads/azerbaycanRespublikas%C4%B1n%C4%B12015.pdf>

Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsinin 2015–ci ildə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş mənbələr hesabına formalaşan mərkəzləşdirilmiş gəlirlərinin 91,3%–i Bakı şəhərinə, qalan 8,7%–i isə digər şəhər və rayonların yerli gəlirlərinə aid edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Gəlirlər “Avtomobil Yolları” Məqsədli Büdcə Fonduna aid edilən gəlirlərdən başqa, ARDNF-dən daxilolmalar, vergi daxilolmaları, gömrük rüsumları, verilmiş kreditlər üzrə daxilolmalar və sair gəlir növlərindən formalaşdırılır.

2015-ci il ərzində HPBS üzrə podratçı şirkətlər tərəfindən dövlət büdcəsinə edilən köçürmələr barədə məlumatlar hesabatın “Üzləşmə prosesinin nəticələri” bölməsində daha ətraflı təqdim edilmişdir.

2015–ci ildə Neft Fonduna ümumilikdə 7,7⁹⁹ mlrd. manat məbləğində vəsait daxil olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilmiş gəlirlər, tranzit haqları ilə bağlı ödənişlər, bonus ödənişləri, akrhesabı ödənişləri, fondun vəsaitinin idarə edilməsindən əldə edilən gəlirlər və digər mənbələrdən daxil olan gəlirlər Neft Fondunun gəlirlərinin formalaşma mənbələrini təşkil etmişdir.

Cədvəl 26: 2015–ci ildə ARDNF gəlirlərinin formalaşma mənbələri (mln manat)¹⁰⁰

Mənbələr	2013	2014	2015
Mənfəət neftinin və qazın satışından daxilolmalar	13 108,0	12 319,8	7 369,6
Vəsaitin idarə olunmasından əldə edilən gəlirlər	480,6	387,2	335,6
Tranzit haqları üzrə ödənişlər	8,1	8,9	11,6
Bonus ödənişləri	1,9	13,3	2,1
Akrhesabı ödənişlər	1,8	1,7	2,2
Digər gəlirlər və daxilolmalar	0,08	0,1	-
Cəmi	13 600,4	12 731,0	7 721,1

Cədvəl 27: Neft fondunun 2015–ci il üzrə xərclərin bölgüsü (mln manat)¹⁰¹

Mənbələr	2013	2014	2015
Dövlət büdcəsinə transfert	11 350,0	9 337,0	8 130,0
Qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması	300,0	300,0	150,0
Samur–Abşeron suvarma sistemi	173,9	80,2	90,0
Neft Fondunun inzibati xərcləri	47,5	45,9	27,9
Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili	33,0	33,5	35,5
“Bakı–Tbilisi–Qars” yeni dəmir yolu	25,7	57,1	61,5
Türkiyə Respublikasında “Star” neft emalı kompleksinin tikintisi layihəsində Azərbaycan Respublikasının iştirak payının maliyyələşdirilməsi	372,6	223,5	-
“Şahdəniz” qaz-kondensat yatağının istismarının ikinci mərhələsi	-	40,0	-
“Cənub Qaz Dəhlizi” layihələrində Azərbaycan Respublikasının iştirak payının maliyyələşdirilməsi	-	-	692,9
Cəmi	12 302,7	10 117,2	9 187,8

5.2. Sub-milli köçürmələr

MHŞT Çoxtərəfli Qrupun 10 dekabr 2014-cü il tarixli 34–cü iclasında gedən müzakirələrə əsasən sub-milli köçürmələr Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilmədiyindən heç bir uyğun məlumat 2015-ci il üzrə MHŞT hesabatına daxil edilməmişdir.¹⁰²

Azərbaycan Respublikası unitar dövlət olduğundan burada heç bir sub-milli köçürmələr yoxdur. Burada mərkəzi büdcə tərəfindən yığılaraq idarə edilən yerli büdcələr mövcuddur. Yığılmış bütün vergi və rüsumlar vahid büdcə sistemində cəmlənir. Naxçıvan Muxtar Respublikası həm vergiləri öz yerli büdcəsinə yığır, həm də eyni zamanda mərkəzi büdcə tərəfindən dəstəklənir.

⁹⁹ Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu, “İllik hesabat-2015”, “Neft Fondunun 2015-ci il büdcəsinin icrası”, səh. 75, http://www.oilfund.az/uploads/annual_2015az.pdf

¹⁰⁰ Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu, “İllik hesabat-2015”, “Neft Fondunun 2015-ci il büdcəsinin icrası”, səh. 75, http://www.oilfund.az/uploads/annual_2015az.pdf

¹⁰¹ Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu, “İllik hesabat-2015”, “Neft Fondunun 2015-ci il büdcəsinin icrası”, səh. 76, http://www.oilfund.az/uploads/annual_2015az.pdf

¹⁰² “MHŞT rəsmi internet sahifəsi”, “Sənədlər”, “Protokollardan Çıxarış”, <http://www.eiti.az/index.php/en/senedler-2/extracts-from-minutes>

5.3. Gəlirlərin idarə edilməsi və xərclər

Azərbaycan Respublikasının büdcə sistemində büdcə məlumatlarının bütün səviyyələrdə müqayisəsini təmin edən vahid büdcə təsnifatı tətbiq olunur. Büdcə gəlirlərinin və xərclərinin təsnifatı — büdcə sistemində daxil olan gəlirlərin və xərclərin qruplaşmasıdır.

Büdcə təsnifatının strukturu və tərkibi Azərbaycan Respublikası “Vahid büdcə təsnifatının təsdiq edilməsi barədə” Nazirlər Kabinetinin 6 oktyabr 2004-cü il tarixli qərarına əsasən müəyyən edilir.

Həmin qərara uyğun olaraq, hər ilin dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi ilə birlikdə Milli Məclisin müzakirələrinə təqdim edilən büdcə zərfində dövlət büdcəsi gəlirlərinin mənbələr üzrə ətraflı təsnifatı verilir. Bu təsnifatda hasilat sənayesindən dövlət büdcəsinə həm birbaşa daxilolmaların bütün növləri (HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərən podratçı şirkətlərin mənfəət vergisi, HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərən subpodratçı şirkətlərin mənfəət vergisi, HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərən podratçı şirkətlərdə maddəli işçilərin maddəli gəlirlərindən vergi, HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərən podratçı şirkətlərdə maddəli işçilərin maddəli gəlirlərindən vergi və s.), habelə ARDNF-dan dövlət büdcəsinə transfertin məbləği qeyd olunur.¹⁰³

Dövlət qurumlarına aid olan gəlir və xərc növləri dövlət büdcəsini formalaşdırır və Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən qanun formasında təsdiqlənir.

Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası dövlət büdcəsinin və büdcədən kənar dövlət fondlarının büdcələrinin layihələrinə və dövlət büdcəsinin icrası barədə illik hesabatı və müvafiq qanun layihələrinə rəy verir.

Hesablama Palatası dövlət və icmal büdcənin gəlirlərinin və xərclərinin, o cümlədən büdcədən kənar dövlət fondlarının auditini qanunvericiliyə uyğun olaraq aparır.¹⁰⁴

Dövlət büdcəsi layihəsinin tərtibi prosesi növbəti büdcə ilinə 11 ay qalmış başlanır və büdcə layihəsinin Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim edildiyi günədək olan dövrü əhatə edir.

Növbəti büdcə ili üzrə dövlət büdcəsinin layihəsi ölkənin iqtisadi və sosial inkişafının makroiqtisadi proqnozları, məqsədli proqramlar, iqtisadiyyatın sahələrinin, inzibati rayonların, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün müəssisələrin cari və növbəti il üzrə maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələrinin qiymətləndirilməsi əsasında hazırlanır.

Növbəti büdcə ili üzrə dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi ona əlavə edilmiş digər sənədlərlə birlikdə cari ilin oktyabr ayının 15-dən keçməyən qədər Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin müzakirəsinə və təsdiqinə təqdim edilir.¹⁰⁵

6. MHŞT STANDARTININ 6-CI TƏLƏBİ

6.1. Sosial xərclər

SOCAR ictimai məsuliyyətini dərk edərək ölkənin sosial həyatında fəal iştirak edir, Respublikamızda həyata keçirilən bir sıra mühüm sosial-iqtisadi layihələrə öz töhfələrini verir. SOCAR sosial xidmətlərin təminatı, ictimai infrastrukturun yaradılması və s. bu kimi müxtəlif sahələrə investisiya qoyuluşlarını həyata keçirir. Xeyriyyə və sosial yardım fəaliyyətləri əsasən aşağıdakılardan ibarətdir:

- Sosial yardım və mühafizə;
- Təhsil, mədəniyyət və idman təşəbbüslərinə dəstək;
- Səhiyyəyə dəstək;
- Digər dövlət sosial proqramlarına dəstək;
- Şirkətin daxili sənədləri ilə nəzərdə tutulmuş digər tədbirlər.

¹⁰³ “Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı”, <http://www.e-qanun.az/framework/5840>

¹⁰⁴ “Hesablama Palatası haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 2 iyul 1999-cu il, № 700-IQ”, <http://www.e-qanun.az/framework/3865>

¹⁰⁵ “Büdcə sistemi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 2 iyul 2002-ci il, № 358- IIQ”, <http://www.e-qanun.az/framework/1126>

Cədvəl 28: Xeyriyyə, sosial və sponsorluq məqsədləri üzrə SOCAR-ın 2015-ci il ərzində ödənişləri¹⁰⁶

Ödənişin təsviri	Yardımanın Məbləği (min manat)
İdman	7 694,8
Maliyyə assosiasiyaları və həmkarlar ittifaqları	528,8
Təhsil	622,8
Mədəniyyət və incəsənət	736,7
Dövlət müəssisələri və orqanları	1 050,0
Fiziki şəxslərə maddi yardım	1 468,0
Əlil veteran və digər şəxslər	65,1
Cəmi	12 166,2

6.2. Kvazi-fiskal xərclər

Azərbaycanın MHŞT üzrə Çoxtərəfli Qrupu “kvazi-fiskal xərc” anlayışını aşağıdakı kimi müəyyən etmişdir:

Kvazi-fiskal xərclər dövlət müəssisələri tərəfindən hökumət adından həyata keçirilən və kompensasiya edilməyən fiskal əməliyyatlardır. Bu xərclər əsasən qanunla tələb olunmur və dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmur.

Hasilat sənayesində kvazi-fiskal əməliyyat növlərini müəyyən edərkən ÇQ BVF-in “Təbii resurslardan gəlirlərin şəffaflığının təmin edilməsi üzrə Bələdçi”-sinə (Bələdçi) əsaslanaraq, Azərbaycanda kvazi-fiskal xərclərin mövcudluğunun təhlilini aparmış və Bələdçidə əks olunmuş kvazi-fiskal xərclərin aşağıdakı növləri üzrə məlumatların MHŞT hesabatına daxil edilməsinə qərar vermişdir:

- **Enerji daşıyıcıları sahəsində kvazi-fiskal fəaliyyət:** milli hasilat şirkəti (MHŞ) tərəfindən daxili istehlak üçün məhsulların (xüsusilə enerji və enerji daşıyıcılarının) bazar qiymətindən yaxud məsrəflərin ödənilməsi səviyyəsindən aşağı qiymətə icbari şəkildə təqdim edilməsi;
- **Dövlət xərcləri sahəsində kvazi-fiskal fəaliyyət:** bir qayda olaraq dövlət idarəetmə bölməsi (qurumları) tərəfindən göstərilən sosial xidmətlərin yaxud başqa ictimai nemətlərin (xidmətlərin) milli hasilat şirkətinin yaxud beynəlxalq şirkətlər tərəfindən icbari qaydada təqdim edilməsi.

Azərbaycan Respublikasının Tarif (Qiymət) Şurası tərəfindən müəyyən edilən təbii qaz və neft məhsullarının daxili topdan və pərakəndə satış qiymətləri 2007-ci ildən etibarən Azərbaycanda dövlət tərəfindən tənzimlənir. Təbii qaz və neft məhsullarının Şura tərəfindən müəyyən edilən qiymətləri dünya bazar qiymətlərindən aşağı olub. “Ölkə daxilində neft məhsullarının tariflərinin tənzimlənməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Tarif (qiymət) Şurasının 2015-ci il 14 yanvar tarixli 2 nömrəli Qərarında dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Tarif (Qiymət) Şurasının 23 noyabr 2015-ci il tarixli 14 sayılı Qərarı ilə ölkə daxilində neft məhsullarının topdan və pərakəndə satışının yeni tarifləri müəyyən edilib.¹⁰⁷ Belə nəticəyə gəlmək olar ki, SOCAR tərəfindən daxili istehlakçılara təqdim edilən təbii qaz və neft məhsullarının qiymətləri dünya bazar qiymətləri ilə müqayisədə aşağı olmuşdur. 2007-ci ildən başlayaraq dövlət büdcəsi haqqında qanunla ölkədə istehsal edilən və qiymətləri tənzimlənən məhsulların ixracı zamanı məhsulun kontrakt (satış) qiyməti ilə (ixrac xərcləri çıxılmaqla) ölkədaxili topdansatış qiyməti arasındakı fərqdən yığım (ixrac vergisi xarakterində) tətbiq edilir.

Xam neftin satışından əldə olunan gəlirlər, xam neftin beynəlxalq bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiyməti arasındakı qiymət qiyməti üzrə Azərbaycan Respublikasında müvafiq vergi çıxılmaqla göstərilir. Bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiymət arasındakı fərqə 30 faiz dərəcəsində vergi tətbiq edilir və vergi məbləği dövlət büdcəsinə köçürülür. AÇG HPBS üzrə hasil edilmiş xam neftin və Şah Dəniz HPBS üzrə hasil edilmiş kondensatın satışından yaranan gəlirlərdən yuxarıda göstərilən aksiz və qiymət marjası üzrə vergilər tutulmur.¹⁰⁸

SOCAR 2015-ci il üçün dövlət büdcəsinə qiymət fərqi yaranan gəlirlər əsasında 158,4 milyon manat vəsait ödəmişdir.

¹⁰⁶ SOCAR, “Davamlı İnkişaf haqqında Hesabat”, “Sosial fəaliyyət və regionların inkişafına dəstək”, səh. 34, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-annual-reports/davamli-inkisaf2015.pdf>

¹⁰⁷ Azərbaycan Respublikasının Tarif (Qiymət) Şurası, “Qərar № 14”, <http://www.tariffcouncil.gov.az/?az/resolution/view/141/>

¹⁰⁸ SOCAR, “Maliyyə hesabatı 2015-ci il”, “Qeyd 28, Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili”, səh. 69,

<http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1%202015.pdf>

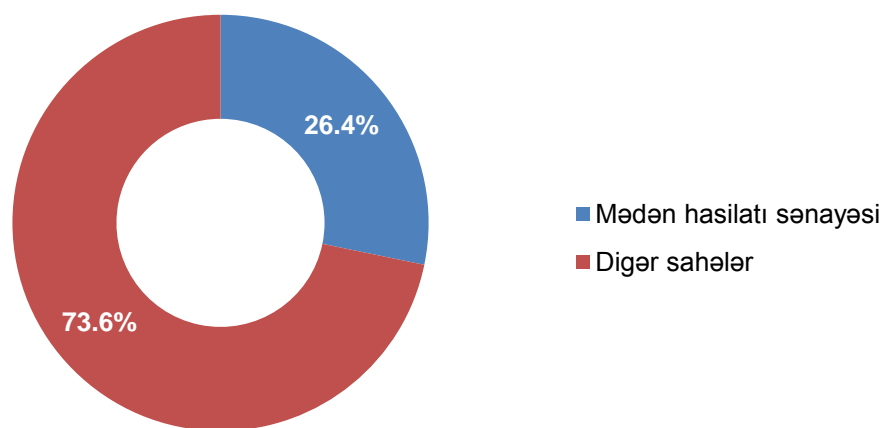
Hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə SOCAR tərəfindən pul şəklində qoyuluşlar və maliyyələşdirmələr həyata keçirilir. 2015-ci ildə bu növ qoyuluşlar və maliyyələşdirmənin məbləğləri (dövlət idarələrinin subpodratçılarına ödənişlər formasında) müvafiq olaraq 140 milyon AZN və 186 milyon AZN təşkil etmişdir. SOCAR tərəfindən tikilmiş aktivlərin köçürülməsi formasında maliyyələşdirmə 13 milyon AZN təşkil etmişdir.¹⁰⁹

6.3. Azərbaycan iqtisadiyyatına hasilat sənayesinin töhfəsi

6.3.1. ÜDM–nin istehsal və sahə strukturları

Azərbaycan iqtisadiyyatı 2015–ci ildə iqtisadi artımı qoruyub saxlamış və Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) məbləği 54,4 mlrd. manat və adambaşına düşən ÜDM isə 5,7 min manat təşkil etmişdir. Mədən hasilatı sənayesi məhsullarının istehsalında yaranan əlavə dəyər ÜDM–nin sahə strukturunda aparıcı yer tutmuş və sənayenin ÜDM-də xüsusi çəkisi 26,4 % təşkil etmişdir.

Qrafik 3: ÜDM–nin istehsal strukturu (2015)¹¹⁰

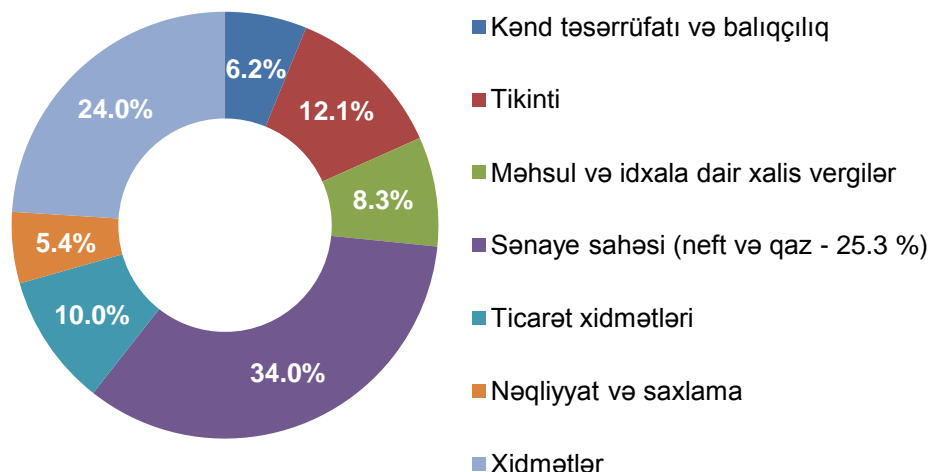
54,4 milyard AZN məbləğində olan ÜDM-in 26,4%-i yəni 14,4 milyard AZN mədəni hasilatı sənayesindən gələn gəlirdən ibarətdir.

Makroiqtisadi göstəricilərin hesablanması zamanı ÜDM-də kölgə iqtisadiyyatının payı da nəzərə alınır. Azərbaycanın ÜDM-də müşahidə olunan kölgə iqtisadiyyatının payı 9,1% təşkil edir. Bu məlumat heç bir rəsmi açıq mənbədə qeyd olunmasına baxmayaraq, bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinin "Statistika xəbərləri" elmi-praktik jurnalında dərc edilən məqaləyə istinad edilmişdir.¹¹¹

¹⁰⁹ SOCAR, "Maliyyə hesabatı 2015-ci il", "Qeyd 27, Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital və bölüşdürülməmiş mənfəət", səh. 69, <http://www.socar.az/socar/assets/documents/az/socar-financial-reports/Maliyy%C9%99%20hesabat%C4%B1%202015.pdf>

¹¹⁰ "Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi", "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycan rəqəmlərdə 2016", səh. 64 http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks

¹¹¹ <http://az.trend.az/business/economy/2445536.html>

Qrafik 4: ÜDM-nin 2015-ci il üzrə sahə strukturu (faiz nisbətində) ¹¹²

6.3.2. Hasilat sənayesindən əldə edilən dövlət gəlirləri

2015–ci ildə dövlət büdcəsinin ümumi gəlirləri 17,5 mlrd. manat təşkil etmişdir. Hesabat dövründə Azərbaycan Respublikasının icmal büdcəsinə olan mədən hasilatı sənayesi üzrə daxilolmalar 8,7 mlrd. manat olmuşdur və bu büdcənin ümumi gəlirlərinin 49,7 %-ni təşkil etmişdir.

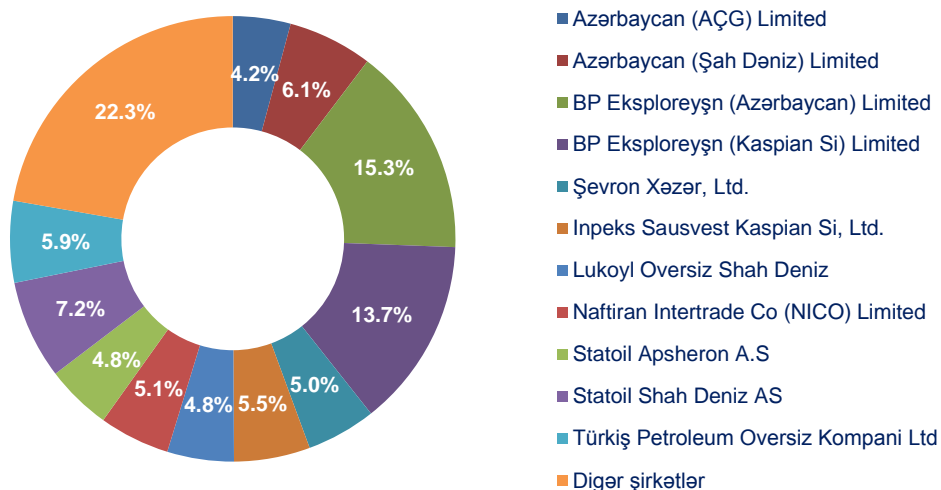
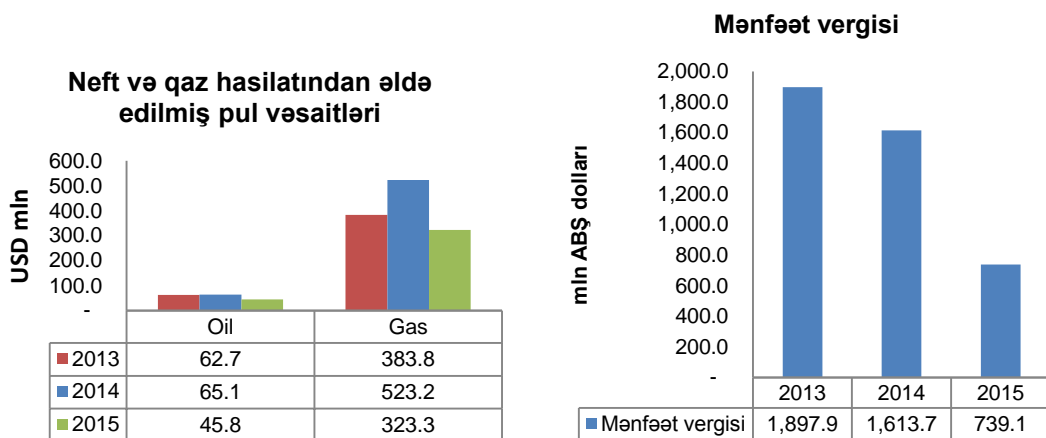
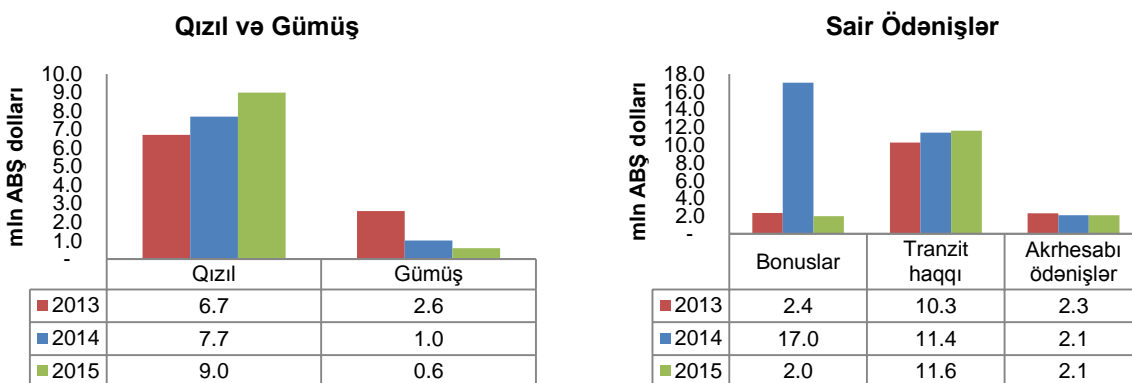
Cədvəl 29: 2015-ci il üzrə hasilat sənayesindən MHŞT hesabatının əhatə etdiyi daxilolmalar

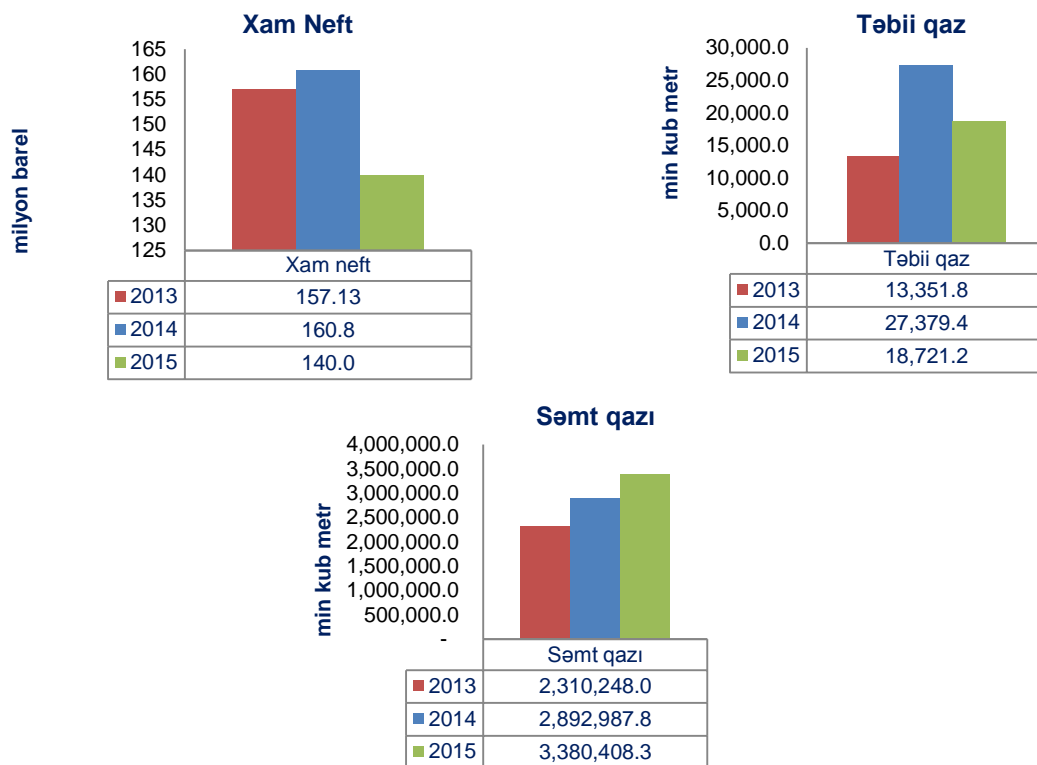
Gəlirin növləri	Məbləğ (mln manat)	Faiz nisbəti
Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ¹¹³		
Mənfəət neftinin və qazın satışından daxilolmalar	7 369,6	42,12%
Bonuslar	2,1	0,01%
Akrhesabı ödənişlər	2,2	0,01%
Tranzit haqqı	11,6	0,07%
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin Dövlət Xəzinədarlığı Agentliyi		
Mənfəət vergisi	792,2	4,53%
Mədən vergisi	112,8	0,64%
Əlavə dəyər vergisi	140,1	0,80%
Torpaq vergisi	21,7	0,12%
Əmlak vergisi	33,6	0,19%
Qiymət fərqi	158,4	0,91%
Sair vergilər	56,0	0,32%
Cəmi	8 700,6	49,72%

2015–ci il ərzində dövlət büdcəsinin xarici şirkətlərdən əldə olunan gəlirlərinin təhlili sayəsində müəyyən olunmuşdur ki, daxil olan gəlirin 77,6%-i 11 şirkətin payına düşür.

¹¹² Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Milli Hesabları 2016", səh.45, səh. 125, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks

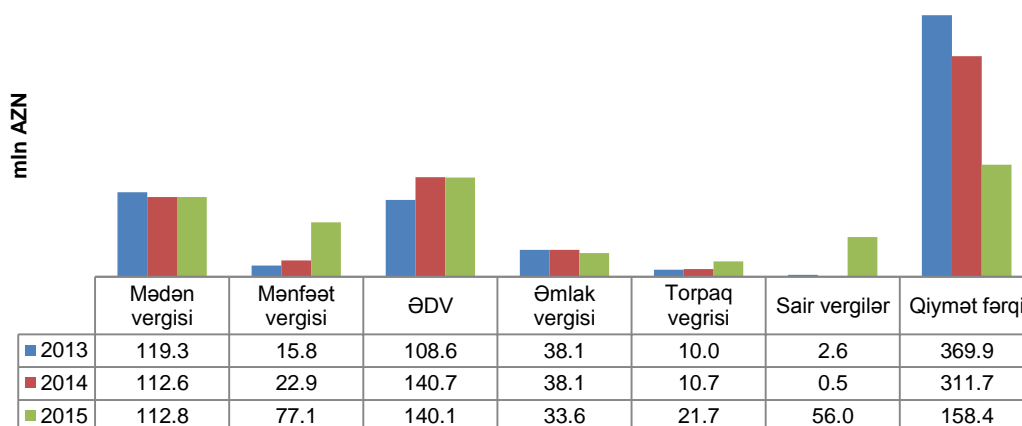
¹¹³ Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu, http://www.oilfund.az/az_AZ/huequqi-senedler/fondun-buedcesine-dair/azerbaycan-respublikasi-doevlet-neft-fondunun-2016-ci-il-buedcesi-haqqinda-azerbaycan-respublikasi-prezidentinin-29-dekabr-2015-ci-il-tarixli-719-noemreli-fermaninda.asp

Qrafik 5: Əsas 11 xarici şirkətlərdən büdcəyə daxil olan gəlirin göstəricisi (faizlə)**2013, 2014 və 2015–ci illər üzrə düzəliş olunmuş məlumatların müqayisəsi****Qrafik 6: Xarici şirkətlərin hasilatında hökumətin iştirak payı:****Qrafik 7: Xarici şirkətlərin hasilatında hökumətin iştirak payı:**

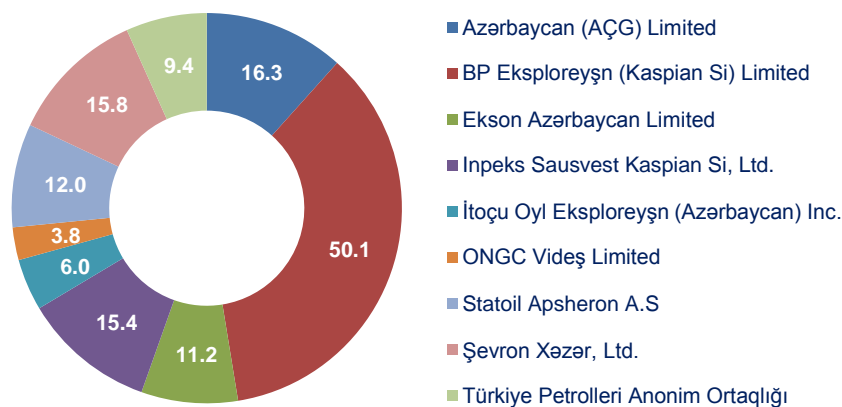

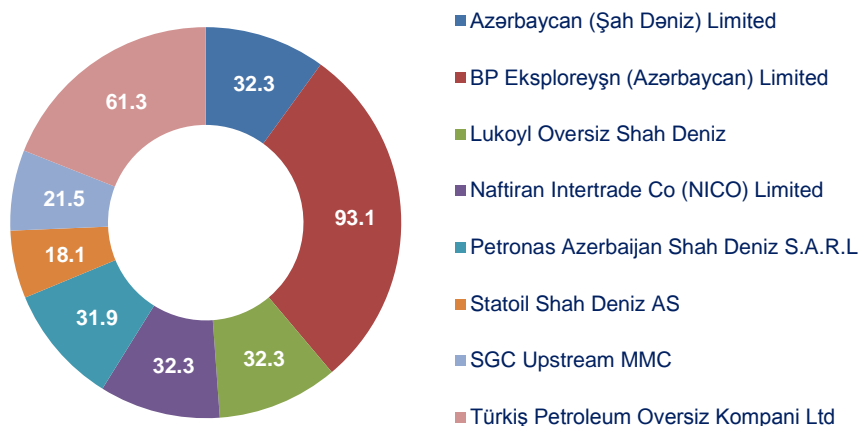
Qrafik 8: Yerli şirkətlərin hasilatında hökumətin iştirak payı:

Vergilər

Qrafik 9: AÇQ HPBS üzrə dövlətə edilən xam neft köçürmələri (milyon barel)

Qrafik 10: ŞahDəniz HPBS üzrə qaz nəqlindən dövlətə daxil olan vəsaitlər (milyon ABŞ dolları)

6.3.3. Hasilat sənayesində məşğulluq

Məşğullüğün iqtisadiyyatın sahələri üzrə xarakteristikası: ¹¹⁴

Azərbaycan Respublikasında iqtisadi fəal əhəlinin sayı 2015-ci ildə 4 915,3 min nəfər qeydə alınmışdır ki, bu göstəricinin 4 671,6 min nəfəri iqtisadiyyatla məşğul olanlardan ibarətdir. Mədən hasilatı sənayesində çalışanların sayı 39,1 min nəfər təşkil etmişdir ki, bu göstəricinin iqtisadiyyatda məşğul olanların sayına nisbəti 0,8 %-ə bərabər olmuşdur.

Cədvəl 30: Hasilat sənayesində məşğulluq

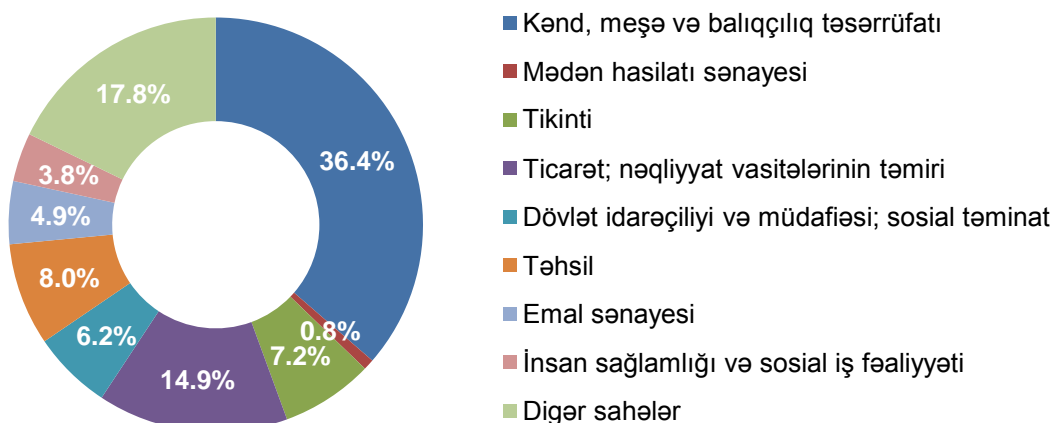
Məşğulluq	2015-ci il (min nəfər)
İqtisadi fəal əhəlinin sayı	4 915,3
İqtisadiyyatda məşğul olanların sayı	4 671,6
Mədən hasilatı sənayesində işçilərin sayı	39,1

DSMF-ə edilən ödənişlər

Qarşılıqlı Anlaşma Memorandumuna uyğun olaraq MHŞT hesabat verən yerli və xarici şirkətlər tərəfindən DSMF-ə ödənilən məcburi dövlət sığorta haqlarının cəmi aşağıdakı cədvəldə öz əksini tapmışdır 58,1 milyon manat təşkil etmişdir. Bu məlumat, MHŞT katibliyinin DSMF-dən əldə etdiyi informasiya əsasında qeyd olunmuşdur.

DSMF ödənişləri	2014	2015
Yerli və xarici şirkətlər	59,3	58,1

(mln manat)

Qrafik 11: Ümumi məşğullüğün strukturu (2015) ¹¹⁵

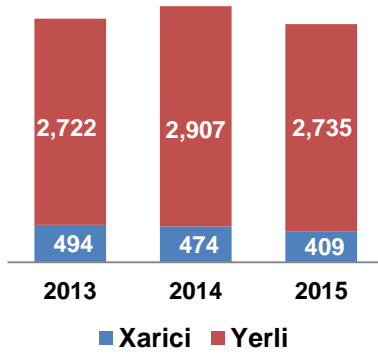
¹¹⁴ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycan Rəqəmlərdə - 2016", səh. 29 və 30, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/

¹¹⁵ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycan Rəqəmlərdə 2016", http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/

BP şirkəti ilə SOCAR arasında 2013-cü il noyabr ayında Azərbaycan vətəndaşlarının inkişafına dəstək olmaq məqsədilə 3 layihədə (Azəri-Çıraq-Günəşli, Şahdəniz, Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Cənubi Qafqaz boru kəmərinə) fəaliyyəti göstərilməsi üçün əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanmışdır.

İki şirkət arasındakı müqavilənin əsas məqsədləri BP şirkəti tərəfindən Azərbaycanda öz işçi heyətinin milliləşdirilməsi, müəyyən təlimlərin həyata keçirilməsi nəticəsində peşəkarlığın inkişaf etdirilməsi və həmin işçi qüvvələrin Azərbaycanda neft və qaz layihələrinə cəlb edilməsinin təmin olunmasıdır.¹¹⁶

Qrafik 12: BP şirkəti üzrə üç illik işçi qüvvəsi

2015-ci ilin axırına BP şirkətindəki Azərbaycan vətəndaşlarının sayı 2 735 nəfər olub. Şirkətin Azərbaycanda ixtisaslı daimi işçilərinin təxminən 87%-ni yerli mütəxəssislər təşkil etmişdir.

6.3.4. Ümumi hasilatın həcmi və cəmləşdiyi əsas rayonlar (ərazilər)

Neft ehtiyatlarının əksər hissəsi yəni 80%-i Abşeron Yarımadası, Bakı və Abşeron arxipelaqı və Xəzər dənizinin şelf zonasının 3000–4000 metr dərinliyində yerləşir. Neft ehtiyatlarının formalaşması süxurları Kaynozoy dövrünə aiddir. Neft istehsalının istismarı Bibiheybət daxil olmaqla, Balaxanı, Sabunçu və Ramanada gedən qazıntı işləriylə əlaqədardır. Əsas neft və qaz istehsalı əraziləri Bakı yaxınlığında yerləşir. Azərbaycan ərazisində Abşeron yarımadası, Aşağı və Orta Kür, Xəzəryanı ərazilər və Şamaxı–Qobustan kimi quruda istismara verilən 5 neft və qaz kondensatı əraziləri vardır. Bu zonalara 43 neft, qaz və kondensat əraziləri daxildir ki, bunlardan da 38-i istismar üçün əlverişlidir.

Cədvəl 31: Neft (kondensatlar daxil olmaqla) hasilatı, min ton¹¹⁷

Ərazilər	2013	2014	2015
Bakı	42 558	41 366	41 039
Siyəzən	49	50	49
Neftçala	41	44	39
Salyan	187	184	175
İmişli	20	19	17
Şirvan	308	290	250
Cəmi	43 163	41 953	41 569

Bakı yaxınlığında yerləşən mühüm neft istehsalı ərazilərinə misal olaraq Sabunçu, Suraxanı və Bibiheybətini göstərmək olar. 2015–ci ildə Bakıda neft hasilatı 41 039 min tona çatmışdır və bu da ümumi neft hasilatının 98,7%-ni təşkil etmişdir.

2015-ci ildə natura ifadəsində göstərilən neft hasilatı (kondensatlar daxil olmaqla) quruda 1 576 min ton və dənizdə isə 39 994 min ton həcmində olmuşdur.

¹¹⁶ BP şirkəti, "Davamlı inkişaf haqqında hesabat 2015", səh. 15, http://www.bp.com/content/dam/bp-country/az_az/PDFs/sustainabilityreports/BP-SR-2015-aze.pdf

¹¹⁷ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Sənayesi", səh. 308, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks.

Cədvəl 32: Qaz hasilatı, mln. kub metr. (xammal) ¹¹⁸

Ərazilər	2013	2014	2015
Bakı	29 196	29 505	29 124
Siyəzən	7	7	7
Neftçala	-	-	-
Salyan	30	33	35
Şirvan	12	10	9
Cəmi	29 245	29 555	29 175

2015-ci ildə natura ifadəsində göstərilən qaz hasilatı səmt qazı üzrə 13 663 milyon kub metr və təbii qaz üzrə isə 15 512 milyon kub metr həcmində olmuşdur.

Cədvəl 33: Qızıl hasilatı, kq (əsas məhsulun istehsalı) ¹¹⁹

Ərazi	2013	2014	2015
Gədəbəy	1 619	1 873	2 229
Cəmi	1 619	1 873	2 229

Cədvəl 34: Gümüş hasilatı, kq (əsas məhsulun istehsalı) ¹²⁰

Ərazi	2013	2014	2015
Gədəbəy	630	240	133
Cəmi	630	240	133

Cədvəl 35: Mis filizləri və konsentrantlar, ton (əsas hasilat) ¹²¹

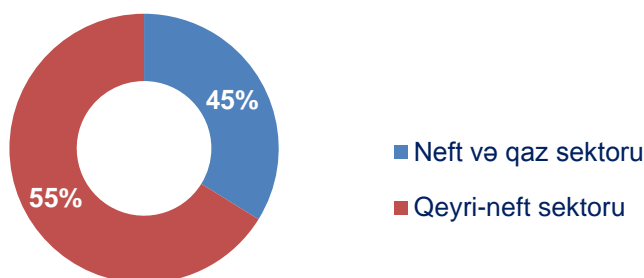
Ərazi	2013	2014	2015
Gədəbəy	329	675	969
Cəmi	329	675	969

Ümumi hasilat məhsullarının dəyərləri ¹²²

2015-ci il üzrə mədən hasilatı sənayesinin ümumi dəyəri 16 362 milyon manat, xam neft və təbii qaz hasilatının həcmi 14 723 milyon manat, metal filizin hasilatının həcmi isə 87 milyon manat təşkil etmişdir.

6.3.5. Digər məlumatlar**Əsas kapitala cəmi investisiyalar (2015): ¹²³**

2015-ci ildə kapitala olan toplam investisiyaların məbləği 16 mlrd. manatdan ibarət olmuşdur ki, bu məbləğin 55%-i (8.8 mlrd. manat) qeyri-neft sektoruna, 45%-i isə (7.2 mlrd. manat) neft sektoruna ayrılmışdır.

Qrafik 13: Əsas kapitala cəmi investisiyalar

¹¹⁸ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Sənayesi", səh. 308 və 105, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks.

¹¹⁹ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Sənayesi", səh. 177, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks.

¹²⁰ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Sənayesi", səh. 177, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks.

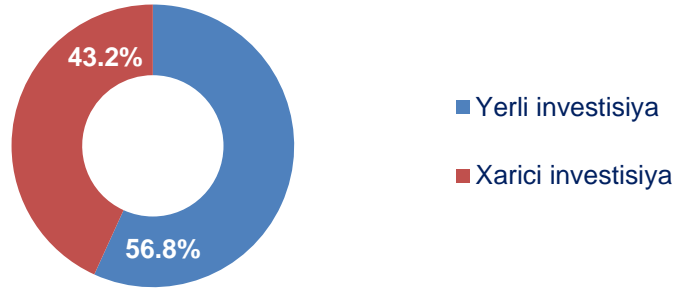
¹²¹ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Sənayesi", səh. 177, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks.

¹²² Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın Sənayesi", səh. 29, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks.

¹²³ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın statistik göstəriciləri - 2015", səh. 538, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/ və ya http://www.cbar.az/assets/4028/lcmal_2015_final.pdf, səh. 20

Buna əlavə olaraq qeyd etmək olar ki, daxili investisiyalar xarici investisiyaları üstələyib. Cəmi investisiya mənbələrinin 56,8%-i yerli, digər yerdə qalan 43,2%-i isə xarici investisiyalardan yığılmışdır.¹²⁴

Qrafik 14: Yerli və xarici investisiyalar

¹²⁴ Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, "Statistik nəşrlər", "Nəşrlərin e-versiyası", "Azərbaycanın statistik göstəriciləri - 2015", səh. 549, http://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/.

7. ÜZLƏŞMƏ

Üzləşmə prosesinin nəticəsinə əsasən hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən ödənilmiş və hökumət orqanları tərəfindən alınmış məbləğlər və həcmmlər arasındakı fərqləri aşağıdakı cədvəldə təqdim edilmişdir. Şirkətlər tərəfindən ilkin təqdim edilmiş məbləğlərin üzərində düzəlişlərimizi edərək yekun məbləğləri qeyd etdik.

7.1. Gəlir növləri üzrə üzləşmə prosesi (xarici şirkətlər)

Aşağıdakı cədvəl xarici hasilat sənayesi şirkətləri və dövlət qurumları tərəfindən təqdim olunan ödənişlərin ümumi məbləğlərini əks etdirir:

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatından əldə edilən pul vəsaiti	45,8	46,3	(0,5)	-	(0,5)	45,8	45,8	-
Qaz hasilatından əldə edilən pul vəsaiti	325,0	324,8	0,8	0,3	0,5	325,3	325,3	-
Bonuslar	2,0	2,0	-	-	-	2,0	2,0	-
Tranzit haqqı	4,6	11,6	(7,0)	7,0	-	11,6	11,6	-
Akrhesabı ödənişlər	2,1	2,1	-	-	-	2,1	2,1	-
Mənfəət vergisi	614,5	739,1	(124,6)	124,6	-	739,1	739,1	-

*Cədvəllərdə istifadə olunmuş mötərizə işarəsi məbləğin azalmasını göstərir.

Aşağıdakı cədvəl xarici hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən hökumətə natura şəklində edilən köçürmələrin ümumi məbləğlərini əks etdirir:

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	140,0	140,3	(0,3)	-	(0,3)	140,0	140,0	-
Təbii qaz (min m ³)	18 721,2	18 721,2	-	-	-	18 721,2	18 721,2	-
Səmt qazı (min m ³)	3 199 061,9	3 380 408,3	(181 346,4)	181 346,4	-	3 380 408,3	3 380 408,3	-
Qızıl (min unsiya)	9,0	9,0	-	-	-	9,0	9,0	-
Gümüş (min unsiya)	0,6	0,6	-	-	-	0,6	0,6	-
Qızıl konsentratı (min unsiya)	0,03	0,03	-	-	-	0,03	0,03	-
Gümüş konsentratı (min unsiya)	2,1	2,1	-	-	-	2,1	2,1	-
Mis konsentratı (ton)	0,1	0,1	-	-	-	0,1	0,1	-

7.2. Hasilat sənayesi şirkətləri üzrə üzleşmə (xarici şirkətlər)

Aşağıdakı cədvəl hasilat sənayesi şirkətləri və dövlət qurumları tərəfindən təqdim olunan ödənişlərin məbləğlərini şirkətlər üzrə əks etdirir:

(mln ABŞ dolları)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Abşeron Investment Limited	3,0	3,0	-	-	-	3,0	3,0	-	
Azen Oyl Kompani B.V.	17,3	17,3	-	-	-	17,3	17,3	-	
Azərbaycan (AÇG) Limited	47,2	47,2	-	-	-	47,2	47,2	-	
Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited	32,3	69,1	(36,8)	36,8	-	69,1	69,1	-	
Bahar Energy Limited	6,6	6,6	-	-	-	6,6	6,6	-	
BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	171,9	171,9	-	-	-	171,9	171,9	-	
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	155,4	154,9	0,5	(0,5)	-	154,9	154,9	-	
BP Şəfəq-Asiman Limited	2,1	2,1	-	-	-	2,1	2,1	-	
CNPC	1,6	1,6	-	-	-	1,6	1,6	-	
Ekson Azərbaycan Limited	41,4	41,4	-	-	-	41,4	41,4	-	
Əli-Bayramlı Neft MMC	0,2	0,2	-	-	-	0,2	0,2	-	
Focnmeyt Əsets Limited	0,9	0,9	-	-	-	0,9	0,9	-	
Inpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd.	62,2	62,2	-	-	-	62,2	62,2	-	
İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) İnk.	12,3	12,3	-	-	-	12,3	12,3	-	
Karasu Development Company	8,9	8,9	-	-	-	8,9	8,9	-	
Lukoyl Oversiz Shah Deniz	54,0	54,5	(0,5)	0,5	-	54,5	54,5	-	
Naftiran Intertrade Co (NICO) Limited	32,3	57,7	(25,4)	25,4	-	57,7	57,7	-	
Neftchala Investment Limited	0,8	0,8	-	-	-	0,8	0,8	-	
Novatis Oyl F.Z.E.	6,3	6,3	-	-	-	6,3	6,3	-	
ONCS Videş Limited	15,0	15,0	-	-	-	15,0	15,0	-	
Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L	31,9	31,9	-	-	-	31,9	31,9	-	
Salyan Neft MMC	0,3	0,3	-	-	-	0,3	0,3	-	
SGC Upstream MMC	21,5	21,5	-	-	-	21,5	21,5	-	
Shirvan Investment Limited	13,7	13,7	-	-	-	13,7	13,7	-	
Statoil Apsheron AS	53,8	53,8	-	-	-	53,8	53,8	-	
Statoil Shah Deniz AS	18,1	80,8	(62,7)	62,7	-	80,8	80,8	-	
Şevron Xəzər, Ltd.	56,8	56,8	-	-	-	56,8	56,8	-	
TOTAL E & P Azərbaycan B.V.	1,6	1,6	-	-	-	1,6	1,6	-	
Türkiye Petrolleri Anonim Ortaqlığı	44,7	44,7	-	-	-	44,7	44,7	-	
Türkiş Petroleum Oversiz Kompani Ltd	66,6	66,6	-	-	-	66,6	66,6	-	
UGE-LANCER PTE.LTD	13,3	13,3	-	-	-	13,3	13,3	-	

Aşağıdakı cədvəldə göstərilən xarici hasilat sənayesi şirkətləri hesabat formalarını təqdim etmələrinə baxmayaraq, 2015-ci il ərzində hökumətə heç bir ödəniş etməmişdirlər.

(mln ABŞ dolları)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Petro-Hong-Kong Pirsaat Oil	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Commonwealth	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kura Valley Development	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R.V. Investment Group Services	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total E & P Abşeron B.V.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Qobustanneft MMC	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ENGIE E AND P ABSHERON B.V	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Aşağıdakı cədvəl xarici hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən hökumətə natura şəklində təhvil verilən xam neftin həcmi əks etdirir:

(milyon barel)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Azərbaycan (AÇG) Limited	16,3	16,3	-	-	-	-	16,3	16,3	-
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	50,1	50,1	-	-	-	-	50,1	50,1	-
Ekson Azərbaycan Limited	11,2	11,2	-	-	-	-	11,2	11,2	-
Inpeks Sausvest Kaspian Si. Ltd.	15,4	15,4	-	-	-	-	15,4	15,4	-
İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) İnk.	6,0	6,0	-	-	-	-	6,0	6,0	-
ONGC Vıdeş Limited	3,8	3,8	-	-	-	-	3,8	3,8	-
Statoil Apsheron A.S	12,0	12,0	-	-	-	-	12,0	12,0	-
Şevron Xəzər Ltd	15,8	15,8	-	-	-	-	15,8	15,8	-
Türkiyə Petrolleri Anonim Ortaqlığı	9,4	9,4	-	-	-	-	9,4	9,4	-

Aşağıdakı cədvəl xarici hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən hökumətə natura şəklində təhvil verilən təbii qazın həcmi əks etdirir:

(min m³)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Bahar Energy Limited	18 721,2	18 721,2	-	-	-	-	18 721,2	18 721,2	-

Aşağıdakı cədvəl xarici hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən hökumətə natura şəklində təhvil verilən səmt qazının həcmi əks etdirir:

(min m³)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Abşeron Investment Limited	50 721,0	50 721,0	-	-	-	-	50 721,0	50 721,0	-
Azen Oyl Kompani	1 671,0	1 671,0	-	-	-	-	1 671,0	1 671,0	-
Bahar Energy Limited	14 770,0	14 770,0	-	-	-	-	14 770,0	14 770,0	-
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	3 077 634,8	3 258 980,8	(181 346,0)	181 346,0	-	-	3 258 980,8	3 258 980,8	-
CNPC	8 723,7	8 723,7	-	-	-	-	8 723,7	8 723,7	-
Focnmeyt Əsets Limited	8 723,7	8 723,7	-	-	-	-	8 723,7	8 723,7	-
Novatis Oyl F.Z.E.	4 875,5	4 875,5	-	-	-	-	4 875,5	4 875,5	-
Salyan Neft MMC	17 447,5	17 447,5	-	-	-	-	17 447,5	17 447,5	-
Shirvan Investment Limited	8 555,0	8 555,4	(0,4)	0,4	-	-	8 555,4	8 555,4	-
UGE-LANCER PTE.LTD	5 939,7	5 939,7	-	-	-	-	5 939,7	5 939,7	-

Aşağıdakı cədvəl R.V. Investment Group Services şirkəti tərəfindən hökumətə natura şəklində təhvil verilən qızıl, gümüş və misin həcmi əks etdirir:

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Qızıl (min unsiya)	9,0	9,0	-	-	-	-	9,0	9,0	-
Gümüş (min unsiya)	0,6	0,6	-	-	-	-	0,6	0,6	-
Qızıl konsentratı (min unsiya)	0,03	0,03	-	-	-	-	0,03	0,03	-
Gümüş konsentratı (min unsiya)	2,1	2,1	-	-	-	-	2,1	2,1	-
Mis konsentratı (ton)	0,1	0,1	-	-	-	-	0,1	0,1	-

7.3. Hasilat sənayesi şirkətləri üzrə üzləşmə prosesi (yerli şirkətlər üzrə)

Aşağıdakı cədvəl yerli hasilat sənayesi şirkətləri və dövlət qurumları tərəfindən təqdim olunan ödənişlərin məbləğlərini şirkətlər üzrə əks etdirir:

(mln AZN)

Yerli hasilat sənayesi şirkətləri	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
AzGerneft	0,7	0,7	-	-	-	-	0,7	0,7	-
SOCAR	597,8	599,0	(1,2)	1,2	-	-	599,0	599,0	-

7.4. Gəlir növləri üzrə üzləşmə prosesi (yerli şirkətlər üzrə)

Aşağıdakı cədvəl yerli hasilat sənayesi şirkətləri və dövlət qurumları tərəfindən təqdim olunan ödənişlərin ümumi məbləğlərini əks etdirir:

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatından əldə olunan pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatından əldə olunan pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ARDNF-a neqletmə tarifi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	89,4	77,1	12,3	(12,3)	-	-	77,1	77,1	-
Royalti	111,2	112,8	(1,6)	1,6	-	-	112,8	112,8	-
ƏDV	146,0	140,1	5,9	(5,9)	-	-	140,1	140,1	-
Əmlak vergisi	33,4	33,6	(0,2)	0,2	-	-	33,6	33,6	-
Torpaq vergisi	21,5	21,7	(0,2)	0,2	-	-	21,7	21,7	-
Qiymət fərqi	138,7	158,4	(19,7)	19,7	-	-	158,4	158,4	-
Sair vergilər	58,3	56,0	2,3	(2,3)	-	-	56,0	56,0	-

(mln AZN)

7.5. Hasilatın pay bölgüsü sazişləri üzrə dövlətə köçürülən gəlirlər

2015–ci ildə HPBS-lər üzrə hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən dövlətə edilən ödənişlər:

Xarici Hasilat Sənayesi Şirkətləri	Yekun məbləğ (mln ABŞ dolları)	
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət
AZƏRİ-ÇİRAQ-GÜNƏŞLİ		
Azərbaycan (AÇG) Limited	47,2	47,2
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	154,9	154,9
Şevron Xəzər, Ltd.	56,8	56,8
Ekson Azərbaycan Limited	41,4	41,4
Inpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd.	62,2	62,2
İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) Inc.	12,3	12,3
ONGC Videş Limited	15,0	15,0
Statoil Apsheron A.S	53,8	53,8
Türkiye Petrolleri Anonim Ortaqlığı	44,7	44,7
ŞAHDƏNİZ		
Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited	69,1	69,1
BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited	171,9	171,9
SGC Upstream MMC	21,5	21,5
Lukoil Oversiz Shah Deniz	54,5	54,5
Naftiran Intertrade Co (NICO) Limited	57,7	57,7
Statoil Shah Deniz AS	80,8	80,8
TOTAL E & P Azərbaycan B.V.	1,6	1,6
Türkiş Petroleum Oversiz Kompani Ltd	66,6	66,6
BİNƏQƏDİ, QIRMƏKİ, ÇAXNAQLAR, SULUTƏPƏ, MASAZİR, FATMAYI, ŞABANDAĞ VƏ SİANŞOR		
Azen Oyl Kompani B.V.	17,3	17,3
BAHAR VƏ QUM DƏNİZ		
Bahar Energy Limited	6,6	6,6
ZİĞ HÖVSAN		
Abşeron Investment Limited	3,0	3,0
ŞƏFƏQ-ASİMAN		
BP Şəfəq-Asiman Limited	2,1	2,1
KÜRSƏNGİ VƏ QARABAĞLI		
CNPC	1,6	1,6
Focnmeyt Əssets Limited	0,9	0,9
Salyan Neft MMC	0,3	0,3
MİŞOVDAG VƏ KƏLAMƏDDİN		
Karasu Development Company	8,9	8,9
Əli-Bayramlı Neft MMC	0,2	0,2
NEFTÇALA, XILLI, VƏ DUROVDAĞ-BABAZƏNƏN		
Neftchala Investment Limited	0,8	0,8
SURAXANI		
Novatis Oyl F.Z.E.	6,3	6,3
BALAXANI		
UGE-LANCER PTE.LTD	13,3	13,3
KÜROVDAĞ		
Shirvan Investment Limited	13,7	13,7
PADAR		
Kura Valeey Development Company LTD	-	-
PİRSAAT		
Petro-Hong-Kong Pirsaat Oil	-	-
CƏNUB-QƏRBİ "QOBUSTAN" BLOKU		
Commonwealth	-	-
ABŞERON QAZ YATAĞI		
Total E & P Abşeron B.V	-	-
ENGIE E AND P ABSHERON B.V	-	-
GƏDƏBƏY QIZIL-MİS LAYIHƏSİ		
R.V.Investment Group Services	-	-

7.6. Düzəlişlər

Xarici hasilat sənayesi şirkətlərinin təqdim etdiyi məlumatlara dair düzəlişlər

Düzəlişlər, hasilat sənayesi şirkətlərinin təqdim etdiyi müvafiq təsdiqedic sənədlərin əsasında həyata keçirilir. Həmin düzəlişlər aşağıdakı qeyd olunmuşdur:

Neft gəlirlərinin köçürülməsi:

(milyon ABŞ dolları)

Gəlir növü	Hökumət
Neft hasilatından əldə edilən pul vəsaiti	(0,5)

Neft gəlirlərinin cəmi fərqi 0,5 milyon ABŞ dolları olmuşdur.

(milyon ABŞ dolları)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	Şirkət üzrə			Hökumət üzrə			Yekun Fərq
	İlkin	Düzəliş	Yekun	İlkin	Düzəliş	Yekun	
Bahar Energy Limited	2,1	-	2,1	2,6	(0,5)	2,1	-

- Bahar Energy Limited şirkəti tərəfindən təqdim edilmiş hesabatdakı rəqəmlə hökumətin verdiyi rəqəm arasında fərq yaranmışdır. Bu fərğin yaranma səbəbi Neft Fondu tərəfindən qaz gəlirlərinə aid olan hissənin neft gəlirlərində göstərilməsi olmuşdur. Həmin fərğin aradan qaldırılması məqsədilə şirkət Neft Fonduna etdiyi ödənişlərin təsdiqi üçün müvafiq ödəniş sənədlərini təqdim etmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, neft və qaz gəlirlərinin birlikdə ümumi məbləği hər iki tərəfdə düzgün hesablanmışdır.

Qaz gəlirlərinin köçürülməsi:

(milyon ABŞ dolları)

Gəlir növü	Hasilat sənayesi şirkəti və hökumət
Qaz hasilatından əldə edilən pul vəsaiti (Hasilat sənayesi şirkəti)	0,3
Qaz hasilatından əldə edilən pul vəsaiti (Hökumət)	0,5

Qaz gəlirlərinin cəmi fərqi 0,8 milyon ABŞ dolları olmuşdur.

(milyon ABŞ dolları)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	Şirkətlər üzrə			Hökumət üzrə			Yekun Fərq
	İlkin	Düzəliş	Yekun	İlkin	Düzəliş	Yekun	
Bahar Energy Limited	2,5	-	2,5	2,0	0,5	2,5	-
Lukoil Oversiz Shah Deniz	32,0	0,3	32,3	32,3	-	32,3	-

- Bahar Energy Limited şirkəti tərəfindən təqdim edilmiş hesabatdakı rəqəmlə hökumətin verdiyi rəqəm arasında fərq yaranmışdır. Bu fərğin yaranma səbəbi Neft Fondu tərəfindən qaz gəlirlərinə aid olan hissənin neft gəlirlərində göstərilməsi olmuşdur. Həmin fərğin aradan qaldırılması məqsədilə şirkət Neft Fonduna etdiyi ödənişlərin təsdiqi üçün müvafiq ödəniş sənədlərini təqdim etmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, neft və qaz gəlirlərinin birlikdə ümumi məbləği hər iki tərəfdə düzgün hesablanmışdır.
- 0,3 milyon ABŞ dolları məbləğində olan qaz gəlirləri Lukoil Oversiz Shah Deniz şirkəti tərəfindən yuvarlaqlaşdırma səbəbinə görə hesabatda daxil edilməmişdir.

Tranzit haqqı:

(milyon ABŞ dolları)

Gəlir növü	Hasilat sənayesi şirkətləri
Tranzit haqqı	7,0

Hökumətin cədvəlinə daxil edilmiş 7,0 mln ABŞ dolları həcmində olan məbləğ Hökumətin payına düşən neftin tranziti üçün özü tərəfindən ödənilmiş nəqləmə haqlarını əks etdirir. Hər ay Qərbi İxrac boru kəməri ilə nəql olunan neftə əsasən Podratçı tərəflər və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (dövlətin payına düşən mənfəət nefti) Azərbaycan və Gürcüstan Respublikasının təyin etdiyi tarifi və boru kəmərinin ümumi fəaliyyət xərclərini (əməliyyat və kapital xərcləri) Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətinə (ABƏŞ) ödəyir. Əməliyyatın xüsusiyyətinə görə bu fərq daimidir.

Mənfəət vergisi

(milyon ABŞ dolları)

Gəlir növü	Hasilat sənayesi şirkətləri
Mənfəət vergisi	124,6

Mənfəət vergisinin fərqi 124,6 milyon ABŞ dolları məbləğində olmuşdur. Aşağıdakı cədvəldə hesabatlarına yalnız məlumatlar daxil etmiş şirkətlərin adları qeyd edilmişdir:

(milyon ABŞ dolları)

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	Şirkətlər üzrə			Hökumət üzrə			Yekun Fərq
	İlkin	Düzəliş	Yekun	İlkin	Düzəliş	Yekun	
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	153,7	(0,5)	153,2	153,2	-	153,2	-
Lukoil Oversiz Shah Deniz	22,0	0,2	22,2	22,2	-	22,2	-
Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited	-	36,8	36,8	36,8	-	36,8	-
Naftiran Intertrade Co (NICO) Limited	-	25,4	25,4	25,4	-	25,4	-
Statoil Shah Deniz AS	-	62,7	62,7	62,7	-	62,7	-

- 36,8 milyon, 25,4 milyon və 62,7 milyon ABŞ dolları məbləğində olan mənfəət vergisi müvafiq olaraq Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited, Naftiran Intertrade Co (NICO) Limited və Statoil Shah Deniz AS şirkətləri tərəfindən hesabatda daxil edilməmişdir.
- 0,2 milyon ABŞ dolları məbləğində olan mənfəət vergisi Lukoil Oversiz Shah Deniz şirkəti tərəfindən yuvarlaqlaşdırma səbəbinə görə hesabatda daxil edilməmişdir.
- BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited şirkəti xarici subpodratçılardan ödəmə mənbəyində tutulan vergiyə aid edilən 0,5 milyon ABŞ dollarını hesabatda mənfəət vergisinin məbləğine daxil etmişdir.

Yerli hasilat sənayesi şirkətlərinin təqdim etdiyi məlumatlara dair düzəlişlər

Aşağıdakı cədvəldə SOCAR-ın təqdim etdiyi ilkin hesabatına əsaslanmış məlumatlar göstərilmişdir:

(milyon manat)

Gəlir növü	Şirkət üzrə			Hökumət üzrə			Yekun Fərq
	İlkin	Düzəliş	Yekun	İlkin	Düzəliş	Yekun	
Mənfəət vergisi	88,7	(12,3)	76,4	76,4	-	76,4	-
Mədən vergisi	111,2	1,6	112,8	112,8	-	112,8	-
ƏDV	146,0	(5,9)	140,1	140,1	-	140,1	-
Əmlak vergisi	33,4	0,2	33,6	33,6	-	33,6	-
Torpaq vergisi	21,5	0,2	21,7	21,7	-	21,7	-
Qiymət fərqi	138,7	19,7	158,4	158,4	-	158,4	-
Digər vergilər	58,3	(2,3)	56,0	56,0	-	56,0	-

- SOCAR tərəfindən təqdim edilmiş hesabatdakı rəqəmlə hökumətin verdiyi rəqəmlər arasında fərq yaranmışdır. Həmin fərqlərin aradan qaldırılması məqsədilə şirkət öz şəxsi hesab və rəqəsinə təqdim etmişdir. Yaranmış fərqlər şirkət tərəfindən hesabatın tərtib edilməsi zamanı hesablama metodundan istifadə edilməsi nəticəsində yaranmışdır.

Natura şəklində edilən köçürmələrə dair düzəlişlər

Məhsul	Hasilat sənayesi şirkətləri (milyon barel)
Xam neft	0,3

- SOCAR-ın hökumətə təqdim etdiyi hesabatda 0,3 milyon barel neft fərqi qeydə alınmışdır və buna səbəb SOCAR-ın etdiyi texniki səhv olmuşdur.

Məhsul	Hasilat sənayesi şirkətləri (min m ³)
Səmt qazı	181 346,4

Səmt qazına aid yaranmış fərq 181 346,4 min m³ təşkil etmişdir.

Xarici hasilat sənayesi şirkətləri	Şirkətlər üzrə (min m ³)			Hökumət üzrə (min m ³)			Yekun məbləğ
	İlkin	Düzəliş	Yekun	İlkin	Düzəliş	Yekun	
Shirvan Investment Limited	8 555,0	0,4	8 555,4	8 555,4	-	8 555,4	-
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	3 077 634,8	181 346,0	3 258 980,8	3 258 980,8	-	3 258 980,8	-

- 0,4 min m³ həcmində olan səmt qazı Shirvan Investment Limited şirkəti tərəfindən yuvarlaqlaşdırma səbəbinə görə hesabatda daxil edilməmişdir.

SOCAR və BP Eksploreyşn (Kaspiyan Si) Limited şirkəti tərəfindən təqdim edilmiş hesabatlardakı səmt qazına aid olan müvafiq həcm göstəricilərində yaranmış fərqin səbəbi müxtəlif ölçü vahidlərindən istifadə edilməsidir. Xarici hasilat şirkəti həcmi Normal Kub Metrlə (Nm³), 0°C-də ölçərkən, Hökumət Standart kub Metrlə (Sm³), 15°C-də ölçmüşdür.

<u>Səngəçal terminalı</u>		<u>Neft Daşları</u>	
Hökumət	2 792 994,5	Hökumət	465 986,3
Şirkət	2 615 533,7	Şirkət	462 101,1
Fərq	177 460,8	Fərq	3 885,2

Konvertasiya əmsali Nm³= Sm³/1,05491 istifadə edərək, Nm³-ı Sm³ çevirmək olar.

8. XÜSUSI YOXLAMA PROSEDURLARI

Xüsusi yoxlama prosedurları üzləşmə prosesində iştirak edən şirkətlərin hesabatları barədə əminlik əldə etmək məqsədilə həyata keçirilmişdir. Xüsusi yoxlama proseduru şirkətlər tərəfindən təqdim edilən hesabatlarda göstərilən köçürmələrin seçilib yoxlanmasından ibarətdir. Bu prosedurlar seçmə üsulu ilə həyata keçirilir.

Seçmə üsulu ilə yoxlamayı həyata keçirmək üçün bir sıra metodlar mövcuddur:

- Bütün mövcud göstəricilərin seçilməsi (100% yoxlama);
- Müvafiq xüsusiyyətlərinə görə göstəricilərin seçilməsi; və
- Statistik və qeyri-statistik seçim.

100% yoxlama:

Bu seçim metodu əməliyyatların az, ancaq daha böyük dəyərə malik olduğu, habelə risklərin əhəmiyyətli olduğu hallarda yetərli sübutlar təqdim edilmədikdə tətbiq edilir.

Xüsusi elementlərin seçilməsi:

Müstəqil Administrator yoxlanılan əməliyyatların xarakteristikası, əhəmiyyətli təhrif risklərinin qiymətləndirilməsi və hesabat təqdim edən qurum (hasilat şirkəti və ya hökumət qurumu) haqqında ümumi anlayış faktoruna əsaslanaraq xüsusi seçimini həyata keçirə bilər. Əminliyi təmin edən tərəfin seçdiyi üsürlərə aşağıdakılar daxildir:

- Yüksək dəyərli və ya əhəmiyyətli üsürlər – əminliyi təmin edən tərəf xüsusi elementləri seçmək qərarına gələ bilər. Bu üsürlər yüksək dəyərə və ya bəzi digər xüsusiyyətlərə malikdir. Məsələn, onlar şübhəli görünür, xüsusi olaraq riskə meyillidir və ya xətanın məlum tarixçəsinə aiddir.
- Müəyyən bir məbləğ üzrə bütün üsürlər – əminliyi təmin edən tərəf əməliyyatların sinfinin yekun məbləğinin böyük bir proporsiyasını yoxlamaq məqsədilə dəyərləri müəyyən bir məbləği aşan bütün üsürləri araşdırmaq qərarına gələ bilər.

Statistik və qeyri–statistik seçim:

Yoxlama statistik metodla aparıldığı halda şirkətlər təsadüfi seçim üsulu ilə seçilir ki, bu da hər bir şirkətin seçilmə ehtimalının olmasına xidmət edir.

Qeyri-statistik seçmə üsulu istifadə edildikdə elementlər təsadüfi seçim metodu əvəzinə peşəkar mühakimə əsasında seçilə bilər. Lakin, nümunə götürmənin məqsədinin seçilmiş elementlər əsasında əməliyyatlar haqqında rəy tərtib etmək üçün istifadə edildiyini nəzərə almaq zəruridir. Bu səbəbdən, əminliyin təmin edilməsi məqsədilə mümkün qədər bütün əməliyyatları təmsil edən və kənara çıxmaları istisna edən üsürlərin seçilməsi təmin edilməlidir.

2015-ci il ərzində üzləşmə prosesində iştirak edən şirkətlərin sayı 40 olmuşdur. Biz seçmə üsulu ilə 6 (altı) şirkətin hesabatda göstərdiyi əməliyyatların müəyyən sinifləri üzrə yoxlamasını (100%) həyata keçirdik.

Biz "Microsoft Excel" proqramı təminatında "RAND" düsturundan istifadə edərək ümumi siyahıdan daxili prosedurlarımıza uyğun olaraq altı şirkəti seçdik:

No	Şirkətin adı	Yoxlama tarixi
1	Bahar Energy Limited	21 oktyabr 2016-cı il
2	Lukoil Oversiz Shah-Deniz	4 oktyabr 2016-cı il
3	Naftiran İntertrade Co (NICO) Limited	21 oktyabr 2016-cı il
4	İtoçu Oyl Eksploreyn (Azərbaycan) İnc.	04 noyabr 2016-cı il
5	Neftçala Investments Limited	21 oktyabr 2016-cı il
6	Total E & P Azərbaycan	25 oktyabr 2016-cı il

Biz bu şirkətlərə aid olan bütün əməliyyatları yoxladıq. Yoxlama zamanı biz aşağıda göstərilən müvafiq sənədləri nəzərdən keçirdik:

- Mənfəət Vergisi Bəyannamələri;
- Ödəniş tapşırıqları
- Köçürmələrə dair lazımi olan qurumlara məktublar;
- Üzləşmə aktları; və
- Təhvil verilən qazın aktları.

Sənədlərin yoxlanılması zamanı şirkətlər tərəfindən dövlətə ödənilməli olan məbləğlər təsdiq olundu.

9. TÖVSIYƏLƏR VƏ NƏTİCƏLƏR

9.1. 2015–ci ildə hesabatın tərtibatı və üzləşmə prosesindən əldə olunmuş təcrübə

31 dekabr 2015–ci bitən il üzrə hesabatın hazırlanması keçən illərin təcrübəsinə əsaslanaraq tərtib edilmişdir.

Üzləşmə prosesi zamanı şirkətlərin hesabatları doldurarkən eyni səhvlərə yol verdiklərini müşahidə etdik. Səhvlər əsasən yuvarlaqlaşdırma problemləri, məlumatların hesabatda daxil edilməməsi, və hesabatda aid olmayan məbləğləri və həcmələri daxil edilməsi olmuşdur.

Biz, üzləşmə prosesinin iştirakçıları üçün seminar və təlimlərin təşkil olunmasını tövsiyə edirik. Bu məhsuldarlığın səviyyəsini artıracaq, hər il təkrarlanan və demək olar ki, eyni səhvlərin azalmasına səbəb olacaqdır. Seminarın məqsədi iştirak edən şirkətlərə əvvəlki illərdə yaranan səhvlər barəsində məlumatların və gələcəkdə həmin səhvlərin azaldılmasına dair məsləhətlərin verilməsidir. Əlavə olaraq, şirkətlərə MHŞT katibliyi tərəfindən rəsmi məktub və hesabat şablonları göndərilərkən eyni zamanda əvvəlki illərdə edilən səhvlər cədvəlini göndərilməsi tövsiyə olunur.

2015-ci ildə Şirkətlər və dövlət qurumları tərəfindən hesabatların təqdim edilmə müddəti 14 iyul – 1 avqust aralığında təyin edilmişdir. Şirkətlərin hesabat formalarının Müstəqil Administratora təqdim edilmə müddəti qısa olduğundan həmin hesabat formaları təyin edilən vaxtdan daha gec verilir.

2015-ci ildə üzləşmə prosesində olan gecikmələrin səbəbi Şirkətlər tərəfindən hesabat formalarının Müstəqil Administratora gec təqdim edilməsi olmuşdur. Növbəti illərdə hesabatların Müstəqil Administratora təqdim etmə müddətinin uzadılmasını tövsiyə edirik.

XTS-yə və MHŞT Standartının 4.9-cu tələbinə əsasən təqdim olunmuş məlumatların etibarlılığını təmin etmək məqsədilə şirkətlər və hökumət qurumlarının hesabat şablonları rəhbər işçi heyəti tərəfindən imzalanmalıdır.

Şirkət və dövlət qurumlarının hesabat şablonları rəsmi nümayəndələri tərəfindən imzalanmasına baxmayaraq, gələcək illər üçün tövsiyəmiz budur ki, hasilat sənayesi şirkətləri və hökumət qurumları tərəfindən təqdim edilmiş hesabatların təyin olunmuş kənar auditor tərəfindən təsdiq olunmasının təmin edilməsi məqsədilə müvafiq addımlar atılsın. Bu da hesabatların təqdim edilməsi zamanı şirkətlər tərəfindən hər il təkrarlanan səhvlərin azalması ilə nəticələnə bilər.

Biz MHŞT hesabatının standartla tələb olunan digər məlumatlar toplanması zamanı rəsmi və açıq mənbələrdən istifadə etmişik.

Hesabatın tərtibatı zamanı bir sıra məlumatlar rəsmi mənbələrdə gözlənilən vaxtdan daha gec yerləşdirildiyindən, növbəti illərdə tərtibat müddətinin iyul-oktyabr ayları aralığında uzadılmasını tövsiyə edirik.

9.2. 2014–cü ilə aid MHŞT hesabatı üzrə müvafiq tövsiyələrin icrası

Koalisiyanın tövsiyələri	Həyata keçirilmə vəziyyəti (müsbət/qeyri-müsbət/davam edən)	Həyata keçirilən işlərin təsviri
Ümumi məlumat hissəsində təkrarlanmaların aradan qaldırılması, məlumatların dinamikada (ən azı 3 il) verilməsi, habelə Azərbaycanda hansı dövlət qurumlarının hansı növ gəlirləri/daxilolmaları əldə etməsi aydın şəkildə, sxem və qrafik izahlarla təqdim edilməsi.	Müsbət	Məlumat hesabatının 22-ci səhifəsində olan 2. "Ümumi məlumat"-ın "Həsilat sənayesi üzrə mövcud islahatlar", hissəsinə daxil edilmişdir.
Hüquqi rejimin anlaşılması üçün hesabatda sadalanan hüquqi normaların hər birinin mədəni sənayesi ilə bağlı tənzimlədiyi konkret münasibətlərin və mexanizmlərin qısa icmalının verilməsi, habelə bu norma və mexanizmlərin qarşılıqlı əlaqəsinin göstərilməsi, habelə hüquqi və fiskal rejimlər barədə məlumatların qrafik şəkildə (əyani sxemlərlə) verilməsi təmin edilsin	Müsbət	Məlumat hesabatının 18-19-cu səhifələrdə olan 2. "Ümumi məlumat"-ın "Dövlət büdcəsinin strukturu", hissəsinə daxil edilmişdir.
Boru kəmərlərinə dair məlumatların genişləndirilməsi (ötürmə qabiliyyəti və ixrac edilmiş məhsullar üzrə statistikanın hesabatla əlavə edilməsi) məqsədə uyğundur.	Müsbət	Məlumat hesabatının 45-49-cu səhifələrində 4.4 "Nəqləmə gəlirləri" bəndində yerləşdirilmişdir.
"Həsilat sənayesinin iqtisadiyata töhfəsi" bölmədə təqdim olunan investisiya və məşğulluq göstəricilərinin bütün həsilat şirkətləri üzrə verilməsi, habelə mədəni sənayesi şirkətlərində məşğul olanların yerli və əcnəbi işçilər üzrə bölgüsünün təqdimatı istiqamətində söylər davam etdirilsin.	Davam edən	Məlumatlar hesabatının 6.3 "Azərbaycan iqtisadiyyatına həsilat sənayesinin töhfəsi" bəndinin 58-59-cu səhifələrində olan "Həsilat sənayesində məşğulluq" hissəsinə və 61-ci səhifəsində olan "Digər məlumatlar" hissəsinə daxil edilmişdir. Açıq mənbədən əldə etdiyimiz məlumata əsasən hesabatla yalnız BP və SOCAR şirkətləri haqqındakı məlumatlar daxil edilmişdir. Digər şirkətlər haqqındakı müvafiq məlumatlar açıq mənbələrdə mövcud olmadığından hesabatda öz əksini tapmamışdır.
Yerli və xarici həsilat şirkətlərinin DSMF-ə ödənişlərinin illik bütün oxşar ödənişlərinin ümumi məbləğində payı, bu payın illər üzrə dəyişməsi və bunun məşğulluq strukturu ilə müqayisəsi formasında təqdim edilsin	Müsbət	Məlumat hesabatının 58-ci səhifəsində 6.3.3 "Həsilat sənayesində məşğulluq" bəndində yerləşdirilib.
SOCAR-ın Maliyyə Nazirliyi, Neft Fondu, Sosial Müdafiə Fondu, Mərkəzi Bank, Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ilə qarşılıqlı münasibətləri və öhdəlikləri ilə bağlı məlumatlar daha detallandırılmış formada və bu münasibətlərin mexanizmləri açıqlanmaqla hesabatla daxil edilməsi.	Müsbət	Məlumat hesabatının 25-26-cı səhifələrində 2.6.2 "Dövlət müəssisələrinin müvafiq dövlət qurumları ilə münasibəti" bəndində əks olunmuşdur.

Koalisiyanın tövsiyələri	Həyata keçirilmə vəziyyəti (müsbət/qeyri-müsbət/davam edən)	Həyata keçirilən işlərin təsviri
SOCAR-ın kvazi-fiskal əməliyyatları ilə bağlı araşdırmalar davam etdirilməli və növbəti illərin MHŞT hesabatlarında bununla bağlı daha dolğun məlumatlar yerləşdirilməlidir	Müsbət	Məlumat hesabatın 54-cü səhifəsində 6.2 "Kvazi-fiskal xərclər" bəndində yerləşdirilmişdir.
Hesabatda SOCAR-ın benefisiar sahibliyin səviyyəsi və burada olan dəyişikliklərlə bağlı məlumatlar Standartın tələbinə uyğulaşdırılması, bu məlumatların təkmilləşdirilməsi və anlaşılıqlı şəkildə təqdim edilməsi təmin olunmalıdır	Müsbət	Məlumat hesabatın 29-30-cu səhifələrində 2.6.5 "Dövlət müəssisələrinin birgə, asılı və törəmə müəssisələri" bəndində yerləşdirilmişdir.
HPBS-in bağlanması prosedurları ilə bağlı məlumatlar Standartın 3.9-cu tələbinə uyğun təkmilləşdirilməli və məlumatlar lisenziyalarla bağlı bölməyə daxil edilməli, legitimliyini təsdiq edən normativ akt göstərilməlidir.	Müsbət	HPBS-in bağlanması prosedurları ilə əlaqədar məlumatlar hesabatın 22-23-cü səhifələrində 2.2 "Lisenziyaların təyinatı" bəndində yerləşdirilmişdir.
Hesabatın 3.7-ci bölməsindəki HPBS-ya qoşulmuş aktiv şirkətlərin reyestrinə dair məlumatların yerləşdirildiyi mənbəyə istinad verilməyib	Müsbət	Məlumat hesabatın 23-cü səhifəsində 2.3 "Lisenziyaların reyestri" bəndində yerləşdirilmişdir.
Hesabatın "Yanaşma və metodologiya" bölməsinin strukturu və məzmunu təkmilləşdirilməlidir.	Müsbət	Məlumat hesabatın 8-9-cu səhifələrində "Yanaşma və metodologiya" bəndində yerləşdirilmişdir.
Ölkənin bütün neft-qaz və mineral ehtiyat yataqları və məhsul növləri (neft, qaz, kondensat, qızıl, gümüş və s.) üzrə ehtiyatların həcminin hesabatda daxil edilməsi təmin edilsin	Müsbət	Məlumat hesabatın 32-36-cı səhifələrində 3.1 "Mədən sənayesinin icmalı" bəndində əks olunmuşdur.
Hasil edilmiş ehtiyatların ərazilər üzrə hasilat həcmi və dəyəri, habelə hasil edilmiş xammalın ixrac həcmi və dəyəri haqqında məlumatlar verilməsə də hesabatın 3.3-cü bölməsində ölkənin əraziləri (rayonları) üzrə hasilat həcmi ilə bağlı məlumatlar yerləşdirilib. İxrac məlumatlarının 3.3-cü bölmədə (səhifə göstərilməklə) yerləşdiyini xüsusi qeyd yaxud istinad verməklə göstərmək olardı.	Müsbət	Məlumat hesabatın 36-37-ci səhifələrində 3.2 "İstehsalın həcmi" bəndində yerləşdirilmişdir.
Hesabatın "Hökumət gəlirlərinin təhlili" bölməsinin məlumatlarını kontekstual məlumatları tərkib hissəsi kimi Standartın 3.7-ci tələbinə uyğun olaraq hesabatın müvafiq bölməsinə əlavə etmək məqsədəuyğundur.	Müsbət	Məlumat hesabatın 55-58-ci səhifələrində 6.3.2 "Hasilat sənayesindən əldə edilən dövlət gəlirləri" bəndində yerləşdirilmişdir

Müstəqil Qiymətləndiricinin tövsiyələri	Həyata keçirilmə vəziyyəti (müsbət/qeyri-müsbət/davam edən)	Həyata keçirilən işlərin təsviri
Müqavilələrin Azərbaycan tərəfindən açıqlanması ilə əlaqədar, MHŞT hesabatında bu müqavilələrin və lisenziyaların xülasəsi təqdim edilməlidir. Azərbaycanda bütün HPBS-lərin parlament tərəfindən ratifikasiya edildiyini nəzərə alaraq, ÇQ yerdə qalan HPBS-lərin MHŞT Azərbaycan veb-səhifəsində təqdim edilməsi üçün səylərin artırılmasını nəzərdən keçirməlidir.	Davam edən	Məlumatlar hesabatın 23-cü, 24-cü və 33-35-ci səhifələrində olan 2.3 "Lisenziyaların reyestri", 2.4 "Müqavilələr" və 3.1. "Mədən sənayesinin icmalı" bəndlərində yerləşdirilmişdir.
ÇQ səhm kapitalı və sahiblik hüququnda dəyişikliklər ilə əlaqədar bütün detalların SOCAR tərəfindən açıqlanmasını təmin etməlidir.	Müsbət	Məlumatlar hesabatın 24-32-ci səhifələrində olan 2.6 "Hasılat sənayesində dövlətin iştirakı" bəndində yerləşdirilmişdir.
Məhsulun növü, qiyməti, bazar və satış həcmi kimi əlavə məlumatların daxil edilməsi üçün ÇQ satışlardan əldə edilən natura formasında gəlirlər barədə hesabatların genişləndirilməsini nəzərdən keçirməyə təşviq edilir.	Müsbət	Məlumatlar hesabatın 36-37-ci və 44-cü səhifələrində olan 3.2. "İstehsalın həcmi" və 4.2 "Hasılatda dövlət payının satışı və digər natura şəklində gəlirlər" bəndlərində yerləşdirilmişdir.
ÇQ Müstəqil Administratorun audit edilmiş maliyyə hesabatlarını onlayn nəşr etmiş şirkətlər və hökumət müəssisələri və onlardan istifadə qaydaları barədə xülasə məlumatı təqdim etməsini təmin etməyə təşviq edilir.	Davam edən	MHŞT hesabatında iştirak edən xarici şirkətlərin audit edilmiş maliyyə hesabatları fərdi olaraq heç bir açıq mənbələrdə dərc olunmur. Bəzi xarici şirkətlərin audit edilmiş maliyyə hesabatları ana şirkəti tərəfindən konsolidasiya edilmiş şəkildə açıq mənbələrdə əks olunmuşdur. Lakin həmin maliyyə hesabatları Azərbaycanda göstərilən fəaliyyət üzrə kifayət qədər məlumatı əks etdirmir. Növbəti illərdə xarici şirkətlərin maliyyə hesabatlarını nəşr etdikləri halda bu hesabatların istifadə qaydaları hazırlana bilər.
Nəqlətmə tədbirlərinin, o cümlədən, nəql olunan məhsulların, nəqliyyat marşrutunun (marşrutlarının), açıqlanan tarif dərəcələrinin və onların hesablanması üçün istifadə edilən metodologiyaların və nəql olunan istehlak materiallarının həcmiminin tam təsvirinin verilməsi üçün ÇQ nəqlətmə barədə hesabatı genişləndirməyə təşviq edilir.	Müsbət	Məlumat hesabatın 45-49-cu səhifələrində 4.4 "Nəqlətmə gəlirləri" bəndində yerləşdirilmişdir.

ƏLAVƏLƏR

Əlavə 1. Azərbaycan Respublikası MHŞT üzrə Komissiyanın bəyannaməsi

2015–ci il üzrə Azərbaycan Respublikası Hökumətinin (“Hökumət”) mədən hasilatı ilə məşğul olan yerli və xarici şirkətlərdən (kollektiv şəkildə–“Şirkətlər”) aldığı ödənişlərin (ayırımların) cədvəli MHŞT üzrə Hökumət Komissiyası, Azərbaycan Respublikasında mədən hasilatı sahəsində çalışan yerli və xarici şirkətlər və Əlavə 4-də təfərrüatı ilə verilmiş Qeyri-hökumət təşkilatları arasında 10 iyun 2014–cü il tarixində imzalanmış Qarşılıqlı Anlaşma Memorandumuna (“QAM”) uyğun olaraq hazırlanmışdır.

MHŞT üzrə Komissiyanın Sədri

Əlavə 2. Hesabat şablonları

Hasilat sənayesi şirkətləri tərəfindən Azərbaycan Respublikası hökumətinə edilmiş ödənişlər

Şirkət: _____

VÖEN: _____

Sahiblik: Xarici Yerli

Hasilat Sənayesi: _____

Fəaliyyət növü: _____

Hesabat dövrü: 1 yanvar–31 dekabr 2014

Ödənişin növü		Ödənişin miqdarı və dəyəri	
1.Hökumətə edilən şirkət köçürmələri (məhsul şəklində)		miqdarı	ölçü vahidi
1.1.	Neft		mIn barel
1.2.	Təbii qaz		min kub metr
1.3.	Səmt qazı		min kub metr
1.4.	Qızıl		unsiya
1.5.	Gümüş		unsiya
1.6.	Xam metallar:		ton
	a)		
	b)		
1.7.	Digər ayırmalar:		
	a)		
	b)		
2. Hökumətə edilən şirkət ödənişləri (nağd şəkildə) *		mIn ABŞ dolları	mIn Azərbaycan manatı
2.1.	Neft		
2.2.	Təbii qaz		
2.3.	Səmt qazı		
2.4.	Qızıl		
2.5.	Gümüş		
2.6.	Xam metallar:		
	a)		
	b)		
2.7.	Bonuslar		
2.8.	Akrhesabı ödənişlər		
2.9.	Tranzit haqları		
2.10.	Digər ödənişlər:		
	a)		
	b)		
2.Cəmi			
3.Vergilər			
3.1.	Royalti		
3.2.	Mənfəət vergisi		
3.3.	Əlavə Dəyər Vergisi		
3.4.	Əmlak vergisi		
3.5.	Torpaq vergisi		
3.6.	Digər vergilər (fiziki şəxslərin Dövlət Sosial və Müdafiə Fonduna edilən gəlir vergisi və ödəmə mənbəyindən tutulan vergilər çıxmaq şərtilə)		
3.Cəmi:			
4.Digər			
4.1.			

Əlavə 3. Hasilat sənayesi şirkətləri üzrə üzvləşmə cədvəlləri

Abşeron Investment Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	3,0	3,0	-	-	-	3,0	3,0	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-	
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Səmt qazı (min m ³)	50 721,0	50 721,0	-	-	-	50 721,0	50 721,0	-	

Azen Oyl Kompani B.V.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	14,8	14,8	-	-	-	14,8	14,8	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	2,5	2,5	-	-	-	2,5	2,5	-	
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Səmt qazı (min m ³)	1 671,0	1 671,0	-	-	-	1 671,0	1 671,0	-	

Azərbaycan (AÇG) Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tranzit haqqı	0,5	0,5	-	-	-	0,5	0,5	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	46,7	46,7	-	-	-	46,7	46,7	-	
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Xam neft (milyon barel)	16,3	16,3	-	-	-	16,3	16,3	-	
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	

Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	32,3	32,3	-	-	-	32,3	32,3	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	36,8	(36,8)	36,8	-	36,8	36,8	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

AzGerneft

(mln AZN)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	0,7	0,7	-	-	-	0,7	0,7	-	
Digər vergilər	0,04	0,04	-	-	-	0,04	0,04	-	

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	

Bahar Energy Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	2,1	2,6	(0,5)	-	(0,5)	2,1	2,1	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	2,5	2,0	0,5	-	0,5	2,5	2,5	-
Bonuslar	2,0	2,0	-	-	-	2,0	2,0	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	18 721,2	18 721,2	-	-	-	18 721,2	18 721,2	-
Səmt qazı (min m ³)	14 770,0	14 770,0	-	-	-	14 770,0	14 770,0	-

BP Eksploreyşn (Azərbaycan) Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	93,1	93,1	-	-	-	93,1	93,1	-
Bonuslar	0,004	0,004	-	-	-	0,004	0,004	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	78,8	78,8	-	-	-	78,8	78,8	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	1,7	1,7	-	-	-	-	1,7	1,7	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	153,7	153,2	0,5	(0,5)	-	-	153,2	153,2	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	50,1	50,1	-	-	-	-	50,1	50,1	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	3 077 634,8	3 258 980,8	(181 346,0)	181 346,0	-	-	3 258 980,8	3 258 980,8	-

BP Şəfəq-Asiman Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	2,1	2,1	-	-	-	2,1	2,1	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

CNPC

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	1,6	1,6	-	-	-	1,6	1,6	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	8 723,7	8 723,7	-	-	-	8 723,7	8 723,7	-

Commonwealth

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Ekson Azərbaycan Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,4	0,4	-	-	-	0,4	0,4	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	41,0	41,0	-	-	-	41,0	41,0	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	11,2	11,2	-	-	-	11,2	11,2	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

ENGIE E AND P ABSHERON B.V

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Əli-Bayramlı Neft MMC

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	0,2	0,2	-	-	-	0,2	0,2	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Focnmeyt Əssets Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	0,9	0,9	-	-	-	0,9	0,9	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	8 723,7	8 723,7	-	-	-	8 723,7	8 723,7	-

İnpeks Sausvest Kaspian Si, Ltd.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,5	0,5	-	-	-	0,5	0,5	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	61,7	61,7	-	-	-	61,7	61,7	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	15,4	15,4	-	-	-	15,4	15,4	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

İtoçu Oyl Eksploreyşn (Azərbaycan) İnc.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,2	0,2	-	-	-	0,2	0,2	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	12,1	12,1	-	-	-	12,1	12,1	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	6,0	6,0	-	-	-	6,0	6,0	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Karasu Development Kompani

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	8,9	8,9	-	-	-	8,9	8,9	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Kura Valeey Development Company LTD

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Qobustan Neft MMC

(mln AZN)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Lukoil Oversiz Shah Deniz

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	32,0	32,3	(0,3)	0,3	-	32,3	32,3	-
Bonuslar	0,001	0,001	-	-	-	0,001	0,001	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	22,0	22,2	(0,2)	0,2	-	22,2	22,2	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Naftiran Intertrade Co (NICO) Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	32,3	32,3	-	-	-	32,3	32,3	-
Bonuslar	0,001	0,001	-	-	-	0,001	0,001	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	25,4	(25,4)	25,4	-	25,4	25,4	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Neftçala Investments Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	0,8	0,8	-	-	-	0,8	0,8	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-	
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	

Novatis Oyl F.Z.E.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	3,1	3,1	-	-	-	3,1	3,1	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	3,2	3,2	-	-	-	3,2	3,2	-	
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Səmt qazı (min m ³)	4 875,5	4 875,5	-	-	-	4 875,5	4 875,5	-	

ONGC Videş Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tranzit haqqı	0,1	0,1	-	-	-	0,1	0,1	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	14,9	14,9	-	-	-	14,9	14,9	-	
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Xam neft (milyon barel)	3,8	3,8	-	-	-	3,8	3,8	-	
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	

Petronas Azerbaijan Shah Deniz S.A.R.L

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	31,9	31,9	-	-	-	-	31,9	31,9	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Petro-Hong-Kong Pirsaat Oil

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-	
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	

R.V. Investment Group Services

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Qızıl (min unsiya)	9,0	9,0	-	-	-	9,0	9,0	-
Gümüş (min unsiya)	0,6	0,6	-	-	-	0,6	0,6	-
Qızıl konsentratı (min unsiya)	0,03	0,03	-	-	-	0,03	0,03	-
Gümüş konsentratı (min unsiya)	2,1	2,1	-	-	-	2,1	2,1	-
Mis konsentratı (ton)	0,1	0,1	-	-	-	0,1	0,1	-

Salyan Neft MMC

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	0,3	0,3	-	-	-	0,3	0,3	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	17 447,5	17 447,5	-	-	-	17 447,5	17 447,5	-

SGC Upstream MMC

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	21,5	21,5	-	-	-	21,5	21,5	-	
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sair vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	

SOCAR

(mln AZN)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	88,7	76,4	12,3	(12,3)	-	76,4	76,4	-	
Mədən vergisi	111,2	112,8	(1,6)	1,6	-	112,8	112,8	-	
ƏDV	146,0	140,1	5,9	(5,9)	-	140,1	140,1	-	
Əmlak vergisi	33,4	33,6	(0,2)	0,2	-	33,6	33,6	-	
Torpaq vergisi	21,5	21,7	(0,2)	0,2	-	21,7	21,7	-	
Qiyət fərqi	138,7	158,4	(19,7)	19,7	-	158,4	158,4	-	
Digər vergilər	58,3	56,0	2,3	(2,3)	-	56,0	56,0	-	

Statoil Apsheron A.S

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,4	0,4	-	-	-	0,4	0,4	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	53,4	53,4	-	-	-	53,4	53,4	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	12,0	12,0	-	-	-	12,0	12,0	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Statoil Shah Deniz AS

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	18,1	18,1	-	-	-	18,1	18,1	-
Bonuslar	0,002	0,002	-	-	-	0,002	0,002	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	62,7	(62,7)	62,7	-	62,7	62,7	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Şevron Xəzər Ltd.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,5	0,5	-	-	-	0,5	0,5	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	56,3	56,3	-	-	-	56,3	56,3	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	15,8	15,8	-	-	-	15,8	15,8	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Shirvan Investment Limited

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	12,9	12,9	-	-	-	12,9	12,9	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	0,8	0,8	-	-	-	0,8	0,8	-	
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Səmt qazı (min m ³)	8 555,0	8 555,4	(0,4)	0,4	-	8 555,4	8 555,4	-	

Total E & P Abşeron B.V

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Total E & P Azərbaycan B.V.

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	1,6	1,6	-	-	-	-	1,6	1,6	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaqlığı

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	0,3	0,3	-	-	-	0,3	0,3	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	44,4	44,4	-	-	-	44,4	44,4	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər		Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	9,4	9,4	-	-	-	9,4	9,4	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-

Türkiş Petroleum Oversiz Kompani Ltd

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	61,3	61,3	-	-	-	61,3	61,3	-	
Bonuslar	0,003	0,003	-	-	-	0,003	0,003	-	
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mənfəət vergisi	5,3	5,3	-	-	-	5,3	5,3	-	
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Səmt qazı (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	

UGE-LANCER PTE.LTD

(mln ABŞ dolları)

Gəlir növü	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Neft hasilatı üzrə pul vəsaitləri	9,1	9,1	-	-	-	-	9,1	9,1	-
Qaz hasilatı üzrə pul vəsaitləri	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bonuslar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tranzit haqqı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akrhesabı ödənişlər	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət vergisi	4,2	4,2	-	-	-	-	4,2	4,2	-
Digər vergilər	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Məhsul	İlkin hesabat forması			Düzəlişlər			Yekun məbləğ		
	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq	Hasilat sənayesi şirkətləri	Hökumət	Fərq
Xam neft (milyon barel)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Təbii qaz (min m ³)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Səmt qazı (min m ³)	5 939,7	5 939,7	-	-	-	-	5 939,7	5 939,7	-

Əlavə 4. Qarşılıqlı Anlaşma Memorandumuna qoşulmuş qeyri-hökumət təşkilatları və fiziki şəxslər

#	Qeyri-Hökumət Təşkilatları
1.	Ahıl Ziyalılara Qayğı İB
2.	Aqrar İslahatlara Dəstək İB
3.	Aqrar Sənaye Mühəndisləri İ.B
4.	Aran Ekoloji Marifləndirmə İctimai Birliyi
5.	Aran İnsan Hüquqları Resurs Mərkəzi
6.	Azad İqtisadiyyata Yardım İB
7.	Azərbaycan Azad Müəllimlər Birliyi
8.	Azərbaycan İnsan hüquq və azadlıqların müdafiəsi komitəsi
9.	Azərbaycan Qadınlarının Siyasi Mədəniyyət Mərkəzi
10.	Bərabər İmkanlar Mərkəzi İ.B
11.	Beylaqan Gənclərinin Maarifləndirilməsi və Sosial İnkişafı İB
12.	Beynəlxalq Monitoring Mərkəzi İB
13.	Bilik və Maarifçiliyin İnkişafı İctimai Birliyi (Gəncə)
14.	BUTA Humanitar Uşaq Fondu
15.	Cəmiyyətin və Vətəndaş Münasibətlərinin İnkişafı İB
16.	Dalğa Ekologiya və Təbiətin Qorunması İB
17.	Davamlı Turizmin İnkişafına Dəstək İ.B
18.	Demokratik Təşəbbüslər və Sosial İnkişaf İB
19.	Demokratik Cəmiyyət, seçkilər və mətbuat monitoringi
20.	Demokratik Dəyərləri Müdafiə Fondu
21.	Demokratik İnkişaf Platforması
22.	Demokratik İnkişaf və İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı
23.	Demokratik İslahatçı Gənclər İctimai Birliyi
24.	Demokratik İslahatlar Mərkəzi
25.	Demokratik İslahatlar Uğrunda Cəmiyyət (DİUC)
26.	Demokratik Seçkilərə Dəstək Mərkəzi İB
27.	Demokratik Təşəbbüslər İnstitutu İB
28.	Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları İctimai birliyi
29.	Demokratiya Monitoru İctimai Birliyi
30.	Demokratiya Naminə Vətəndaş Təşəbbüsləri İctimai birliyi
31.	Demokratiya və Ekoloji Tarazlıq İctimai Birliyi
32.	Demokratiya və Qadın Təşəbbüsləri İB
33.	Demokratiya və QHT-nin İnkişaf Resurs Mərkəzi İB
34.	Demokratiyanı Öyrənmə İB
35.	Demokratiyaya Yardım İctimai Birliyi
36.	DƏYƏR Gənc Nəslin İnkişafı və Maarifləndirilməsinə Dəstək İ.B
37.	Doğma Yurda Qayıdış İB
38.	Eko- Aləm İctimai Birliyi
39.	Ekoloji Maarifçilik Mərkəzi İB
40.	Ekoloji-Renesans
41.	Ekoloq Ətraf Mühitin Qorunmasına Yardım İB
42.	Ekonomiks Beynəlxalq İqtisadi Araşdırmalar Birliyi
43.	El Gücü Beynəlxalq Humanitar Assosiasiyası İ.B
44.	Elektron secki İB
45.	ELS Müstəqil Araşdırmalar Mərkəzi
46.	Free Person İnsan Hüquqlarını Müdafiə Cəmiyyəti
47.	Gələcəyə İnam Ehtiyacı Olan İnsanlara Qayğı İctimai birliyi
48.	Gen mühəndisliyi ilə bağlı marifləndirmə İctimai birliyi
49.	Gənc Liderlər Təhsil, Təlim və İnkişaf İ.B
50.	Gənc Nəslin Maarifləndirilməsi" İB
51.	Gənc Şairlərə Dəstək İctimai Birliyi
52.	Gəncə Uşaq Fondu
53.	Gənclər Klubu İctimai Birliyi

54.	Gənclərin Elmi İnkişafına Dəstək İ.B
55.	Gənclərin Sosial-Mədəni İnkişafına Yardım İctimai Birliyi
56.	Girovların və İtkinlərin Araşdırılması İctimai Birliyi
57.	Güzəran Sosial Araşdırmalar Mərkəzi
58.	Helsinki Vətəndaş Assambleyası Azərbaycan Milli Komitəsi Qərb Regionu üzrə nümayəndəliyi
59.	Humanitar Tədqiqatlar Mərkəzi
60.	Hüquq Dünyası Hüquqi Təbliğat İctimai Birliyi
61.	Hüquq və İnkişaf İ.B
62.	İcimai Vəsaitlərin Monitorinqi Mərkəzi
63.	İgencələr Ələhinə Araşdırmalar Mərkəzi
64.	İnkişafa Baxış Araşdırma Mərkəzi İctimai birliyi
65.	İnsan Haqları-2003 İctimai Birliyi
66.	İnsan Hüquqları və Maarifçilik İctimai Birliyi
67.	İnsan Hüquqları və Qanunların Təbliği
68.	İqtisadi İnnovasiya Mərkəzi
69.	İqtisadi Resursların Öyrənilməsi Mərkəzi İB
70.	İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzi
71.	İqtisadi Təşəbbüslərə Yardım İctimai Birliyi
72.	İqtisadi və Ekoloji Araşdırmalar Mərkəzi
73.	İqtisadi və Siyasi Araşdırmalar Mərkəzi
74.	İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzi (İSİM)
75.	İqtisadi və Sosial Maarifləndirmə Mərkəzi
76.	İslam, Demokratiya və İnsan haqları mərkəzi
77.	Jurnalist Ekspert Mərkəzi İB
78.	Jurnalist Təşəbbüsləri Mərkəzi
79.	Jurnalistlərin İqtisadi və Hüquqi Maarifləndirmə Mərkəzi
80.	Konsultasiya Araşdırmalar Fondu
81.	Mədəniyyətlərin İnteqrasiyası Mərkəzi İctimai Birliyi
82.	Mədəniyyətlərin Təbliği və Xalq Yaradıcılığına Dəstək İ.B
83.	Media və Təhsil İnnovasiyaları Mərkəzi İ.B
84.	Məşəl Əlil və Şəhid Ailələrinin Sosial Dəstək İ.B
85.	Milli Mədəniyyətin Təbliği ictimai birliyi
86.	Mina Qurbanlarının Sosial-İqtisadi Problemlərinin Həllinə Kömək İctimai Birliyi
87.	Müasir İnkişaf və Hüquqi Yardım Mərkəzi İ.B.
88.	Müasir Qadın və Cəmiyyət İB
89.	Muğan İnsan Hüquqlarının Müdafiəsi İ.B
90.	Mülki cəmiyyət üçün hüquq təşəbbüsü mərkəzi
91.	Multimediya Mərkəzi
92.	Neft Araşdırmalar Mərkəzi
93.	Neftçilərə Hüquqi Yardım Mərkəzi
94.	Neftçilərin Hüquqlarını Müdafiə Komitəsi
95.	Qadın Dünyası İctimai Birliyi
96.	Qadın Problemlərinin Tədqiqatları mərkəzi
97.	Qadınlar Arasında Həmrəylik İctimai Birliyi
98.	Qafqaz Beynəlxalq Münasibətlər və Strateji Araşdırmalar Mərkəzi – QAFSAM
99.	Qafqaz Media Tədqiqatlar Mərkəzi
100.	Qarabağ Döyüşçüləri Asosiasiyası İB
101.	Qarabağ Əlillərinə Qayğı Cəmiyyəti
102.	Qloballaşan Azərbaycan Sivil İnkişaf Mərkəzi (QASİM)
103.	Region Beynəlxalq Analitik Mərkəz (RBAM)
104.	Regional "Qarabağ" Kənd Təsərrüfatı Assosiasiyası İ.B
105.	Regional Gender Mərkəzi İctimai Birliyi
106.	Regional İnkişaf və İnsan Hüquqları İB
107.	Regional İnsan Hüquqları və Maarifləndirmə Mərkəzi İctimai Birliyi
108.	Regional İnsan Hüquqları və Media Mərkəzi İctimai Birliyi
109.	Regional İnsan Hüquqları və Sosial Araşdırmalar Mərkəzi"

110.	Regional Maarifləndirmə İctimai Birliyi
111.	Regional Qadın Təşəbbusları İctimai Birliyi
112.	Regionların sosial – iqtisadi inkişafı İctimai Birliyi
113.	Rəqəmsal İnkişaf İctimai Birliyi
114.	Sağlam həyata doğru” ekoloji ictimai birliyi
115.	Sağlam İnkişaf və Maarifləndirmə ictimai birliyi
116.	Şəffaf İdarəçilik İB
117.	Sosial Araşdırmalar İ.B
118.	Sosial Strateji tədqiqatlar və Analitik Araşdırmalar
119.	Sosial Təşəbbüslər və İnsan Hüquqları İB
120.	Təhsil Tədqiqatları Mərkəzi İB
121.	Tərəqqi Sosial İnkişaf İctimai Birliyi
122.	Tərəqqi Sosial Tədqiqatlar İctimai Birliyi
123.	Ulduz Elektron Təşkilatı
124.	Ümid sosial inkişafa dəstək ictimai birliyi
125.	Vətəndaş Cəmiyyəti İnstitutu İctimai Birliyi
126.	Vətəndaş Təşəbbüsləri və Qanunların Təkmillədirilməsi Mərkəzi
127.	Vətəndaş Təşəbbüslərinə Dəstək Mərkəzi İctimai Birliyi,
128.	Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqası
129.	Vətəndaşların Sosial Rifahı Naminə İ.B
130.	Xalça Dünyası Assosiasiyası (Quba şəhəri)
131.	Xilaskar İctimai Birliyi
132.	Yayımların Monitorinq Mərkəzi İ.B
133.	Yol İnşaat Monitorinq Mərkəzi İB
134.	Zəngilan İctimai Birliyi

Fiziki şəxslər

#	Fiziki şəxslər
1.	Arzu Soltan
2.	Dünya Sakit
3.	Elmidar Əliyev
4.	Fuad Rəsulov
5.	Hicran Həmidova
6.	Sədaqət Paşayeva
7.	Süheylə Cəfərova
8.	Şamil Mövsümov
9.	Zaur İbrahimli

Əlavə 5. Hesabatın tərtibi zamanı istifadə olunmuş ədəbiyyat

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi	http://www.stat.gov.az
Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti	http://www.socar.az
Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	http://www.eco.gov.az
Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu	http://www.oilfund.az
Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi	http://www.taxes.gov.az
Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi	http://www.minenergy.gov.az
Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi	http://www.customs.gov.az
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı	http://www.cbar.az
Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası	http://www.sai.gov.az/
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Rəsmi internet sahifəsi	http://www.president.az/
Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi	http://www.meclis.gov.az/
Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti	http://www.cabmin.gov.az/
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	http://www.maliyye.gov.az
Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin sosial müdafiəsi nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondu	http://www.sspf.gov.az
MHŞT Azərbaycanın rəsmi internet sahifəsi	http://www.eiti.az
Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi	http://www.e-qanun.az
Azərbaycan Respublikasının Tarif (Qiymət) Şurası	http://www.tariffcouncil.gov.azn
SOCAR Trading	http://www.socartrading.com
Organization of the Petroleum Exporting Countries "OPEC"	http://www.opec.org
British Petroleum şirkəti	http://www.bp.com
Natural Gas World	http://www.naturalgaseurope.com
World Gold Council	http://www.gold.org
Total Global Homepage	http://www.total.com
Trend Xəbər Agentliyi	http://www.az.trend.az